

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

THE DEVELOPMENT OF TRAINING COURSE HAND-CRAFTED
BAISREE FROM NATURAL MATERIALS

บัณฑิต ลีอ่อน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

บัณฑิต สีส่อน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ
ธรรมชาติ

The Development of Training Course Hand-Crafted Baisree
from Natural Materials

ชื่อ – นามสกุล

นายบัณฑิต ลีอ่อน

สาขาวิชา

เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาพร แพร้วพณิต, ศษ.ด.

ปีการศึกษา

2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิพร บุญส่ง, ศษ.ด.)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาพร แพร้วพณิต, ศษ.ด.)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์โกศล มีคุณ, กศ.ด.)

..... กรรมการ

(อาจารย์ปรีชาต คลื่นสุวรรณ, Ph.D.)

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

(รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ, Ph.D.)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2556

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
ชื่อ – นามสกุล	นายบัณฑิต ลีอ่อน
สาขาวิชา	เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาพร แพรวพนิต, ศษ.ด.
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 2) หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 3) คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 4) แบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า บุคคลผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมมีความต้องการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ร้อยละ 53.33 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินทักษะผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีคะแนนความสามารถในงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.40 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

Thesis Title	The Development of Training Course Hand-Crafted Baisree from Natural Materials
Name–Surname	Mr. Bandid Srion
Program	Technology in Curriculum Research and Development
Thesis Advisor	Assistant Professor Supaporn Paewpanit, Ph.D.
Academic Year	2012

ABSTRACT

Research in times this has objectives 1) to develop course hand-crafted baisree from natural materials and 2) to study results course use hand-crafted baisree from natural materials.

Groups sample in research is parents students school Udomwittaya, Pathumthani province number 30 people from choosing model has pointless. Tools used in research include 1) query the needs training course hand-crafted baisree from natural materials 2) curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials 3) guide hand curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials. 4) evaluation form job skills training course hand-crafted baisree from natural materials and 5) evaluation form satisfaction of persons been training course hand-crafted baisree from natural materials. Statistics used in data analysis include values percentage, averaged deviation standard.

The results showed that guest respondents training needs. Have demand training course hand-crafted baisree from natural materials percent 53.33. Result of the inspection the suitability of management plan training course hand-crafted baisree from natural materials. Has the suitability by included in much level. Assessment results skills of persons received training curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials. There are scores the ability to training course hand-crafted baisree from natural materials think as the percentage 86.40. Analysis results satisfaction of the recipient the training that has per curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials. By included in level most.

Keywords: training course, hand-crafted baisree from natural materials

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
ชื่อ – นามสกุล	นายบัณฑิต ลีอ่อน
สาขาวิชา	เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาพร แพรวพนิต, ศษ.ด.
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 2) หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 3) คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 4) แบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า บุคคลผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมมีความต้องการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ร้อยละ 53.33 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินทักษะผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีคะแนนความสามารถในงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.40 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

Thesis Title	The Development of Training Course Hand-Crafted Baisree from Natural Materials
Name–Surname	Mr. Bandid Srion
Program	Technology in Curriculum Research and Development
Thesis Advisor	Assistant Professor Supaporn Paewpanit, Ph.D.
Academic Year	2012

ABSTRACT

Research in times this has objectives 1) to develop course hand-crafted baisree from natural materials and 2) to study results course use hand-crafted baisree from natural materials.

Groups sample in research is parents students school Udomwittaya, Pathumthani province number 30 people from choosing model has pointless. Tools used in research include 1) query the needs training course hand-crafted baisree from natural materials 2) curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials 3) guide hand curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials. 4) evaluation form job skills training course hand-crafted baisree from natural materials and 5) evaluation form satisfaction of persons been training course hand-crafted baisree from natural materials. Statistics used in data analysis include values percentage, averaged deviation standard.

The results showed that guest respondents training needs. Have demand training course hand-crafted baisree from natural materials percent 53.33. Result of the inspection the suitability of management plan training course hand-crafted baisree from natural materials. Has the suitability by included in much level. Assessment results skills of persons received training curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials. There are scores the ability to training course hand-crafted baisree from natural materials think as the percentage 86.40. Analysis results satisfaction of the recipient the training that has per curriculum training course hand-crafted baisree from natural materials. By included in level most.

Keywords: training course, hand-crafted baisree from natural materials

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร แพรวพนิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพร บุญส่ง อาจารย์สุกัญญา บุญศรี ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำประเด็นต่างๆ ในการศึกษา ชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหาการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ รวมถึงการสละเวลาตรวจสอบด้วยความเอาใจใส่ ให้แก่ผู้เขียนอย่างดียิ่ง ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้อันนำไปสู่ความสำเร็จในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ทุกหน่วยงานในการให้คำแนะนำติดต่อประสานงานตลอดระยะเวลาการศึกษาของผู้เขียนอย่างดียิ่ง และเพื่อนร่วมรุ่นสาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรทุกคนที่ให้การช่วยเหลือและให้คำปรึกษาด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์พูนทรัพย์ พ่วงนาคพันธ์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี ผู้มีอุปการะคุณที่ให้ความสนับสนุนทุกๆ ด้าน และอำนวยความสะดวกสถานที่ฝึกอบรม รวมถึง คุณครู ผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี ที่ให้ความร่วมมือทุกประการ

สุดท้ายนี้หากวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนมีคุณค่าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ผู้เขียนขอขอบคุณงามความดีนี้เป็นเครื่องบูชา คุณพ่อมงคล สีอ่อน คุณแม่สมบัติ แสงเดช ผู้มอบการศึกษาอันเป็นสิริมงคลสมบัติดังนาม คุณครูบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณสูงสุดในชีวิตทุกคนในครอบครัว ซึ่งเป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือทุกๆ ด้าน ทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จสมดังความตั้งใจทุกประการ

บัณฑิต สีอ่อน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	6
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม.....	14
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประดิษฐ์บายศรี.....	25
2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	32
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	41
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	49
4.1 ตอนที่ 1 ผลการสำรวจความต้องการ.....	49
4.2 ตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ.....	51
4.3 ตอนที่ 3 ผลการประเมินทักษะของผู้รับการฝึกอบรม.....	58
4.4 ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	62
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	64
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	67
5.2 การอภิปรายผล.....	68
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย.....	79
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
ประวัติผู้เขียน.....	124

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ผลสำรวจความต้องการของชุมชน.....	49
4.2	ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรี จากวัสดุธรรมชาติสำหรับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป.....	50
4.3	ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ.....	53
4.4	ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรี จากวัสดุธรรมชาติ.....	54
4.5	ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของกลุ่มหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์ บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ.....	56
4.6	คะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี จากวัสดุธรรมชาติ.....	57
4.7	คะแนนความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับ การอบรม.....	59
4.8	ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ.....	61

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2.1	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	13
2.2	รูปแบบระบบการฝึกอบรมและการพัฒนาตามแนวคิดของ Goldstein การศึกษา ความต้องการจำเป็น การฝึกอบรมและการพัฒนาการประเมินผล.....	17
2.3	กรอบแนวคิดในการพัฒนาผู้บริหารของ The Trainer’s Library.....	17
2.4	ระบบการฝึกอบรมแบบวงล้อมตามแนวคิดของ Rogoff.....	18
2.5	การออกแบบระบบการฝึกอบรมและการพัฒนาตามแนวคิดของ Tracey.....	19
2.6	ระบบการฝึกอบรมและพัฒนาแบบ The Critical Events Model ตามแนวคิด ของ Nadler.....	20



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการส่งเสริมความเข้มแข็งในฐานรากของสังคมให้มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะที่ผ่านมายังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร คุณภาพของประชากรในประเทศเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระบบการศึกษาจึงเป็นการเตรียมคนสำหรับสังคมในอนาคต จะต้องเป็นการเตรียมคนให้มีความรู้ความสามารถให้สามารถ รู้จักวิเคราะห์ให้เหตุผลและแก้ปัญหาได้ กรมวิชาการ (254: 2) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2551 – 2554) ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้กับการพัฒนาคน สร้างคนไทย สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคงกล่าวมุ่งเน้นให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน การพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพในการทำงาน การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น รัฐเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคนสร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคง ได้ยั่งยืน เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้คู่กับการทำงาน มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ กรมวิชาการ (2551: 3) อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากภาวะเศรษฐกิจ ก็คือปัญหาการว่างงานซึ่งเกิดจากการลดอัตรากำลังคนในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่แรงงานอาจจะตกงานเพิ่มขึ้นได้ในระยะถัดไป

เนื่องจากเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการส่งออกสินค้าและบริการเป็นหลัก การที่ธุรกิจส่วนหนึ่งมีการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ ทำให้ภาคเศรษฐกิจจริง โดยเฉพาะเศรษฐกิจชุมชนและกิจการงานในประเทศ คงจะต้องได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งมาจากความไม่เข้มแข็งของชุมชนที่ไม่สามารถแก้ปัญหาของตนเอง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดอาชีพคิดตัวในการที่จะสร้างอาชีพอิสระให้กับตนเองหากต้องประสบกับภาวะตกงานดังกล่าว ถ้าหากประชาชนมีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพก็จะสร้างงานให้เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้นหลักการสำคัญของการฝึกอบรมวิชาชีพจะคำนึงถึงพื้นฐานความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำงานในอาชีพ การอบรมจะเป็นการต่อยอดความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาความชำนาญเฉพาะทางในอาชีพ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีมาตรฐานและเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น สำนักนายกรัฐมนตรี (2552: 2) การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมในระยะสั้นๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงาน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไม่ยาวนาน เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถฝึกปฏิบัติในเรื่องที่เข้ารับการอบรมได้อย่างประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการอบรมที่จัดตั้งขึ้น (กริช อัม โภชน์, 2545: 2) การฝึกอบรมของโครงการต้นกล้าอาชีพ ก็ถือได้ว่าเป็นการอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อฝึกทักษะและพัฒนาฝีมือแรงงานในหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นต่างๆ ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้ในระยะเวลาอันสั้น เพื่อที่จะได้พัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพของตนเอง โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ตลอดจนทักษะด้านวิชาชีพที่เข้ารับการอบรม มาประกอบเป็นอาชีพอิสระในรูปแบบธุรกิจขนาดเล็กหรือเป็นอาชีพเสริมได้งานบายศรีเป็นงานที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและวัสดุที่ใช้เป็นวัสดุท้องถิ่นหาได้ง่าย คือ ใบตองสดสามารถหาได้ทั่วไป สามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคของประเทศและงานบายศรีมีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนกลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีหลากหลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีเอกลักษณ์หรือชื่อเรียกตามงานบายศรีที่ใช้ประกอบในงานพิธีกรรมต่างๆ ตามชั้นของบายศรี หรือตามลักษณะงานที่นำไปใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริงในท้องถิ่นของเมืองปทุมธานี ซึ่งใช้บายศรีในงานสำคัญต่างๆ เช่น พิธีทำขวัญนาคนาค และพิธีแต่งงาน พิธีการบวงสรวง กิจกรรมรับขวัญของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันต่างๆ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นความสำคัญในการทำวิจัย หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี

1.3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานีจำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ได้แก่

1.3.2.1 ความสำคัญและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.3.2.2 ทักษะการสร้างสรรคงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม

ดำเนินการฝึกอบรม จำนวน 12 ชั่วโมง

1.3.4 ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการที่ โรงเรียนอุดมวิทยา ตำบลประชาธิปไตย อำเภอนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้กลุ่มผู้สนใจ คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย โดยมีจุดมุ่งหมาย วิธีการ เนื้อหาสาระ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร เพื่อให้ผู้สนใจมีความรู้และทักษะที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

คู่มือหลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง เอกสารประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย คำนำ สารบัญ วิธีการดำเนินการตามหลักสูตร เป็นต้น

ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน สนใจและต้องการศึกษาเรียนรู้ ได้รับการอบรม เพื่อพัฒนาทักษะเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ทักษะ หมายถึง ความสามารถด้านการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

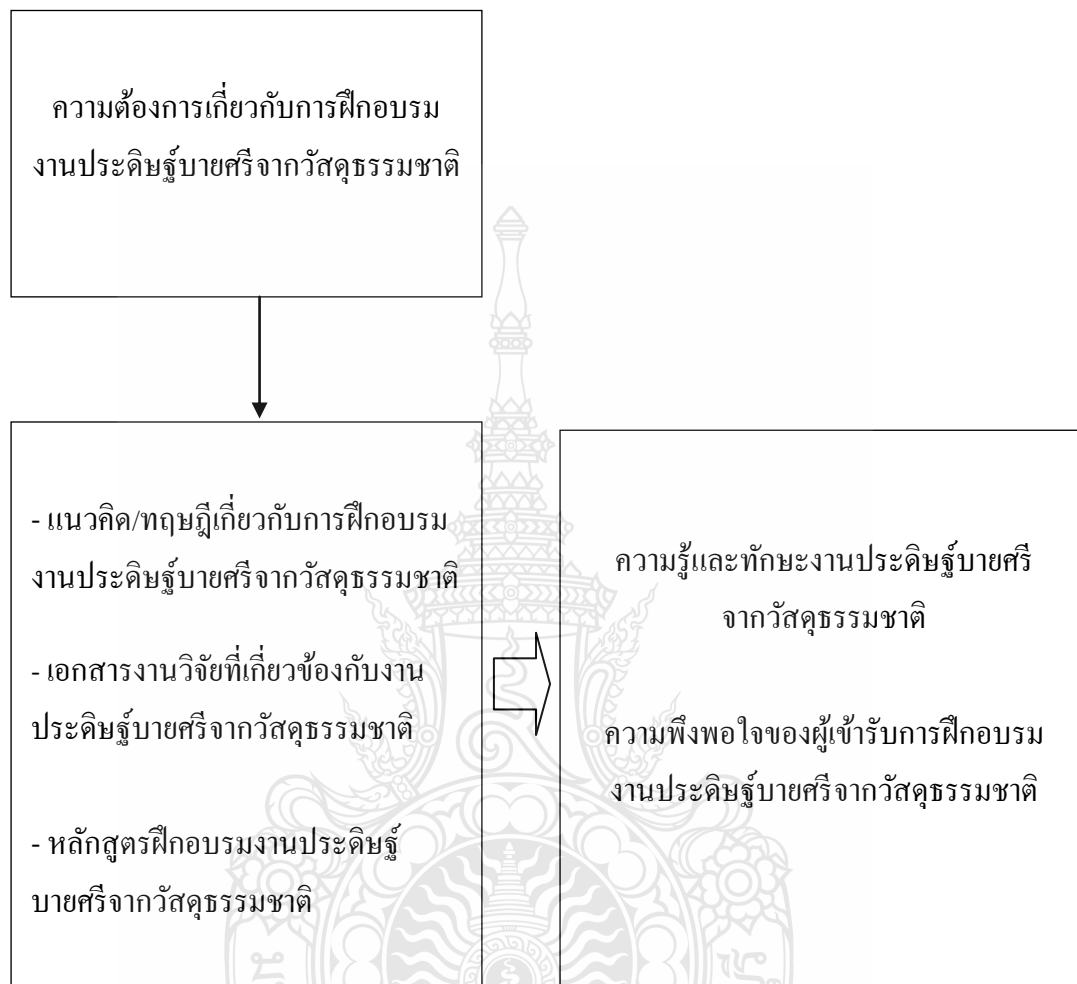
ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลในเรื่องนั้นๆ หากผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องใดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ย่อมมีผลต่อจิตใจ และแสดงความรู้สึกนั้นออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือตามระดับของความพึงพอใจที่กำหนดไว้ในเครื่องมือที่สร้างขึ้น

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี ที่สนใจ ฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่สืบไป
2. เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในแขนงอื่นๆ ต่อไป

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประดิษฐ์บายศรี
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

2.1.1 ความหมายของหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมจะได้จากการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรมว่า จะอบรมให้แก่ใคร อบรมเรื่องอะไร ให้ความรู้และทักษะอย่างไร มีนักการศึกษา และนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พัฒนา สุขประเสริฐ (2541: 35-37) กล่าวว่า หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ส่วนที่สำคัญของหลักสูตรที่ต้องพิจารณา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เนื้อหาสาระที่จัดและควรระบุหัวข้อรายวิชา ระบุกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการใช้สื่อในการเรียนการสอน และการประเมินผล

สุภาพร เทศวีรัช (2548: 8) หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง เนื้อหาสาระ วิธีการ กิจกรรม ประสบการณ์ที่ผู้จัดการฝึกอบรมจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ทักษะ และทัศนคติไปในทิศทางที่ได้ตั้งเป้าประสงค์ไว้

2.2.2 วัตถุประสงค์ของหลักการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านใด อย่างไร เช่น ด้านความรู้ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ อาจกล่าวรวมว่าพฤติกรรมใดที่ต้องการเปลี่ยนแล้วจะแก้ไขปัญหา ข้อขัดข้อง จากสาเหตุที่ต้องการจัดฝึกอบรมที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นขึ้นได้

ชูชัย สมितिไกร (2540: 142) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง วัตถุประสงค์สูงสุดของโครงการฝึกอบรมหรือเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องการได้รับ จากการฝึกอบรม การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จะสามารถกำหนดหมวดวิชา และรายวิชาให้เหมาะสมกับวิทยากร และผู้บริหาร การฝึกอบรมผู้เข้าฝึกอบรมสามารถเตรียมตัวได้เหมาะสมตามภารกิจ หน้าที่ของตน เช่น วิทยากรจะสามารถเลือกเทคนิคการฝึกอบรมได้เหมาะสมกับหลักสูตรผู้บริหารงานฝึกอบรมสามารถกำหนดเวลาการฝึกอบรมได้เหมาะสม และเลือกเทคนิควิธีประเมินให้สอดคล้อง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเองก็สามารถเตรียมตัวเรียนรู้ให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วิจิตร อาวะกุล (2540: 112-113) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมว่า เป็นวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชาต้องเขียนในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม(Change behavior) เป็นผลของการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากก่อนเข้ารับการอบรม (Learning Outcome) หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ ความตั้งใจที่ต้องการให้พฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมแสดงหรือ เปลี่ยนแปลงไป หลังจากได้รับการอบรมแล้วพฤติกรรมนั้นต้องวัดได้สังเกตได้ มิฉะนั้นเราจะไม่ทราบว่าเราอบรมได้ บรรลุถึงจุดหมายหรือไม่ มีสิ่งที่ควรคำนึง 4 ประการ คือ ประการแรก ความจำเป็นในการฝึกอบรม ประการที่สอง พิจารณาถึงวัตถุประสงค์หลักของโครงการ ประการที่สามระดับความสำคัญของภารกิจ ประการที่สี่ขอบเขตของวิชาในการแก้ปัญหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

ชาญ สวัสดิ์สาลี (2544: 67) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เมื่อได้ทราบภารกิจที่เป็นปัญหาแล้วก็จะนำมาใช้เป็นข้อมูล ในการพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม ซึ่ง วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมแต่ละ โครงการ จะต้องระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้มีทักษะหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติในด้านใด ลักษณะใด ระดับใดในการฝึกอบรมครั้งนั้น เพื่อที่จะได้แก้ปัญหาที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมได้

สุภาพร เทศวิริช (2548: 9) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การกำหนดเฉพาะเจาะจงลงไป เป็นผลของการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากก่อนเข้ารับการอบรม

2.1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรฝึกอบรม เช่น เดิมดวง รัตนทัศนีย์ (ม.ป.ป.: 14-15) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการสร้าง และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ (Objective) ของการอบรม อาจตั้งจากวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือแผนก เป็นการระบุเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางของพฤติกรรมที่ปรารถนา (The end points or the terminal behavior) ลักษณะวัตถุประสงค์ที่ดีต้องกำหนดออกมาในลักษณะวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือต้องมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่วัดได้สังเกตได้ เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้รับการอบรมหลังจากที่อบรมจบไปแล้ว การระบุวัตถุประสงค์การอบรมต้องกำหนดออกมาโดยพฤติกรรมนั้นต้องวัดได้สังเกตได้ และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ส่วนแรก คือ ผู้เข้ารับการอบรม (Trainees) ส่วนที่สอง คือ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป (Changed Behavior) ส่วนที่สาม คือ สถานการณ์เงื่อนไข (Condition) และส่วนที่สี่คือ เกณฑ์ (Criteria) มาตรฐานที่บ่งบอกถึงระดับความสำเร็จ

2. เนื้อหาวิชา (Content) การกำหนดเนื้อหาความรู้ให้แก่ผู้รับการอบรม ที่มุ่งเน้นการฝึกฝนทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน จะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้และให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการปฏิบัติจริง การเรียนรู้และทักษะในการปฏิบัติจริงจึงจะเกิดขึ้นได้เนื้อหาวิชาที่นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรอบรมนั้น ได้จากศาสตร์ต่างๆ (Disciplines) ซึ่งหมายถึง กลุ่มของความรู้ที่ถูกจัดไว้อย่างเป็นระเบียบพร้อมที่จะนำไปถ่ายทอดได้ และรวมถึงวิธีการแสวงหาความรู้ในศาสตร์นั้นๆ ด้วยหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชานั้นต้องคำนึงถึงความเป็นแก่นสาร สาระ ความน่าเชื่อถือ ทันสมัย และถูกต้องของความคิดรวบยอด (Concept) เนื้อหาสาระต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการอบรมสามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงาน และองค์กรได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ วุฒิภาวะ และประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดแรงคลใจในการเรียน (Learning Motivation) เนื้อหาในการอบรม ควรมีความสมดุลระหว่างความกว้าง และความลึกซึ้ง ให้ครอบคลุมถึงกระบวนการและความคิดต่างๆ อย่างเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจถึงหลักการและความคิดรวบยอดได้อย่างลึกซึ้ง

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation) หมายถึง วิธีการสอนของวิทยากรและการจัดประสบการณ์การสอน เทคนิคการฝึกอบรม จิตวิทยาการสอน สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ที่เอื้ออำนวยให้การถ่ายทอดความรู้ทักษะ ทักษะของวิทยากร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนของวิทยากรเป็นการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ (Learning Experiences) ให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้

(Learning) ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิทยาการต้องศึกษา ทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา ในการอบรมให้ดี โดยคำนึงถึงจิตวิทยาในการสอนสำหรับประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นผู้ใหญ่ จึงต้องเข้าใจถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่า ผู้ใหญ่เรียนได้ดีปรารถนาในสิ่งที่ตนสนใจ เป็นประโยชน์นำไปใช้ได้จริง เรียนรู้ในลักษณะปฏิบัติมากกว่าบรรยาย ชอบบรรยายที่เป็นตนเอง เลือกรูปวิธีการสอนหลายๆวิธีที่เขาชอบ และต้องการให้การชมเชยให้กำลังใจ ไม่ชอบการประเมินผล ผู้สอนต้องอดทนใจเย็นหลีกเลี่ยงการทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีประเมินผลด้วยการสังเกต ซึ่งกระบวนการในการสอนแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก คือ วิธีการสอน(Method of Teaching) ส่วนที่สอง คือ เทคนิคการสอน (Teaching Techniques) และส่วนที่สาม คือ สื่อการสอน (Teaching Media) ซึ่งเทคนิคการสอน หมายถึง วิธีการสอนการอบรมในรูปแบบต่างๆที่ทำให้ผู้รับการอบรมเกิดการเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการอบรม

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการศึกษาพิจารณาถึง พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไข และเกณฑ์ที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การประเมินผลการฝึกอบรม อาจดำเนินการประเมินเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนการอบรม ระหว่างการอบรม และหลังการอบรม โดยประเมินด้านต่างๆ ดังนี้คือ ความพร้อมในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก วิทยากรอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรอุปกรณ์เครื่องมือ สื่อ โสตฯ การประเมินด้านหลักสูตรพิจารณาจากวัตถุประสงค์ประสงค์ของวิชา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม รายละเอียดของวิชา ความยากง่าย และความเหมาะสม

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542: 50-52) กล่าวว่า การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร

1.1 จุดมุ่งหมาย เป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้างๆ เน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียนมักจะได้ในส่วนแรกของหลักสูตร อันเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เป็นโครงสร้างหลักสูตร

1.2 จุดประสงค์ของหลักสูตร เป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะเรื่อง ในระดับกลุ่มวิชากลุ่มประสบการณ์และรายวิชา ที่มีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์จะเป็นตัวบ่งชี้ให้จัดเนื้อหาสาระซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้อง

2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์

2.1 เนื้อหาสาระ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ประเภทแรก คือ ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา ประเภทที่สอง คือ ความคิดรวบยอดและ

หลักการ ประเภทที่สาม คือ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ประเภทที่สี่ คือ ทักษะทางกาย และประเภทที่ห้า คือ เจตคติและค่านิยม

2.2 ประสบการณ์เป็นการกำหนดคุณลักษณะ เจตคติและค่านิยมอันพึงปรารถนา ให้ผู้สอนได้นำไปพิจารณาตัดสินใจ สร้างเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน และชั้นเรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงานต่างๆ และมีการติดตามผลเป็นระยะๆ องค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

3.1 การเตรียมครูผู้สอน หลักสูตรการผลิตครูเป็นหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก เน้นด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี ด้านคุณลักษณะและเจตคติ

3.2 การบริหารโรงเรียน มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรไปใช้โดยให้ความสำคัญ และสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน ซึ่งมีหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่บท กำหนดแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอนเป็นแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตรจัดหาแหล่งวิทยาการ เสริมความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

3.3 ครูผู้สอน ต้องมีคุณภาพ ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตครูแต่เมื่อเข้าสู่วิชาชีพแล้วต้องได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาสมรรถภาพในความเป็นครูอยู่เสมอๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมระยะสั้น การประชุมสัมมนา การฟัง หรือพูดปาฐกถา การเป็นวิทยากร การแสดงผลงาน การทำผลงานทางวิชาการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาครูผู้สอนโดยตรงแล้วในทางอ้อมยังเกิดผลดีต่อผู้เรียน เพราะผู้สอนมีการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ให้เกิดความมั่นใจในการสอนเพิ่มมากขึ้น

4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เช่น

4.1 ช่วยทำให้จุดหมายและจุดประสงค์ระดับต่างๆ มีความกระจ่างชัดเจนขึ้นเพราะถ้าคลุมเครือไม่สามารถประเมินผลได้

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล มีผลไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตร จะเป็นสิ่งบ่งบอกในการพิจารณาตัดสินใจ เปลี่ยนหลักสูตรใหม่

2.1.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การฝึกอบรมจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้จะต้องมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เป็นเสมือนการพัฒนาแผนของการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (John Wile and Joseph C Bondi., 1984: 3, อ้างถึงใน อภิชาติ ฉะนั้นันท์, 2543: 43) เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ก็มีรูปแบบกระบวนการเช่นเดียวกันกับการพัฒนาหลักสูตร โดยทั่วไปซึ่งมีรูปแบบขั้นตอนต่างๆ ตามที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

แนดเลอร์ (Nadler, 1982, อ้างถึงใน ช่อเพชร เบ้าเงิน, 2545: 61) ได้เสนอรูปแบบขั้นตอนการฝึกอบรมและพัฒนาที่เรียกว่า The Critical Events Model ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. หาความจำเป็นในการฝึกอบรมขององค์กร
2. กำหนดงานเฉพาะที่ต้องปฏิบัติ
3. กำหนดความจำเป็นของผู้รับการฝึกอบรม
4. พิจารณาวัตถุประสงค์การฝึกอบรม
5. สร้างหลักสูตรฝึกอบรม
6. เลือกเทคนิคการฝึกอบรม
7. เลือกอุปกรณ์หรือสื่อในการฝึกอบรม
8. ดำเนินการฝึกอบรม
9. ประเมินและติดตามผลในการฝึกอบรม
10. การประเมินผลการฝึกอบรม

ฉัตรเทพ พิทักษ์นุรัตน์ (2542: 57) กล่าวว่า แนวทางหรือการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ เป็นการกำหนดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจ เพื่อเตรียมตัวให้ได้ตรงกับจุดประสงค์กำหนดเนื้อหาวิชา สาระ และระยะเวลาเพื่อก่อให้เกิดการเรียนการสอน
2. การเลือกการจัดเนื้อหาวิชาเทคนิคการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียน การสอน สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ควรจัดเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก เรียงลำดับจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย จัดตามลำดับเวลา
3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาได้แล้ว เพื่อให้เกิดผลดี การประสานงานควรชี้แจงทำความเข้าใจกับวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรม ที่จะประยุกต์เนื้อหาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนของผู้เข้าอบรม ตลอดจนการเตรียมสถานที่วัสดุอุปกรณ์
4. การประเมินผลหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่า ผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการติดตามการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์และรายงานผล
5. การปรับปรุงหลักสูตร หลังจากการประเมินผลของหลักสูตร จะทำให้เราทราบว่ามีส่วนใดบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สมคิด บางโม (2545: 67-68) กล่าวว่า ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต้องทำความเข้าใจไปกับการฝึกอบรม วงจรหลักสูตรและวิธีพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง การค้นหาความจำเป็นในการฝึกอบรม (Training Needs) เป็นการค้นหาปัญหาเกี่ยวกับทักษะและวิธีสอนครูซึ่งสามารถแก้ไขด้วยการฝึกอบรม ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมควร

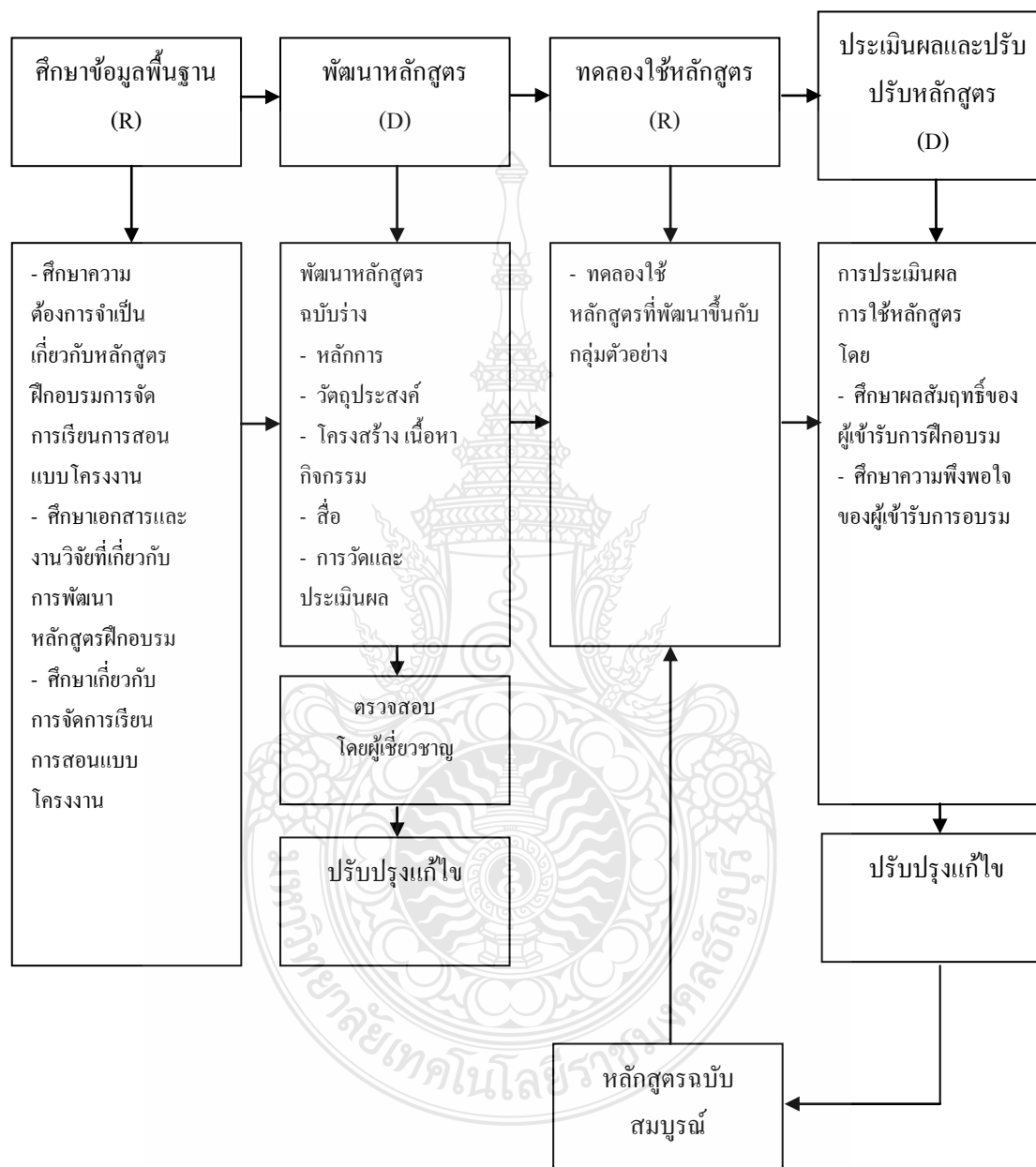
สนใจและศึกษาวิเคราะห์อย่างจริงจัง ในการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมให้เข้าใจอ่องแท้และถูกต้อง

ขั้นตอนที่สอง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม (Curriculum Construction) ความจำเป็นในการฝึกอบรมควรเป็นตัวชี้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมควรมีจุดประสงค์อะไรบ้าง ควรจะกำหนดรายวิชาหรือกิจกรรมใด หลักสูตรควรจะกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม โดยยึดหลักว่า ถ้ามีจุดประสงค์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ อาจใช้ระยะเวลาสั้นๆ ก็ได้หากมีจุดประสงค์ให้เกิดความชำนาญในด้านการสอนหรือทักษะต้องใช้เวลามากขึ้น และจะให้ผู้เข้ารับการอบรมกลับไปปฏิบัติการสอนแล้วประมาณ 1 เดือน ควรมีการประเมินผลปฏิบัติการสอน สังเกตการสอน การสัมภาษณ์ผู้เรียน และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อให้ทราบว่า ผู้เข้ารับการอบรมได้นำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้มากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นที่สาม การนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation) คือ การนำหลักสูตรไปทดลองฝึกอบรมครู ขณะการฝึกอบรมต้องมีการประเมินผลแต่ละหน่วยด้วย เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรที่กำหนดขึ้นตอนนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการสอนได้มากน้อยเพียงใดขั้นที่สี่การติดตามการประเมินผลการอบรม (Follow-up Evaluation) เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลับไปปฏิบัติการสอนแล้วประมาณ 1 เดือน ควรมีการประเมินผลปฏิบัติการสอน สังเกตการสอนการสัมภาษณ์ผู้เรียน และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อให้ทราบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้มากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป



สุภาพร เทศวิรัช (2548: 11) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมี 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ที่มา: สุภาพร เทศวิรัช (2548: 11)

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม

2.2.1 ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม เป็นวิธีการอย่างหนึ่ง เพื่อปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ของบุคคล จึงได้มีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

ชูชัย สมितिไกร (2540: 5) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และเจตคติ (Attitude) อันจะช่วยปรับปรุง ให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

พัฒนา สุขประเสริฐ (2540: 4) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยพัฒนา หรือฝึกฝนเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรใหม่ที่จะทำงาน หรือที่ปฏิบัติงานประจำอยู่แล้วในหน่วยงาน ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์เหมาะสมกับการทำงาน รวมถึง ก่อให้เกิดความรู้สึก เช่น ทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน อันส่งผลให้บุคลากรแต่ละคนในหน่วยงานหรือองค์กร มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

วิจิตร อาวะกุล (2540: 31) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ เพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะและเจตคติที่จำเป็นสำหรับปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปกิจกรรม โดยมุ่งให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งทำที่ที่แสดงถึงความพึงพอใจในการทำงานด้วย

สุภาพร เทศวิรัช (2548: 11) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการจัดกิจกรรมที่มีแบบแผน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะและความชำนาญ โดยเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อหน่วยงาน

2.2.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม

การบริหารงานในองค์กรจะเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายได้นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ คุณภาพของคนในองค์กร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการที่จะหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ชาวี มณีสรี (2542: 89) กล่าวว่า ความสำคัญของการฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็น บุคคลที่ทำงานใหม่ย่อมต้องการทักษะในการทำงาน ต้องการเข้าใจนโยบายวิธีการดำเนินงาน ในส่วนของผู้มีประสบการณ์ก็ต้องการความรู้ขั้นสูงเพื่อประยุกต์ใช้กับการทำงานเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ การเรียนรู้เพื่อป้องกันปัญหา การเรียนรู้จากกันละกัน ความคุ้นเคย มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันจากความสำคัญของการฝึกอบรม

2.2.3 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นวัตถุประสงค์ย่อยเฉพาะหลักสูตรนั้นๆ ว่าต้องการให้มีผลอย่างไร จะเป็นวัตถุประสงค์รายวิชาที่จัดฝึกอบรมนั้นๆ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมไว้ ดังนี้

ชูชัย สมितिไกร (2540: 140-142) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมก็คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ การกำหนดเป้าหมายว่า การฝึกอบรมจะต้องเปลี่ยนแปลงความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับการอบรมให้เป็นไปในทางใด ระดับใด และสรุปการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม จะต้องมาจากการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์โดยทั่วไป จำแนกได้ 3 ระดับ คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหมวดวิชา และวัตถุประสงค์ของวิชา

นักวิชาการด้านฝึกอบรมอีกหลายท่านได้ให้ความหมายเพิ่มเติม เช่น ชาญ สุวัศดีสาตี (2544: 67) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมว่า เมื่อได้ทราบภารกิจที่เป็นปัญหาแล้ว ก็จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม ซึ่งวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมแต่ละโครงการ จะต้องระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดการเรียนรู้มีทักษะหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติในด้านใด ลักษณะใด ระดับใด ในการฝึกอบรมครั้งนั้น เพื่อที่จะได้แก้ปัญหาที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมได้

สมคิด บางโม (2545: 15) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ 3 ประเภท

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความรู้เป็นพื้นฐานในการนำไปสู่ความเข้าใจ เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะได้ดี
2. เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญหรือทักษะในการทำงานคือ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยอัตโนมัติ เช่น เครื่องใช้ต่างๆ การขับรถ เป็นต้น
3. เพื่อเปลี่ยนทัศนคติการฝึกอบรมสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติไป ทางที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ทัศนคติคือความรู้สึกในด้านดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เกิดความจงรักภักดีต่อบริษัท เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดความภาคภูมิใจในสถาบัน เป็นต้น

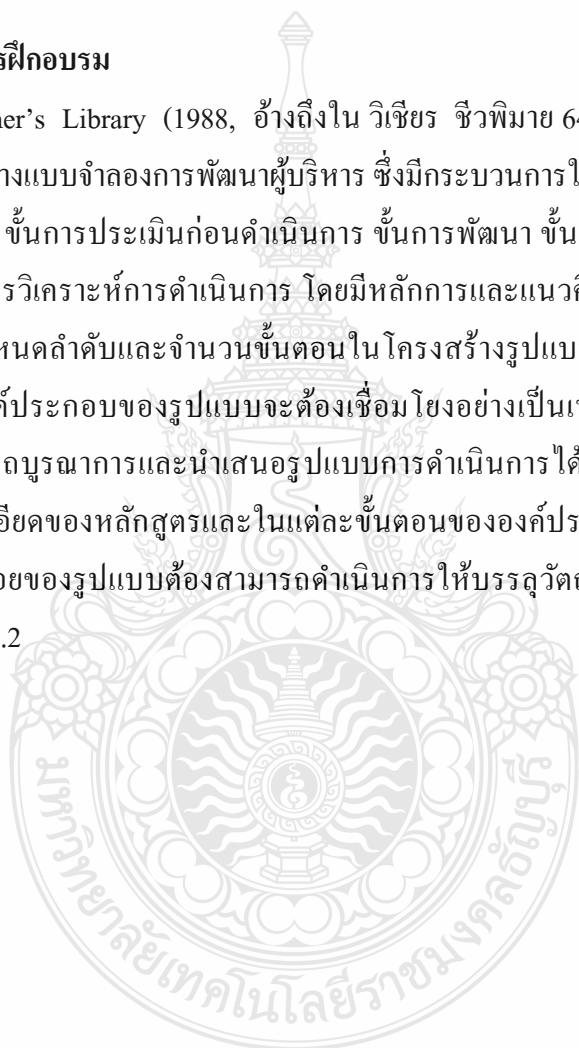
วิบูลย์ บุญยชโรกุล (2545: 67-68) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การฝึกอบรมว่าเปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศที่จะชี้แนะแผนการดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้น ได้รับการวางแผนและดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย

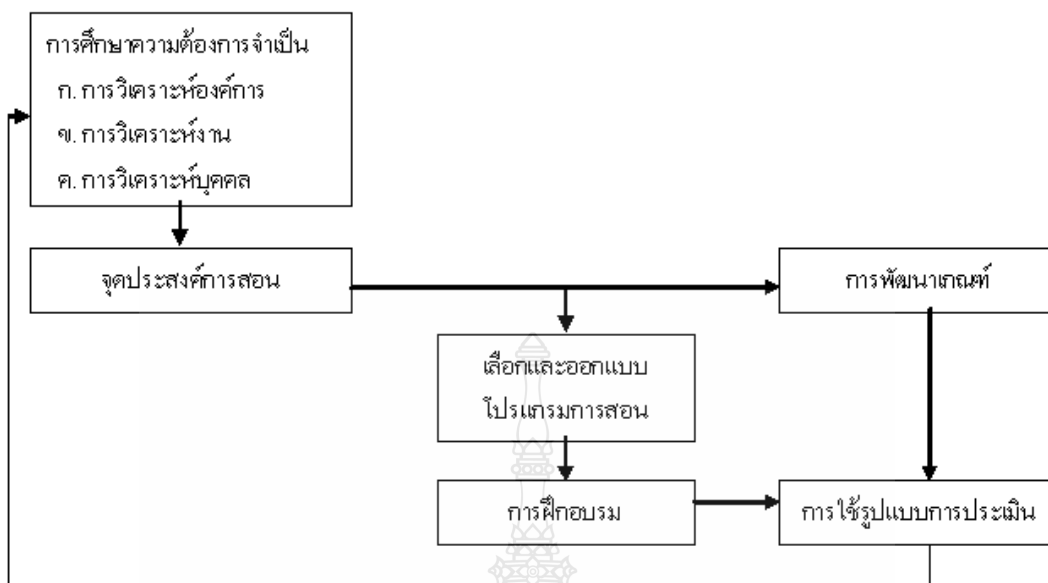
จนเป็นผลให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรม ได้รับความรู้เพิ่มพูนทักษะหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติตรงตามความจำเป็นสำหรับการฝึกอบรมนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาพร เทศวิริช (2548: 11) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม มีหลายประการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ทักษะ และทัศนคติ

2.2.4 รูปแบบการฝึกอบรม

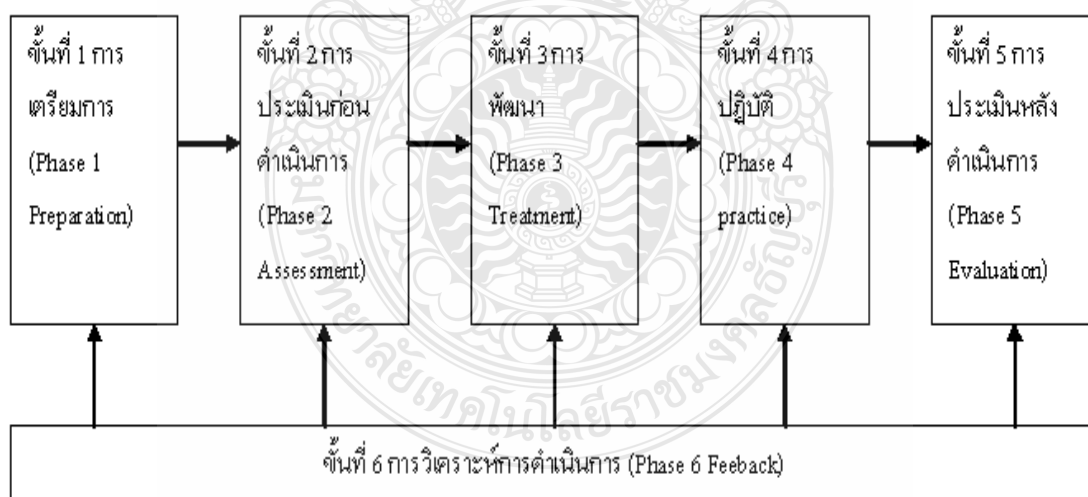
The Trainer's Library (1988, อ้างถึงใน วิเชียร ชิวพิมาย 64, 139-140) ได้เสนอกรอบแนวคิดหลักในการสร้างแบบจำลองการพัฒนาผู้บริหาร ซึ่งมีกระบวนการในการดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการประเมินก่อนดำเนินการ ขั้นการพัฒนา ขั้นปฏิบัติ ขั้นประเมินผลหลังดำเนินการ และขั้นการวิเคราะห์การดำเนินการ โดยมีหลักการและแนวคิดในการสร้างแบบจำลองประกอบด้วย การกำหนดลำดับและจำนวนขั้นตอนใน โครงสร้างรูปแบบ โดยที่ความสัมพันธ์ของแต่ละขั้นตอน ในองค์ประกอบของรูปแบบจะต้องเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผล โครงสร้างของรูปแบบจะต้องสามารถบูรณาการและนำเสนอรูปแบบการดำเนินการได้ในรูปแบบของโครงสร้างหลักสูตรและรายละเอียดของหลักสูตรและในแต่ละขั้นตอนขององค์ประกอบของรูปแบบ และในแต่ละองค์ประกอบย่อยของรูปแบบต้องสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรได้อย่างอิสระ ดังภาพที่ 2.2





ภาพที่ 2.2 รูปแบบระบบการฝึกอบรมและการพัฒนาตามแนวคิดของ Goldstein การศึกษาความต้องการจำเป็น การฝึกอบรมและพัฒนาการประเมินผล

ที่มา: Milkovich, G.T., and Boudreau, J.W. Human resource management. 7th ed. Lilinois: Irwin, 1994. p. 494.



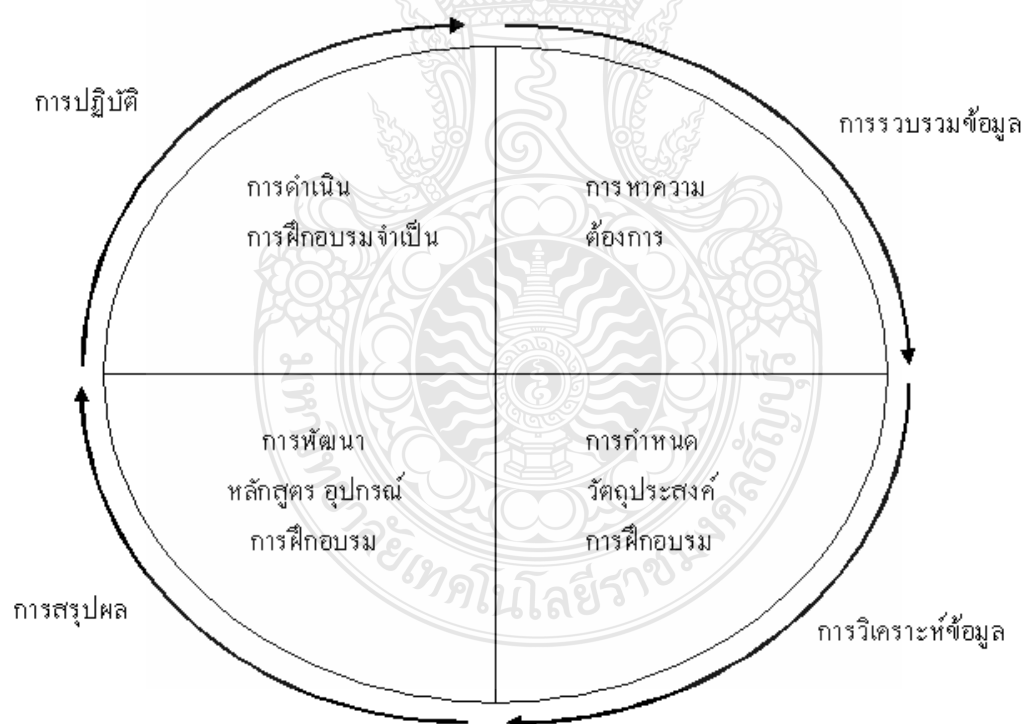
ภาพที่ 2.3 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนาผู้บริหารของ The Trainer's Library

ที่มา: Ther Trainer's Library. 1988. อ้างถึงใน วิเชียร ชิวพิมาย.

การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2539 : 64)

Rogoff (1987) ได้เสนอ รูปแบบการฝึกอบรมแบบวงล้อการฝึกอบรม ดังภาพที่ 2.4 ซึ่ง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

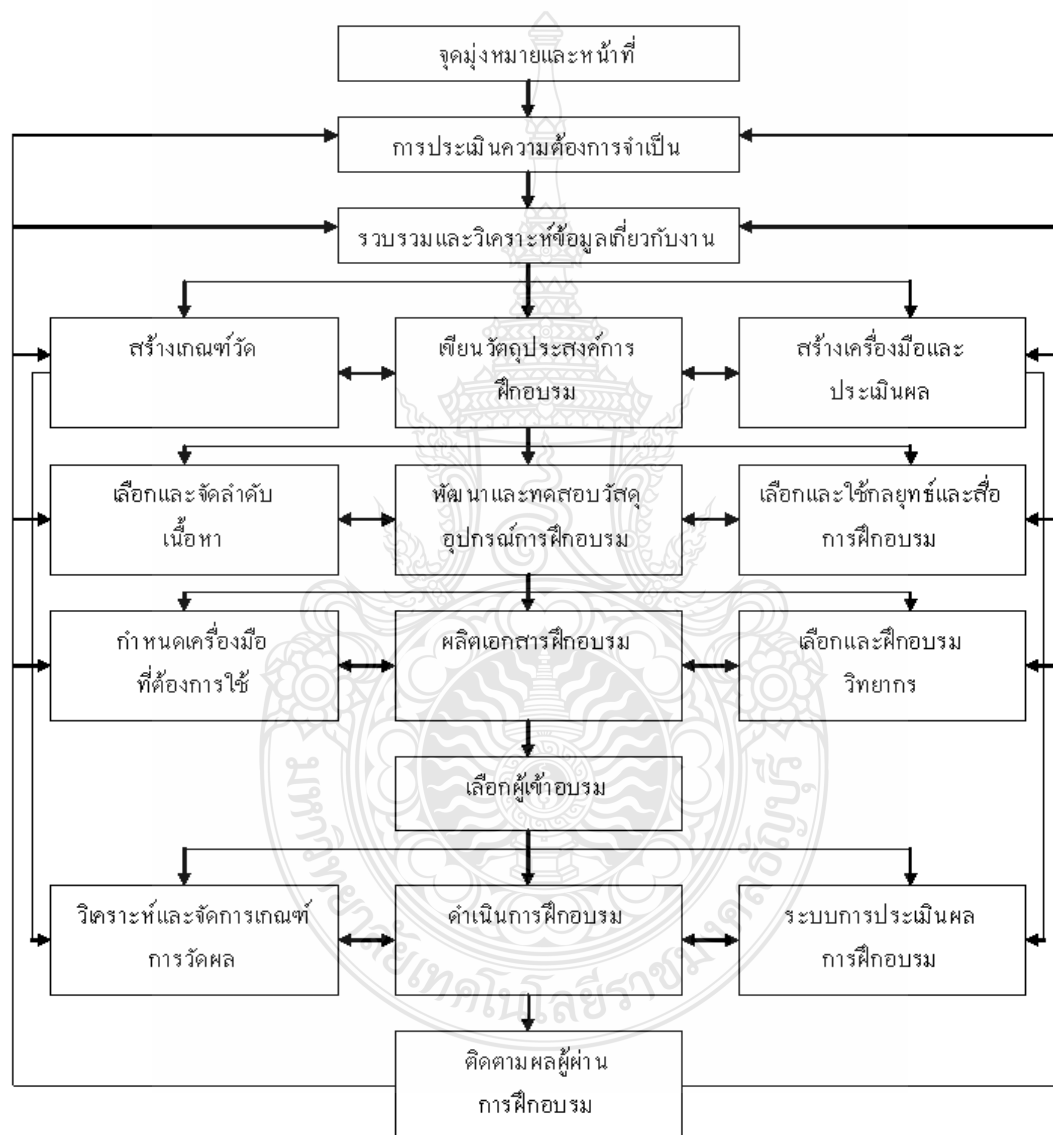
1. การรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนหนึ่งเพื่อค้นหาว่าใครทำอะไรและทำไม เพื่อรวบรวม ข้อมูลเบื้องต้นในการหาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม
2. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ข้อมูลบุคลากร ลักษณะการ ทำงาน ปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม
3. การสรุปผล เป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร สร้างอุปกรณ์การฝึกอบรม การเลือกเทคนิค การฝึกอบรม และการสร้างเครื่องมือการประเมินผลการฝึกอบรม
4. การปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม รวมถึงการประเมินผลการฝึกอบรม



ภาพที่ 2.4 ระบบการฝึกอบรมแบบวงล้อตามแนวคิดของ Rogoff

ที่มา: Rogoff, R.L. Managing educational change. London: University of London institute of Education, 1986. pp. 14-19.

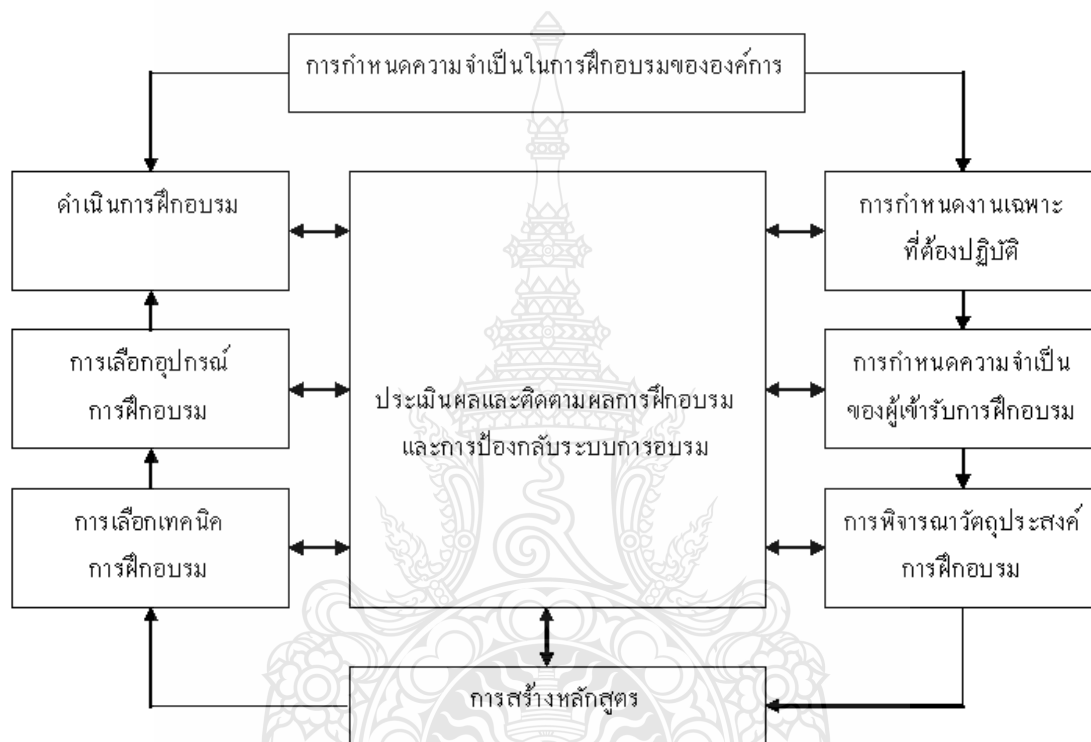
Tracey (1984: 42) ได้เสนอ รูปแบบผังงานของระบบการฝึกอบรมและการพัฒนา (Flow-chart model of a 16-step training and development system) โดยแสดงให้เห็นขั้นตอนของการฝึกอบรมและการพัฒนาซึ่งมี 16 ขั้นตอน และแสดงการไหลเวียนของข้อมูลและความสัมพันธ์ของแต่ละขั้นตอน ดังภาพที่ 2.5



ภาพที่ 2.5 การออกแบบระบบการฝึกอบรมและการพัฒนาตามแนวคิดของ Tracey

ที่มา: Tracey, W.R. Designing training and development system. New York: American Management Association, 1984. p. 42.

Nadler (1982) ได้นำเสนอแบบจำลองระบบการฝึกอบรมและพัฒนาที่เรียกว่า The Critical Events Model โดยกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วย กิจกรรม 9 ขั้นตอน คือ การกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรมขององค์กร การกำหนดงานเฉพาะที่ต้องปฏิบัติ การกำหนดความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การพิจารณาวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตร การเลือกเทคนิคการฝึกอบรม การเลือกอุปกรณ์การฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรมและการป้อนกลับระบบการฝึกอบรม ดังภาพที่ 2.6



ภาพที่ 2.6 ระบบการฝึกอบรมและพัฒนาแบบ The Critical Events Model ตามแนวคิดของ Nadler

ที่มา : Nadler, L. Designing training program: The critical events model. Massachusetts Addison-wesley Publishing, 1982, pp. 11-13.

2.2.5 การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรมจะมีการดำเนินการ เมื่อมีความจำเป็นเกิดขึ้น ซึ่งหมายถึง ภาวะไม่พึงปรารถนาที่มีอยู่ในหน่วยงาน อาจมีปัญหา มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในหน่วยงานหรือการปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีการแก้ไขวิธีหนึ่ง คือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม

โกลด์สไตน์ (Goldstein, อ้างถึงใน สุภาพร เทศวิรัช, 2548: 44) กล่าวว่า การวิเคราะห์ความต้องการ การฝึกอบรม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์การ เป็นการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ขององค์การ โดยการวิเคราะห์จะครอบคลุมเป้าหมายขององค์การ บรรยากาศการทำงานภายในองค์การ ทรัพยากรที่มีอยู่และข้อจำกัดต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การ การวิเคราะห์องค์การจะช่วยตรวจสอบว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร องค์การควรจะใช้มาตรการใด เพื่อแก้ไขปัญหาหนึ่ง และการฝึกอบรมจะให้ประโยชน์อะไรแก่องค์การบ้างหรือไม่

2. การวิเคราะห์ภารกิจและคุณสมบัติ หรือการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) เป็นกระบวนการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงาน โดยส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ภารกิจ (Task Analysis) ซึ่งจะบ่งชี้ส่วนประกอบของงานหนึ่งๆ การวิเคราะห์ดังกล่าว มิได้เป็นการบรรยายถึงตัวผู้ปฏิบัติงาน แต่เป็นการบรรยายเกี่ยวกับลักษณะงานที่จะต้องปฏิบัติ ส่วนที่สอง คือ การวิเคราะห์คุณสมบัติ (Knowledge, Skill, and Ability Analysis) ซึ่งจะบ่งชี้ความรู้ทักษะและความสามารถ ซึ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานเหล่านั้น การวิเคราะห์ภารกิจประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ หลายขั้น โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์คำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) ติดตามด้วยการวิเคราะห์และจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งการค้นหาระดับความสำคัญ ความยากและความถี่ของการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน (ชูชัย สมितिไกร, 2540: 62) กระบวนการของการจัดทำคำบรรยายภารกิจ วิธีการสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธีด้วยกันคือ

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจ วิธีการสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธีด้วยกัน คือ

2.1.1 การสังเกตการปฏิบัติงาน (Observation)

2.1.2 การสัมภาษณ์ (Interview)

2.1.3 การประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter Experts Panel)

2.1.4 การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

2.2 การเขียนคำบรรยายภารกิจ แนวทางการเขียนคำบรรยายภารกิจที่ดีสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

2.2.1 ใช้ประโยคที่สั้น กระชับ และตรงจุด

2.2.2 ข้อความแต่ละประโยคควรเริ่มต้นด้วยคำกริยาซึ่งบ่งชี้ถึงการปฏิบัติงาน

2.2.3 ควรจะอธิบายว่าสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานกระทำคืออะไร อย่างไร และเพราะอะไร

2.2.4 ข้อความหนึ่งๆ ไม่ควรจะรวมการกระทำสองชนิดเข้าด้วยกันยกเว้นแต่ว่าจะต้องกระทำควบคู่กันไปเสมอ

3. การวิเคราะห์บุคคล มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ ประการแรก เพื่อประเมินว่าผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด และประการที่สอง เพื่อกำหนดว่าผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้น จะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถอะไรจึงจะทำให้การทำงานของพวกเขาดีขึ้น (McGehee & Thayer, 1961) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์บุคคลจะทำให้ทราบว่า ใครจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม และการฝึกอบรมนั้นคืออะไร ผลของการวิเคราะห์จะช่วยให้ข้อมูลซึ่งมีความสำคัญสำหรับการวางแผนการฝึกอบรม

2.2.6 เทคนิคการฝึกอบรม

เทคนิคการฝึกอบรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนความสำเร็จในการฝึกอบรม ถ้าการฝึกอบรม คือ ระบบๆ หนึ่งในการพัฒนาบุคคล ซึ่งเทคนิคการฝึกอบรม ก็คือกระบวนการพัฒนาบุคลากร เลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ลักษณะและจำนวนของผู้รับการฝึกอบรม สถานที่ระยะเวลาในการฝึกอบรม ความเชี่ยวชาญของวิทยากร มีความน่าสนใจ ส่งเสริมกันระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ให้ส่งเสริมการเรียนรู้ได้หลายทาง ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมให้บุคคลมีความฉลาดทางอารมณ์นั้น ต้องลบพฤติกรรมที่ไม่ดีเสียก่อนแล้วจึงค่อยเรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยต้องใช้เวลาในการฝึกฝนด้วยประสบการณ์จริง และมีการจูงใจที่ดีต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น

โทบิน และคณะ (Tobin & others, 1979: 137-147, อ้างถึงใน สิทธิกร อ้อยจินดา, 2543: 29-32) กล่าวว่า วิธีการสอนหลายวิธีนั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคคลได้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การศึกษาด้วยตนเอง การประชุมอภิปราย การศึกษากรณีตัวอย่าง การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติการระดมความคิด การสัมมนา มีรายงาน

แฮริส (Harris, 1985, อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2541: 37-43) กล่าวว่ากิจกรรมในงานพัฒนาบุคลากร โดยการฝึกอบรมมีความสำคัญแตกต่างกัน มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดไม่มีกรรมใดที่เหมาะสมที่สุดจะต้องผสมผสานกิจกรรมมากกว่า 1 อย่างเสมอ

ทองฟู ชินะโชติ (2531: 73) และ วิน เชื้อโพธิ์หัก (2537: 69-84) แบ่งประเภทเทคนิคการฝึกอบรมได้สอดคล้องกัน คือ

1. เทคนิคการฝึกอบรมที่เป็นการบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒินิยมใช้กับคนจำนวนมาก ได้แก่ การบรรยาย การบรรยายชุดหรือการประชุมปฐกถา และการอภิปรายเป็นหมู่คณะ

2. เทคนิคการฝึกอบรมที่ผู้รับการฝึกอบรมมีบทบาทร่วม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา การประชุมแบบซินดิเกต การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุมในรูปคณะกรรมการ การประชุมกลุ่มย่อย การระดมสมอง การประชุมปฏิบัติการ การฝึกอบรมโดยยึดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน

3. เทคนิคที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงความรู้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การบรรยายเป็นคณะ การประชุมอภิปราย โครงการทัศนศึกษา การระดมสมอง

4. เทคนิคที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะหรือความสามารถ ได้แก่ การสาธิต การฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา การสร้างสถานการณ์จำลอง เกมการบริหาร การสอนงานการแสดงบทบาทสมมติวิธีประสพเหตุการณ์

5. เทคนิคที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อรู้เขารู้เรา การแสดงบทบาทสมมติกรณีศึกษา การอภิปรายกลุ่ม การแสดงแบบพฤติกรรม การฝึกปฏิบัติเกมการบริหาร

สุภาพร เทศววิรัช (2548: 16-18) กล่าวว่า เทคนิควิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับบุคคลและสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน จึงต้องพิจารณาเลือกนำไปใช้ให้เหมาะสมด้วย ผู้วิจัยได้รวบรวมรายละเอียดไว้เพื่อให้ได้เข้าใจเกี่ยวกับลักษณะ ขั้นตอนการใช้การพิจารณานำไปใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ข้อดีและข้อจำกัด ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) ใช้ถ่ายทอดความรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงและแนวทางการปฏิบัติต่างๆ พิจารณาจากความรู้ในเนื้อหา และความสามารถในการถ่ายทอดของวิทยากร เป็นเรื่องที่ต้องให้ความรู้ความเข้าใจ ข้อดีคือ สามารถถ่ายทอดสาระต่างๆ ให้แก่ผู้รับการฝึกอบรมจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว ประหยัดเวลาและทรัพยากร เป็นเทคนิคพื้นฐานของเทคนิคอื่นๆ หากมีการซักถามด้วยจะเหมาะกับการฝึกอบรมที่ต้องการให้เกิดทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การแก้ปัญหา การยอมรับของผู้ที่มีส่วนร่วม ข้อจำกัดคือ เป็นการสื่อสารทางเดียว และไม่อาจใช้ได้รับทุกเรื่องโดยเฉพาะเรื่องที่ต้องสรุปนำไปปฏิบัติการ

2. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นเทคนิคที่ต้องการให้ผู้รับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ขั้นตอนคือ แบ่งผู้รับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-6 คน และให้สมาชิกในกลุ่มเลือกประธาน ประธานเลือกเลขานุการ ประธานชี้แจงประเด็นที่ได้รับมอบหมายให้กลุ่มทราบ สมาชิกกลุ่มร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ซึ่งกันและกันและหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะ เลขานุการจดบันทึก ตัวแทนกลุ่มเสนอผลการอภิปรายกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่ ข้อดีคือ ได้แสดงความคิดเห็นของตนอย่างอิสระเต็มที่ รวบรวมความคิดและประสบการณ์จากบุคคลหลายฝ่าย ข้อสรุปที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงและเกิดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ข้อจำกัด ไม่เหมาะกับคนกลุ่มใหญ่ ประธานกลุ่มย่อยต้องสามารถควบคุมการอภิปรายให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

3. การระดมสมอง (Brain Storming) เป็นการประชุมกลุ่มที่เปิดโอกาส และกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัด ไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตัดสินคุณค่าใดๆ เพื่อให้ได้ความคิดที่หลากหลายและมีปริมาณมากที่สุด จนกว่าสมาชิกจะเสนอความคิดหมดแล้วจึงวิเคราะห์เป็นข้อสรุป เป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นกลุ่มย่อยก็ได้ ขึ้นตอนคือ วิทยากรนำหัวข้อเสนอในลักษณะคำถาม ให้สมาชิกเสนอความคิดตามลำดับที่นั่ง จดบันทึกทุกความคิดเดิมให้สมบูรณ์ข้อที่ไม่เหมาะสมอาจตัดทิ้งไป ข้อดีคือ ส่งเสริมให้ทุกคน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ฝึกให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และส่งเสริมให้ได้แนวทางแก้ปัญหา จากหลายแนวคิดที่อาจคิดออก นอกกรอบเดิมของตนทำให้ได้รูปแบบการแก้ปัญหาหลายแนวทางข้อจำกัด คือ ขนาดของกลุ่มถ้าใหญ่เกินไป จะขาดความเข้มข้นทำให้ความสนใจของสมาชิกลดลง และหากสมาชิกขาดความรู้พื้นฐานเรื่องหรือปัญหาที่เสนอมาอาจทำให้ความคิดที่ได้ไม่ตรงจุด

4. กรณีศึกษา (Case Study) กำหนดหรือบรรยายสถานการณ์ในรูปแบบของงานเขียนเทปบันทึกเสียง หรือวีดิทัศน์ให้ใช้หลักวิชาการและประสบการณ์จากการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์แล้ว อภิปรายได้การแนะนำของวิทยากร ขึ้นตอนคือ วิทยากรเสนอภาพของเนื้อหาว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทำงานจริงอย่างไร ควรมีรายละเอียดมากพอที่ทำให้เห็นจุดสำคัญของปัญหา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาได้ข้อดีคือผู้รับการฝึกอบรมมีโอกาสฝึกฝนวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาซึ่งใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้ได้แนวทางแก้ปัญหาหลายแนวทาง ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น เหมาะสำหรับการฝึกอบรมด้านการบริหารงาน และด้านที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของมนุษย์บุคคลที่เหมาะสมกับการฝึกอบรมวิธีนี้คือ ผู้บริหาร ผู้จัดการและผู้ที่จะเข้าสู่ระดับมีอาชีพ ข้อจำกัด คือ วิทยากรต้องมีความสามารถสร้างกรณีหรือเรื่อง และต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นเป็นอย่างดีจึงจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มบรรลุจุดประสงค์ได้

5. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) นำกรณีตัวอย่างมาเสนอ ในรูปแบบการแสดงบทบาท เพื่อให้ได้เห็นภาพชัดเจน ได้สัมผัสกับประสบการณ์และความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับเรื่องนั้น ขึ้นตอน คือ ให้ผู้รับการอบรมแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่วิทยากรกำหนดไว้ล่วงหน้า หรือให้สร้างบทบาทขึ้นเอง อภิปรายและการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่ามีสิ่งใดเกิดขึ้นบ้างเพราะอะไร โดยสนับสนุนให้ได้ฝึกทักษะต่างๆ และมีความเชื่อมั่นในการจัดการกับสถานการณ์จริงให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้แสดงบทบาทนั้น เช่น ให้วิเคราะห์ลักษณะผู้นำที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในองค์กร ควรแสดง

บทบาทสมมติผู้นำหลายแบบเปรียบเทียบกัน ข้อดีคือ สมาชิกกลุ่มเกิดความสนใจเรื่องที่ต้องบรรมมากขึ้น ได้ทดลองปฏิบัติจริง ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้สมาชิกได้แสดงบทบาทตามแนวคิดของตน เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เหมาะสำหรับฝึกอบรมบุคลากรระดับผู้บริหาร เรื่องที่เหมาะสมกับวิธีนี้คือความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกัน ข้อจำกัด คือ ใช้เวลามากในการหาอาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาท อาจเป็นอุปสรรคเพราะบางคนยังไม่กล้าแสดงออก

6. การฝึกปฏิบัติ (Exercise) เป็นการนำแนวคิดหรือทฤษฎีที่ได้เรียนรู้มาทดลองปฏิบัติในตอนท้ายของการฝึกอบรม ภายใต้การดูแลของวิทยากร ซึ่งจะเตรียมกิจกรรมที่จะฝึกปฏิบัติไว้ล่วงหน้า หลังจากฝึกอบรมทางทฤษฎีมาแล้ว อาจมีการสาธิตให้ดูก่อน และให้ผู้รับการฝึกทดลองทำตาม ข้อดีคือ ผู้รับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริงก่อนที่จะนำทักษะไปใช้และทุกคนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นเทคนิคที่จูงใจให้ทุกคนอยากเรียนรู้

7. การให้ข้อเสนอแนะ (Information Services) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเอกสาร ตำรา บทความต่างๆ ซึ่งช่วยให้บุคคลเกิดความคิด ความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ข้อเสนอแนะประเภทส่วนตัวและสังคม จะทำให้เกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้นและปรับปรุงความสัมพันธ์กับผู้อื่น ขั้นตอนคือ จัดนิทรรศการ ทำแผ่นใบปลิวและแผ่นพับ แจกหนังสือเชิญวิทยากรมาร่วมบรรยายประกอบ ข้อดีคือ ได้รับข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้อง ทั้งด้านชีวิตครอบครัว หรือการทำงาน เกิดความสามารถในการตัดสินใจที่ดีขึ้น เพราะมีรากฐานมาจากข้อมูลที่ถูกต้องครอบคลุมทุกเรื่อง

8. การพิจารณาไตร่ตรอง (Reflection) เป็นการเรียนรู้ถึงความคิดความรู้สึกของตนเอง แล้วใช้เหตุผลในการพิจารณาหาข้อสรุป ข้อดีคือ ทำให้ควบคุมตนเองได้มีโอกาสมหาสิ่งที่ดีๆ กระทำไปแล้วเพื่อหาข้อปรับปรุงที่ดีขึ้น

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประดิษฐ์บายศรี

ประวัติความเป็นมาของพิธีบายศรีสู่ขวัญ กล่าวกันว่า พิธีบายศรีสู่ขวัญมาพร้อมกับพราหมณ์ทมิฬชาวอินเดียที่อพยพมาสู่สุวรรณภูมิ หนังสือเก่าที่พบซึ่งออกในสมัยพระเจ้าอู่ทองกล่าวไว้ว่า บายเป็นภาษาเขมร แปลว่าข้าว ข้าวอันเป็นสิริมงคล ข้าวขวัญ กล่าวคือข้าวที่หุงปรุงรสโอชาอย่างดีเหมาะสมที่จะเป็นเครื่องสังเวยให้เทวดาโปรด พิธีใดเป็นพิธีเทวดาโดยตรง หรือต้องการที่จะอัญเชิญเทวดามาเป็นประธาน ต้องหาของสังเวยที่ดีและมีสี่สะดูดดา ชาวทมิฬจึงมีเคล็ดลับความเชื่อในข้าวที่ข้อมสีตามสีประจำองค์เทวดา รวมถึงใช้สีล่อเทวดาฝ่ายร้ายให้ไปรวมต่างหากไม่ให้มาทำอัปมงคลให้โทษแก่มนุษย์ พิธีและบุคคล ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยกับทมิฬได้มีความ

เป็นมาอย่างเดียวกัน เนื่องจากได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆ แก่กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีบวงสรวงเทวดา มีขนมต้มขาว มะพร้าวอ่อน กล้วย ข้าวย้อมสี เช่นข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวแดง ก็นำมาใช้ในพิธีไทยอย่างชัดเจน นอกจากนี้ภาชนะบายศรีต้องเป็นกระถางที่สำหรับบรรจุอาหารภายหลังอาพาธซอมนกันขึ้นไปแล้วเอาของตั้งบนปากพาน เมื่อมีการถ่ายทอดมาที่ประเทศไทย ซึ่งมีศิลปศาสตร์ที่เจริญขึ้น กระถางใบตองก็ถูกประดิษฐ์ประดอยให้สวยงามเป็นกระถางเจิม ซึ่งประดับประดาตกแต่งที่ปากกระถางให้มีความงดงามมีกระจำ มียอดแหลมตามศิลปะแบบไทย ๆ

พิธีบายศรีสู่ขวัญหรือหลายท้องถิ่นในภาคอีสานจะเรียกว่า สู่ขวัญหรือสูดขวัญ ตามความเชื่อของคนไทยเชื่อกันว่าคนที่เกิดมามีขวัญประจำกายมีหน้าที่ในการ พิทักษ์รักษา ขวัญเป็นเหมือนพี่เลี้ยงที่คอยดูแลประคับประคองชีวิต คอยเลี้ยงดู และติดตามไปทุกหนทุกแห่ง เป็นสิ่งไม่มีตัวตนคล้ายจิตหรือวิญญาณแฝงอยู่ในตัวคนและสัตว์ ซึ่งขวัญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าในร่างกายเรามี 2 สิ่งรวมกัน คือ ร่างกายและจิตใจหรือขวัญ

ขวัญ คือความรู้สึก ถ้าขวัญของผู้ใดอยู่กับตัว ผู้นั้นจะมีความสุขกายสบายใจเป็นปกติ แต่ถ้าขวัญของผู้ใดหลบลี้หนีหาย ผู้นั้นจะมีลักษณะอาการตรงกันข้ามคนไทยจึงเชื่อว่าพิธีสู่ขวัญเป็นพิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมเพิ่มพลังใจให้ เข้มแข็ง เมื่อมีขวัญที่มั่นคง พลังใจที่เข้มแข็งดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การประกอบภารกิจหน้าที่นั้น ๆ บรรลุผลสำเร็จได้ตามความมุ่งหมาย ซึ่งให้กำลังใจกันเมื่อมีความทุกข์ใจ หรือเสริมให้มีความสุขยิ่งขึ้นไป เมื่อมีความสุขความพอใจอยู่แล้วก็สามารถทำได้ การทำพิธีสู่ขวัญอาจทำได้ทั้งพิธีทางพระพุทธศาสนาและพิธีทางศาสนาพราหมณ์ ซึ่งปัจจุบันก็ยังยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

1. บายศรีชนิดต่างๆ

พานบายศรีที่พบเห็นในปัจจุบัน

บายศรีสู่ขวัญภาคเหนือ บายศรีชั้นเดียวขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ในขันน้ำพานรอง ใช้ในพิธีสู่ขวัญของชาวภาคเหนือประกอบด้วย ตัวบายศรี 6 ตัว และดอกไม้ใบไม้มงคลสี่ต้นสดใส

บายศรีสู่ขวัญภาคอีสาน บายศรีขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ใส่ในภาชนะขนาดใหญ่เช่นโตก โดยซ้อนเรียงกัน 3 ชั้น ใช้ในพิธีสู่ขวัญของชาวอีสานประกอบด้วย ตัวบายศรีชั้นละ 6 ตัว แต่ละชั้นจะลดหลั่นกันพองาม ชั้นบนมีพุ่มยอดบายศรี

บายศรีตอ บายศรี ชั้นเดียว ใช้ในงานพิธีบวงสรวง สังเวชนาครุช่างแขนงต่างๆ ประกอบด้วยหยวกกล้วยสำหรับทำบายศรี ตัวบายศรี เมงดา เข็มขัด กรวยข้าว ไข่ต้ม และกล้วยน้ำว้า

บายศรีปากชาม บายศรีขนาดเล็ก ใช้ในงานพิธีบวงสรวง สังเวช และอาจใช้ตั้งเป็น ส่วนประกอบบนชั้นยอดของบายศรีใหญ่ประกอบด้วย ตัวแมงดา กรวยใส่ข้าว กล้วยน้ำว่าผ่าสามซีก และไข่ม้วนบนยอดกรวยบวงสรวง

บายศรี ต้น 3 ชั้นใช้เป็นเครื่องสมโภช สังเวชในพิธีมงคลต่างๆ หรือคู่ขวัญในพิธีสมรส ของชั้นหลานเจ้านายฝ่ายเหนือใช้ใบตองพับเป็นกลีบหน้า นาคตัดกับต้นกล้วยเป็น 3 ชั้น คาคเข้มขัด มาลัยแบน ตกแต่งด้วยดอกไม้สด

บายศรีคู่ขวัญบางกอกบายศรีขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ในภาชนะรูปพานซ้อนกัน 5 ชั้นใช้ในพิธีคู่ขวัญ สมโภชของชาวภาคกลาง ประกอบด้วยตัวบายศรีชั้นละ 5 ตัว แต่ละชั้นลดหลั่นกันมีพุ่มกรวยยอดบายศรี ตกแต่งด้วยดอกดาวเรือง บางทีเรียกว่า บายศรีดาวเรือง

บายศรีพรหมบายศรีชั้นเดียวขนาดใหญ่ ใช้ในพระราชพิธีต่างๆ และพิธีของราษฎร สำหรับเป็นเครื่องสังเวชบูชาครูบาอาจารย์ชั้นพรหม ประกอบด้วยตัวบายศรีชั้นขึ้น 4 ตัว ลง 4 ตัว มีกรวยใส่ข้าวและดอกไม้มงคล

บายศรีเทพบายศรีชั้นเดียวขนาดใหญ่ทรงพุ่ม ใช้ในพระราชพิธีต่างๆ และพิธีของราษฎร สำหรับเป็นเครื่องบวงสรวง สังเวชบูชาเทวาอารักษ์ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวบายศรีเป็นทรงพุ่มและดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล

บายศรีคู่ขวัญกำแพงเพชรบายศรีขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ในภาชนะเครื่องปั้นดินเผาใช้ในพิธีคู่ขวัญ สมโภช และบูชาพระบรมธาตุ ประกอบด้วย ตัวบายศรี และกำแพงแก้วทุกชั้น ดอกไม้ใบไม้มงคล

บายศรี ต้น 7 ชั้นใช้สำหรับเจ้านายชั้นเจ้าฟ้า และพระราชอาคันตุกะชั้นประธานาธิบดี เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า บายศรีต้นกลีบหน้า นาค แต่ละชั้นจะประดับด้วยดอกบัวใช้ในพิธีสมโภชพระพุทธรูป

บายศรีต้น 9 ชั้นใช้สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในพิธีหรือพระราชพิธีที่เป็นมงคลต่างๆ ในภาพเป็นบายศรีกลีบบัวหลวง ตกแต่งด้วยอุบะ ดอกจำปา ฐานเป็นพีกทองแกะสลัก

บายศรี ต้น 5 ชั้นใช้ในพิธีต่างๆ สำหรับเจ้านายที่ทรงกรมหรือเสนาบดี บายศรีต้นนี้เป็นบายศรีที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บายศรีตอง-รองทองขาว ซึ่งแต่ละชั้นของบายศรีจะบรรจุด้วยขนมหวานหรือดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล

2. พิธีบายศรีสู่ขวัญ

พิธีสู่ขวัญ บางทีเรียกว่า พิธีบายศรี หรือ บายศรีสู่ขวัญ เป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวอีสาน ประเพณีสู่ขวัญทำกันแทบทุกโอกาส ทั้งในมูลเหตุแห่งความดีและไม่ดี ชาวอีสานถือว่าเป็นประเพณีเรียกขวัญ ให้มาอยู่กับตัว พิธีสู่ขวัญนี้เป็นได้ทั้งการแสดงความชื่นชมยินดี และเป็นการปลอบใจให้เจ้าของขวัญจากคณะ ญาติมิตรและบุคคลทั่วไป ผู้ได้คือมิโชคหรือผู้หลักผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือมาเยี่ยมเราก็อยินดีจัดพิธีสู่ขวัญให้ ประเพณีสู่ขวัญจึงเป็น ประเพณีทำกันอย่างกว้างขวาง คำว่าขวัญนั้นเชื่อว่าเป็นสิ่งไม่มีตัวตนคล้ายกับจิตหรือวิญญาณแฝง อยู่ในตัวคนและสัตว์ ตั้งแต่เกิดมาทุกคนมีขวัญกันทั้งนั้นและในบางแห่งเรามักแปลว่า กำลังใจ ก็มีคำว่า ขวัญ ยังมีความหมายอีกว่าเป็นที่รักที่บูชา เช่นเรียกเมียที่รักว่า เมียขวัญ หรือ จอมขวัญ เรียกลูกกรอกหรือลูกแก้วว่า ลูกขวัญ สิ่งของผู้เคารพรักใคร่นับถือกันนำมาฝาก นำมาให้เพื่อเป็นการทะนุ ถนอมน้ำใจกันเราก็เรียกว่า ของขวัญ

ขวัญ อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง ขน หรือผม ที่ขึ้นเวียนเป็นก้นหอย พิธีสู่ขวัญเป็นพิธีเก่าแก่ของชาวไทยเราแทบทุกภาค การทำพิธีก็ผิดเพี้ยนกันไปบ้างแต่ก็ยังยึดหลักใหญ่อยู่เหมือนกัน พิธีสู่ขวัญในบทความนี้ จะกล่าวถึงพิธีของชาวอีสานเป็นส่วนใหญ่ การทำพิธีสู่ขวัญเราอาจทำได้ถึง 2 วิธีพร้อมๆ กัน คือ วิธีทางพุทธศาสนาและวิธีทางพราหมณ์ศาสนา

วิธีทางพุทธศาสนา โดยการนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 5 รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ ตั้งบาตรน้ำมนต์ เสร็จแล้วประพรมน้ำมนต์ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา ถ้ามีศรัทธาพอจะถวายภัตตาหารเช้าหรือเพลพระสงฆ์ด้วยก็ได้ ส่วนพิธีทางพราหมณ์ ก็คือการสู่ขวัญซึ่งจะได้อธิบายให้ละเอียดต่อไป

3. การทำพิธีสู่ขวัญต้องเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ หลายอย่างดังนี้

3.1 พาชขวัญหรือพานบายศรี คำว่า บายศรี นี้ น่าจะมาจากภาษาเขมร คือคำว่า บาย + ศรี ข้าว (สุก) ที่เป็นมงคลข้านี้จะ เป็นส่วนประกอบของการจัดพานบายศรี จะขาดไม่ได้ การจัดพาชขวัญนี้ ปกติต้องจัดด้วยพานทองเหลืองและมีสัมฤทธิ์ (ขันลงหิน) หลายๆ ใบซ้อนกัน มีใบตอง ดอกไม้สด ด้ายสำหรับผูกข้อมือ (ผูกแขน) ปัจจุบันเริ่มมีการนำเอากระดาษสีต่างๆ แต่ก็ผิดธรรมเนียมของท้องถิ่นไป พาชขวัญอาจจัดเป็นชั้นๆ จะเป็น 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น แล้วแต่ความสามารถ แต่คนเก่าคนแก่ของเมืองอุบล ฯ กล่าวว่พาชขวัญ 3 ชั้น 5 ชั้น เป็นของบุคคลธรรมดา ส่วน 7 ชั้น และ 9 ชั้นนิยมจัดเฉพาะสำหรับเชื้อพระวงศ์ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชั้นล่างของพาชขวัญจะเป็นพานมีบายศรี (ทำด้วยใบตอง) ดอกไม้ ข้างต้ม ไข่ต้ม ขนม ก้อย อ้อย ปั้นข้าว เงินยาง มีด้ามแก้ว ชั้น 2 , 3, 4 จะได้รับการตกแต่งด้วยใบศรี และ ดอกไม้ซึ่งมักจะเป็นดอกฝาง ดอกดาวเรือง ดอกกรัก ใบเงิน ใบคำ ใบคูณ ใบยอป่า อย่างสวยงาม ส่วนชั้นที่ 5 จะมีใบศรี และด้ายผูกข้อมือ เทียนเวียนหัว (ทำด้วยจี๊ผึ้ง) ของเจ้าของ

ขวัญ นอกจากพาขวัญแล้วจะมีเครื่องบูชาและอื่นๆ เช่น ขันบูชา มีพานขนาดกลางสำหรับวางผ้า 1 ผืน แพร 1 วา หวี กระจกเงา น้ำอบ น้ำหอม สร้อย แหวน ของผู้เป็นเจ้าของขวัญ

3.2 ด้ายสำหรับผูกข้อมือ (ด้ายผูกแขน) ต้องเป็นด้ายดิบนำมาจับเป็นวงยาวพอที่จะพันรอบข้อมือได้ โบราณถือว่า คนธรรมดา วงละ 3 เส้น ผู้ที่มีศักดิ์ตระกูล 5 เส้น (อาชญา 5 ขี้ข้า 3) เมื่อวงแล้วให้เด็ดหรือดึงให้ขาดเป็นเส้นๆ ห้ามใช้มีดตัดจะใช้มีดตัดได้เฉพาะด้ายที่มัดศพเท่านั้น ถ้าเป็นพาขวัญงานแต่ง คนจะเริ่มจัดพาขวัญต้องเป็นคนบริสุทธิ์ (ปลอด) คือเป็นคนดีผิวขาวเมื่อยเมื่อย ถ้าจัดไม่เป็นเพียงมาจับพอเป็นพิธีแล้วให้คนอื่นฯ จัดต่อไปจนเสร็จ ต้องจัดทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง พาขวัญฝ่ายชายจะให้หญิงบริสุทธิ์ (เด็กหญิงยังไม่มีประจำเดือน) หาบด้วยไม้มีวนผ้าทอหูกเพราะถือเคล็ดเอาความสามัคคีรักใคร่ของผ้าและไม้ และการสูตรขวัญต้องสูตรเวลา ค่าประมาณ 3 - 4 พุ่มหลังรับประทานอาหารเช้าถือว่าเป็นเวลาหนูเข้าสู (ยามหนูเข้าสู) พาขวัญงานแต่ง จะต้องมียาอาหารคาวหวานเป็นส่วน ประกอบอีกด้วย พาขวัญแต่งเสร็จแล้วจะตั้งวางไว้ในที่อันเหมาะสมก่อนพอได้เวลาสูตรขวัญ คือจะทำพิธีจึงให้ยกไป ตั้งท่ามกลางญาติมิตรบนผ้าห่มหรือผ้าเช็ดตัวของเจ้าของขวัญ ข้างๆ พาขวัญนอกจากจะมีอุปกรณ์ต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีแก้วน้ำเย็น แก้วใส่น้ำส้มป่อย (กระถินป่า) และแก้วเหล้าสำหรับหมอมสูตรขวัญจะได้ดื่ม หรือพ่นหรือจุ่มด้วยดอกไม้สดใส่พาขวัญซึ่งเรียกว่า สดพาย

3.3 การสวดหรือการสูตรขวัญ เจ้าภาพผู้จัดพิธีสู่ขวัญจะต้องจัดหาหมอนวดหรือสูตรขวัญซึ่งมักเรียกว่า พราหมณ์ หรือพ่อพราหมณ์ ไว้ล่วงหน้า ปกติพ่อพราหมณ์มักจะเป็นผู้ที่ทราบประเพณีสู่ขวัญเป็นที่นับถือของชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น หมอมสูตรขวัญสมัยก่อนๆ นุ่งหม้อธรรมดาเพียงให้มีผ้าขาวหรือให้มีผ้าขาวม้าพาดบ่าก็พอ ปัจจุบันนิยมนุ่งขาวห่มขาว นับว่าเป็นการพัฒนาให้เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ ก่อนลงมือสวด เจ้าภาพต้องเตรียมด้ายผูกแขนพราหมณ์ ไว้เป็นด้ายผูกข้อมือธรรมดาเป็นแต่เพียงมัดชนบัตรเป็นคำบูชาพราหมณ์จำนวนมากหรือน้อยแล้วแต่เจ้าภาพจะเห็นสมควร และเจ้าภาพจะเป็นคนผูกข้อมือพราหมณ์ด้วยด้ายผูกแขนพิเศษนี้ พราหมณ์จะจัดให้เจ้าของขวัญนั่งให้หันหน้าไปในทิศทางต่างๆ ตามตำรา เจ้าของขวัญนั่งลงแล้วยกมือไหว้ พราหมณ์เสร็จแล้วใช้มือขวาจับพาขวัญตั้งจิตอธิษฐานขอให้เทวดาบันดาลให้เป็นไปดังหมอมขวัญหรือพราหมณ์สูตร ญาติพี่น้องจะนั่งล้อมเป็นวงด้านหลังตั้งจิตอธิษฐานให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญ จึงเกิดแก่เจ้าของขวัญแล้ว อ่อนวอนเทวดาเป็นภาษาบาลีว่า สัก เค กา เม จ รูป ... จบแล้วอ่าน โม 3 จบแล้วกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ครั้นจบแล้วจะสู่ขวัญอะไรก็เลือกเอาตามต้องการให้เหมาะกับงาน การสวดต้องให้เสียงชัดเจน สดสลาย ไพเราะฟังแล้วเกิดความดีใจ ศรัทธา อุดสาหะในการทำความดียิ่งขึ้น จึงจะเป็น

สิริมงคลแก่เจ้าตัว ถ้าป่วยไข้ ไข้จะหาย ถ้าได้สติได้เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งก็จะรักษาความดีไว้ให้คงทน ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมจนลืมตัวเมื่อสวดเสร็จ จะว่า สัพพพุทธานุภาเวน สัพพชัมมานุภาเวน สัพพสังฆานุภาเวน สัพพโสตถิ ภวันตุ เต ขลา สัพพี ภวตุ สัพฯ การเข้านั่งล้อมพาวัวถ้ำเป็นการแต่งงานคู่บ่าวสาวพร้อมด้วยเพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะเข้าร่วมพิธีด้วย จะจัดให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่งชิดกันเวลาจับพาวัวถ้ำให้แขนเจ้าบ่าวทับแขนเจ้าสาวเพื่อนๆ เจ้าบ่าวจะพยายามเบียดให้เจ้าสาวนั่งชิดกับเจ้าบ่าวให้มากที่สุด จะมีการแกว่งเจ้าบ่าวต่างๆ นานาเป็นที่สนุกสนาน

การมาร่วมพิธีสูขวัญนี้คนโบราณได้เล่าว่าเมื่อครั้ง 70 ปีก่อนบ้านเมืองอุบลฯ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยการเลี้ยงไหม ของขวัญผู้มาร่วมพิธีขวัญจึงเป็นไหมเส้นเป็นใจๆ นับว่าเป็นของขวัญที่พอเหมาะพอควรและไม่เคยมีการนำเอาเงินมาเป็นของขวัญไหมที่เจ้าของขวัญรับไว้ก็จะนำไปทอเป็นผ้าได้ภายหลัง

3.4 การเชิญขวัญ ก่อนสูตรขวัญถ้ามีเวลาพอก็ให้ว่าคำเชิญขวัญเสียก่อนทุกครั้งการเชิญขวัญเป็นพิธีที่ตืออย่างหนึ่งคือ เราขอความสำเร็จความศักดิ์สิทธิ์จากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เทวดา อินทร์ พรหม ผู้มีอิทธิฤทธิ์มาประสิทธิ์ประสาทพรให้จะได้มีวาจาศักดิ์สิทธิ์เพราะผู้สวดและผู้ฟังไม่ใช่คนมีอิทธิฤทธิ์ เมื่อเราขอท่านท่านก็ลงเมตตาประทานให้ตามคำขอคำเชิญขวัญ คำเชิญขวัญนั้นมีหลายสำนวน ไม่มีแบบตายตัว ต่างหมอต่างสรรหาสำนวนที่เห็นว่า เหมาะกับเหตุการณ์ เช่น คำเชิญขวัญสำหรับบุคคลธรรมดาอีกสำนวนหนึ่ง สำหรับเชื้อพระวงศ์อีกสำนวนหนึ่ง เป็นต้น

3.5 การผูกแขนหรือข้อมือ เมื่อพราหมณ์สูตรขวัญจบแล้วญาติพี่น้องจะเอาข้าว ไข่ กล้วย ใส่่มือเจ้าของขวัญมือซ้ายหรือมือขวา ก็ได้ให้พราหมณ์ผูกข้อมือให้ก่อนปกติจะผูกข้อมือซ้ายเพราะแขนซ้ายถือเป็นแขนขวัญ เป็นแขนที่อ่อนแอใช้งานหนักไม่ได้ เป็นแขนที่น่ารักทะนุถนอม ในเวลาผูกข้อมือนั้นทุกคนยื่นมือขวาออกไปพุง (โถม) แขนของเจ้าของขวัญที่พราหมณ์กำลังทำพิธีผูกข้อมือให้ถ้าอยู่ห่างก็ยื่นมือจับแขนหรือแตะตัวกันต่อๆมาเป็นเส้นสายเหมือน เชือกสอดแสดงถึงความสัมพันธ์ทางกายและใจเป็นอย่างยิ่ง แล้วตั้งจิตอธิษฐานขอให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญ เมื่อผูกข้อมือเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญ เมื่อผูกข้อมือเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของขวัญประนมมือไหว้ผู้ให้พร เป็นการรับเอาพร เมื่อพราหมณ์ผูกเสร็จแล้ว ต่อไปก็เป็นโอกาสของญาติมิตรทั่วๆ ไปจะเข้ามาผูกข้อมือให้กับเจ้าของขวัญด้วยผูกแขน (ด้วยผูกข้อมือ) ถือเป็นของดี ของศักดิ์สิทธิ์ ควรรักษาไว้อย่าเพิ่งดึงทิ้ง ให้ล่วง 3 วันเสียก่อนจึงดึงออกเวลาที่งอ่าที่งลงที่สกปรก เพราะด้วยผูกแขนเป็นของขาวของบริสุทธิ์ เป็นจตุรรมแห่งจิตใจบริสุทธิ์หลาย ดวงจึงควรรักษาไว้ให้ดี ผู้เฒ่าผู้แก่เคยเล่าให้ฟังว่าด้วยผูกแขนที่เก็บรักษาไว้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันอันตรายได้ เช่น มีโจรมาปล้น อธิษฐานขอให้จิตทุกดวงช่วยก็ปลอดภัยจากอันตรายได้ และเป็นเสน่ห์ดึงดูดจิตใจให้คนรัก-ใคร่ชอบ พอได้

3.6 การผูกแขน (ผูกข้อมือ) การผูกแขนที่จะอำนวยประโยชน์สุขให้แก่เจ้าของ ขวัญควรประกอบด้วยองค์ 4 คือ

- ผู้ผูก หรือพราหมณ์
- ผู้รับผูก หรือเจ้าของขวัญ
- ผู้เกี่ยวข้อง คือญาติมิตร
- คำกล่าวขณะที่ผูก

คำกล่าวขณะที่ผูกเป็นคำเรียกร้อยเชิญขวัญซึ่งเป็นคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพ เรียบร้อย มีความหมาย ไปในทางที่ดีงาม โอกาสจัดพิธีสู่ขวัญ มีหลายโอกาส เช่น การวះพระพุทธรูป บายศรี พระสงฆ์ สู่ขวัญแม่ออกกรรม (คลอดบุตรออกไฟ) สู่ขวัญเด็กน้อย สู่ขวัญเฮือน สู่ขวัญคนธรรมดา ขวัญขึ้นบ้านใหม่ สู่ขวัญวัวขวัญควาย

“บายศรี” ต้นนิยฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิพราหมณ์ ซึ่งเข้ามาทางเขมร เนื่องจากคำว่า “บาย” ภาษาเขมร แปลว่าข้าวสุก ภาษาอีสาน แปลว่า จับต้อง สัมผัส “ศรี” เป็นคำมาจากภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่าสิริ แปลว่า มิ่งขวัญ ดังนั้นเมื่อรวมความหมาย “บายศรี” แปลว่า ข้าวมิ่งขวัญหรือสิ่งที้นำให้สัมผัสกับความดีงาม บายศรี ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แปลว่า ข้าวอันเป็นสิริข้าวขวัญหรือภาชนะใส่เครื่องสังเวท บายศรี ถือเป็นของสูง มี 2 ขนาด คือ บายศรีปากชามซึ่งมีขนาดเล็ก และบายศรีต้นจะมีขนาดใหญ่ บายศรีปากชามเป็นงานประดิษฐ์ใบทองที่เป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่ง ใช้ในงานพิธีมงคลมีความสำคัญและอิทธิพลด้านจิตใจของคนไทยมาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นบายศรีปากชามจึงเป็นงานศิลปะและวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ไว้ และควรฝึกฝนให้เกิดทักษะจนประดิษฐ์บายศรีปากชามได้สวยงาม

บายศรีปากชาม หมายถึง บายศรีใบทองที่จัดวางลงปากชามบายศรีปากชามเป็นบายศรีขนาดเล็ก มีตั้งแต่ 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น แล 9 ชั้น ตามแต่ขนาดของภาชนะและขนาดของพิธีตามฐานะครอบครัว หรือขนาดของพิธีที่จัด บายศรีปากชามใช้ในงานพิธีของสามัญชนเพื่อการสักการะบูชาเทพยดา ในทุกๆ พิธีกรรมจะขาดบายศรีปากชามไม่ได้ งานพิธีกรรมต่างๆ เช่น ทำขวัญเด็กเกิดใหม่ โกองผมไฟ โกองจุก ทำขวัญนาถ ตั้งศาลพระภูมิประจำบ้าน เป็นต้น การประดิษฐ์บายศรีปากชาม ตัวบายศรีทำจากใบทองธานี การพับกลีบจะมีลักษณะเรียวและแหลม นำมาเย็บประกบกันในรูปแบบต่างๆ ประดับยอดและส่วนต่างๆ ด้วยดอกไม้สด เช่น ดอกกรัก ดอกพุด ดอกเข็ม ดอกดาวเรือง ดอกกุหลาบ ดอกบานไม่รู้โรย เป็นต้น ส่วนกลางมีลักษณะเป็นกรวยแหลม ยอดกรวยบางแบบร้อยมาลัยตุ้ม แต่บางแบบใช้ดอกไม้ปักการฝึกประดิษฐ์ บายศรีปากชาม จะทำให้นักเรียนมีทักษะการประดิษฐ์

เพื่อเป็นพื้นฐานการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน ในโอกาสต่อไป การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม เป็นการเตรียมการที่ดี สามารถดำเนินงานได้ด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ควรจะต้องเตรียมไว้ดังต่อไปนี้

1. ใบตอง (ควรใช้ใบตองกล้วยตานี)
2. พานแว่นฟ้า ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ผูกติดกันไว้ด้วยลวด และรองพื้นพานด้วยโฟม
3. ภาชนะปากกว้างสำหรับใส่น้ำแช่ใบตอง 2 ใบ
4. สารส้ม
5. น้ำมันมะกอก ชนิดสีเหลือง หรือขาว
6. ไม้ปลายแหลม (ขนาดไม้เสียบลูกชิ้น) ประมาณ 20-30 อัน
7. ดอกไม้ (ดอกพุด ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ฯลฯ)
8. กรรไกร สำหรับตัดใบตอง
9. ลวดเย็บกระดาษ

เครื่องบูชาที่ต้องจัดใส่ในพานบายศรี

1. กล้วยน้ำไท หรือกล้วยน้ำว้า 1 ผล ผ่าเป็น 3 ซีก
2. แดงกวา 1 ลูก ผ่าเป็น 3 ซีก นำกล้วยและแดงกวาประกบกัน เป็น 3 คู่
3. ไข่ไก่ ต้องเป็นไข่ที่กลางแก่กลางใหม่
4. ดอกไม้ ใบไม้ ต้องเป็นดอกไม้ ใบไม้ ที่มีชื่อ หรือสีของดอก เป็นมงคล เช่น ดอก

ดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ดอกรักสีขาว ดอกกุหลาบ ดอกเฟื่องฟ้า ใบเงิน ใบทอง เป็นต้น เมื่อเย็บตัวบายศรีและตัดเมฆดาเสร็จแล้ว นำไปจัดลงภาชนะหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเข้าพาน

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้และความสำเร็จของการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่ผู้เรียนประสงค์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของความพึงพอใจ พอสรุปได้ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพคุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ทำอยู่

วัตแมน (Wolman, อ้างถึงใน วิไล รัตนพลที, 2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ

ศรีสุดา ญาติปลื้ม (2547: 69) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่รักชอบ พอใจ หรือเป็นเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังในทางที่ดีทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกเมื่อได้รับความสำเร็จ ความต้องการหรือแรงจูงใจจากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึก ท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสถานการณ์หนึ่งๆ ที่เอนเอียงไปในทางบวก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา หลังจากที่ได้รับประสบการณ์ในสิ่งที่ตรงตามความต้องการ หรือเป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

สมาภรณ์ สีเนา (2548: 36) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่ดีเกิดขึ้นได้จากการรับรู้ การสัมผัสกับปัจจัยต่างๆ เช่น ความชอบ ความสำเร็จ การได้รับการยกย่องชื่นชมซึ่งส่งผลดีต่อการทำงาน ในการศึกษาเล่าเรียนก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้เรียนมีความพึงพอใจในองค์ประกอบและกระบวนการสอน อันประกอบไปด้วย คุณสมบัติของครู วิธีสอน กิจกรรม การวัดผลประเมินผล ย่อมทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ สร้างความพึงพอใจและกระตือรือร้นในการเรียน

กระจ่างจิต แก้วชล (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของบุคคลแล้วตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากผลของการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความรู้สึกแตกต่างกัน อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย เนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ

เวรกา หนูเพชร (2550) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกเชิงจิตใจที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน โดยครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึกและด้านพฤติกรรม

พรปวีณ์ ศิริรักษ์ (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ จากการได้รับการตอบสนองความต้องการที่แสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งสังเกตได้จากสายตาคำพูดและการแสดงออกทางพฤติกรรม

จากความหมายของความพึงพอใจที่นักวิชาการกล่าวไว้ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกพอใจ หรือประทับใจ การเห็นความสำคัญและคุณค่า พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ สนับสนุนในการเรียน และการแสดงความคิดเห็น

2.4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบ ที่พอใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่ละบุคคลมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างและมีความต้องการหลายระดับ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใดๆ ที่จะให้เกิดความพึงพอใจ การเรียนรู้จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ ทฤษฎีลำดับขั้นของความ ต้องการ Maslow (Needs-Hierarchy Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ดังนี้ (Maslow, 1970)

1. ลักษณะความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

- 1) ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้นความสำคัญ โดยเริ่มระดับความต้องการขั้นสูงสุด
- 2) มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็มี ความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่
- 3) เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่สนใจให้เกิดพฤติกรรมต่อ สิ่งนั้น แต่จะมีความต้องการในระดับสูงเข้ามาแทนที่ และเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น
- 4) ความต้องการที่เกิดขึ้นอาศัยซึ่งกันและกันมีลักษณะควบคู่ คือ เมื่อความต้องการอย่าง หนึ่งยังไม่หมดสิ้นไป ก็จะมีความต้องการอีกอย่างหนึ่งขึ้นมา

2. ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์มี 5 ระดับ

- 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการ เบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการ อาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อ ความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง
- 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs) เป็นความรู้สึกที่ต้องการความ มั่นคงปลอดภัยในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ
- 3) ความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Needs) ได้แก่ ความต้องการเข้าร่วม และได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน
- 4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องหรือมีชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการ ระดับสูง ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในวงสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระภาพ และเสรีภาพ และการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากเป็นการนี้กอยากจะเป็น อยากจะได้ ตามความคิดเห็นของตนเองแต่ไม่สามารถแสวงหาได้

จากทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ สรุปได้ว่า ความต้องการ ทั้ง 5 ชั้นของมนุษย์มีความสำคัญไม่เท่ากัน การมุ่งใจตามทฤษฎีนี้จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของมนุษย์ซึ่งต้องการความแตกต่างกันไป และความต้องการในแต่ละชั้นจะมีความสำคัญแก่บุคคลมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองความต้องการในลำดับนั้น ๆ

2.4.3 องค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจ

เบรนนาร์ด (Barnard T, 1996) กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ

- 1) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับวัตถุ ประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ เป็นต้น
- 2) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับโอกาส เช่น โอกาสเกี่ยวกับการมีชื่อเสียง ความเด่น ความมีอำนาจอิทธิพล
- 3) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพวัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือ การได้รับการบริการ ซึ่งอาจได้โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว
- 4) ความสามารถของครูผู้สอน ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคล โดยเปิดโอกาสให้เขาแสดงอุดมคติโดยเสรี เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในฝีมือ
- 5) สิ่งจูงใจเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การมีสัมพันธ์ฉันมิตรกับบุคคลภายในห้องเรียน ความผูกพันกับสถาบันและการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมใน โรงเรียน

2.4.4 เครื่องมือในการวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับความรูสึกของนักเรียน ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้ กระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้

วิลโลว์ รัตนพลที (2548) ได้เสนอวิธีวัดความพึงพอใจไว้ ดังนี้

- 1) การสังเกต เป็นการวัดโดยคอยสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรมและหลังการปฏิบัติกิจกรรม
- 2) การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิค และความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ผู้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง
- 3) การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวก และความเหมาะสม ตลอดจนความมุ่งหมายของการวัดจึงจะส่งผลให้การวัดมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สร้างสรรค์งานสวยด้วยโครเชต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (สาระเพิ่มเติม) รายวิชา งานประดิษฐ์โครเชต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบ ลิกอร์ท (Likert Scale) โดยแบ่งระดับความพอใจเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด เป็นเครื่องมือวัด

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุภาพร เทศวิรัช (2548: 54) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ขั้นแรก คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่สอง คือ การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ขั้นที่สาม คือ การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นสุดท้าย คือ การประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 คะแนนผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมากทุกรายการ

กัมปนาท บริบูรณ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง และวิธีคิดตามแนวคิดเป็นกระบวนการกลุ่มของนักเรียน โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพดีและมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการนำไปใช้ส่วนการหาประสิทธิผลของหลักสูตรสรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบการคิดเป็นของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมจากนักเรียน โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ฟุ้งศรี ภักดีสุวรรณ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพจักสานเชิงธุรกิจโดยยึดชุมชนเป็นฐาน พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพโดยยึดชุมชนเป็นฐานประกอบด้วย 8 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาชุมชน 2) การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน 3) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน 4) การศึกษาเนื้อหาสาระ 5) การออกแบบหลักสูตร 6) การประสานงานกับชุมชน 7) การเตรียมร่างหลักสูตร และ 8) การยกร่างหลักสูตร ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพโดยยึดชุมชนเป็นฐานพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพจักสานเชิงธุรกิจโดยยึดชุมชนเป็นฐานพบว่า หลักสูตรประกอบด้วย 4 หน่วย 18 แผนการอบรม และผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกรายการและมีความเหมาะสมในระดับมาก ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง และการประเมินผลงานโดยผู้เข้าอบรมและวิทยากรปรากฏว่า ผลงานอยู่ในระดับดี

เสถียร เป็นเหลือ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้นำองค์กรกิจกรรมนักศึกษา โดยการวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสำรวจความคิดเห็นความต้องการเสริมสร้างภาวะผู้นำองค์กรกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จากอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมนักศึกษาและคณะกรรมการนักศึกษา พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำสำหรับผู้นำองค์กรกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่จำเป็นต้องเสริมสร้างก่อน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพและศิลปะการสื่อสาร ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตรนำผลจากขั้นตอนที่ 1 มาร่างหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานกระบวนการในขั้นตอนนี้คือ การประเมินสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรฝึกอบรมหลักการของหลักสูตรจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระกิจกรรมกระบวนการฝึกอบรมสื่อและการวัดและประเมินผลจัดทำเป็นคู่มือประกอบการนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโครงสร้างหลักสูตรนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรด้านอุดมศึกษาด้านภาวะผู้นำและด้านฝึกอบรมจำนวน 9 คน ทำการประเมินผล พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้นำองค์กรกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวน 30 คน พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหน่วยฝึกอบรม ตามเกณฑ์ผลการทดสอบวัดความรู้ และเจตคติภาวะผู้นำก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลการสังเกตทักษะภาวะผู้นำพบว่า อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปประยุกต์ใช้เสริมสร้างภาวะผู้นำ สำหรับผู้นำองค์กรกิจกรรมนักศึกษา

ปีทมา คุ่มแถว (2551: 78-79) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชน มุกดาหาร เรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อที่จะสนับสนุนการ ฝึกอบรมตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เพื่อช่วยให้บุคคลในชุมชนได้มีโอกาสได้เข้ามาศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาด้านการศึกษา ด้านการงานและอาชีพ และเพิ่มศักยภาพของตนเองและชุมชน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผลของการศึกษาค้นคว้า พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น โครงสร้างหลักสูตร 7 ด้าน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านที่ 1 หลักการของหลักสูตร ด้านที่ 4 กิจกรรมการฝึกอบรม ด้านที่ 6 สื่อประกอบการอบรม และด้านที่ 7 การประเมินผลหลักสูตร และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากอีก 3 ด้าน ประชาชนที่เข้า อบรมมีสมรรถภาพหลังการอบรม เพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น อยู่ในระดับมาก

ชัยรัช จันทรสมุทร (2553: 142-143) ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผลการวิจัยพบว่า (1) หลักสูตร ฝึกอบรมการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี ประสิทธิภาพเท่ากับ 84.35/81.11 และมีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7144 (2) บุคลากรองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นโดยรวมและจำแนกตามอายุและตำแหน่งงานมีความรู้และความตระหนักในการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยรวมและเป็นรายด้าน เพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (3) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอายุและตำแหน่งงานต่างกัน มีความรู้และ ความตระหนักในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันยกเว้น บุคลากรที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความรู้ด้านการกำหนดมาตรการป้องกัน แก้ไข และติดตามตรวจสอบ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากกว่า แต่มีความตระหนักด้านจรรยาบรรณวิชาชีพน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 40 ปี ($p < .05$) และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุ และตำแหน่งงาน

นารีตา ชัยธิดา (2553: บทคัดย่อ) ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการจักสาน บ้านป่าบง ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจักสาน บ้าน ป่าบง ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรอบรมของ Nolker and

Schoenfeldt ประกอบด้วย คำนำ ความสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ และเนื้อหาของหลักสูตร 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของ บ้านป่าบง ตำบลป่าบง และเครื่องจักรสาน ส่วนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการจักสาน ส่วนที่ 3 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน ส่วนที่ 4 ขั้นตอนการจักสาน และส่วนที่ 5 การสืบทอดและการส่งเสริมภูมิปัญญาด้านการจักสาน ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการจักสาน บ้านป่าบง ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับดี สามารถใช้งานได้ตรงตามประเภทของผลิตภัณฑ์มากที่สุด 4.6 รองลงมาคือ ความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ 4.3 และผู้เข้ารับการอบรมเห็นด้วยในเรื่อง การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม และมีความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม ในระดับดีมาก ได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมมากที่สุด 4.8 รองลงมาคือ วิทยากรมีความรู้ ความชำนาญ 4.73 และเห็นควรให้มีการจัดฝึกอบรมครั้งต่อไป 4.60

เมธีณัฐ รัตนกุล (2553: 80-81) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ ขั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร ผลการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า มีระดับความเหมาะสมโดยรวมของหลักสูตรทั้งฉบับ ค่าเฉลี่ย 4.40 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการตรวจสอบคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตร ผลการประเมินคะแนนรวมของการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ มีคะแนนเท่ากับ 15.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.75 คะแนน ผลการประเมินความสามารถในการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ เรื่องการจัดดอกไม้ การจัดพวงหรีด และการจัดช่อดอกไม้แบบมือถือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 89.25, 91.17 และ 90.50 คะแนน ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม และด้านระยะเวลา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Perezi (1994: Abstract) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบูรณาการความรู้สู่การสร้างอาชีพขึ้น ศึกษาในประเทศสเปน ผลการวิจัยพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ต้องการมีประสิทธิภาพในการสร้างอาชีพอิสระได้น้อยลง จึงต้องการให้จัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพให้มากขึ้น โดยต้องการให้มีหลากหลายหลักสูตรและตรงกับความต้องการของพวกเขา หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

การศึกษาความต้องการการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตร และการติดตามประมวลผลหลักสูตร ฝึกอบรมโดยเนื้อหาที่แรงงานต้องการ พบว่า มี 7 หลักสูตร เน้นในด้านการพัฒนาความรู้และทักษะ ของแรงงานทั้งสิ้น ส่วนการประเมินผลโครงการฝึกอบรมผู้วิจัยได้ใช้โมเดลการประเมินแบบ CIPP ของสตีฟเฟิลบีม ผลการประเมินพบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ และแรงงานสามารถนำ ความรู้และทักษะที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แรงงานมีความรู้ เพิ่มขึ้นสามารถประกอบอาชีพอิสระได้มากขึ้น

Wright (1996: Abstract) ได้ศึกษาความต้องการการฝึกอบรมทักษะการประกอบการด้าน อุตสาหกรรม ให้แก่หมู่บ้านในชุมชนตำบลโสมเมส มลรัฐมิสซิสซิปปี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้องการ ให้จัดทำกรฝึกอบรมมากที่สุดในทันที และตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด ได้แก่ การ พัฒนาทักษะในการทำงาน เทคนิคการตัดสินใจ การควบคุมคุณภาพสินค้า กระบวนการผลิต สินค้า ภาวะผู้นำ การสร้างทีมในการทำงาน และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ควรจัดอบรมหลักสูตร ละ 1 สัปดาห์ ส่วนผลการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 88 มีความ พึงพอใจต่อการได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ

Killman, Letita (2001: Abstract) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การผลิตสิ่งทอ และ เครื่องนุ่งห่ม การจัดการและการบริการ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การผลิตสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม การจัดการและการบริการ เอกสารหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้เข้า รับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะในการผลิตเครื่องนุ่งห่ม เริ่มตั้งแต่การออกแบบความคิดไปจนถึง ผลผลิต การสรุปผลิตภัณฑ์ การบริหารเกี่ยวกับการนำเสนอสินค้าและการค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม สู่มาตรฐานอุตสาหกรรม (YLB) อยู่ในระดับมาก

Duinker และ Greig (2007: 206-219) ได้ศึกษาการวิเคราะห์โครงการในการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม: การสำรวจเพื่อการปรับปรุงในอนาคต พบว่า การวิเคราะห์โครงการเป็นที่ นิยมมากในการวางแผนขององค์กร และฝึกปฏิบัติการมีส่วนร่วมตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามก็ยังมีการใช้เป็นส่วนน้อยในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเข้าใจยาก เพราะว่ กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยในรายงานฉบับนี้ อธิบายถึงผลกระทบจากการพัฒนาโครงการ ผลจากภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและเรียนรู้ เกี่ยวกับทำสัญญาของโครงการไม่ว่าจะเป็นข้อกำหนดงานของโครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการให้มีประสิทธิผลจนนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ แล้วพบว่า การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตร นั้นยังประสบปัญหาหลายด้านด้วยกัน ทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความพร้อมของผู้สอน ความรู้ของผู้สอน การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา และขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาชีพในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับท้องถิ่น รวมทั้งการจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น ยังมีส่วนก่อให้เกิดปัญหากับผู้เรียนและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะช่วยอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของชนชาติไทยและช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้อีกทางจากการได้ทดลองฝึกปฏิบัติงานจริง



บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 สอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สร้างแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.3 เสนอแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ

1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ

1.6 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานีจำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย

ได้ความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างขั้นตอนที่ 1

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในขั้นตอนนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอุดมวิทยาจังหวัดปทุมธานี

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 30 คน โรงเรียนอุดมวิทยาจังหวัดปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scales) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ให้ 4 คะแนน	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ให้ 3 คะแนน	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมาก
ให้ 2 คะแนน	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย
ให้ 1 คะแนน	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ให้ 0 คะแนน	หมายถึง	ไม่มีความต้องการ

สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในขั้นตอนที่ 1

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสำรวจ และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสำรวจ

2. ร่างและเขียนข้อความตามขอบเขตเนื้อหาของแบบสำรวจ

3. จัดทำแบบสำรวจให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์

4. นำแบบสำรวจไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสำรวจไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) จำนวน 3 ท่าน

6. นำแบบสำรวจมาวิเคราะห์ หาค่า IOC ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสำรวจกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำนวณจากสูตรค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ดังนี้ (ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2553: 69)

$$\text{ใช้สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อถามกับประเด็นการวิจัย
 $\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่า IOC ที่ได้จะต้อง ≥ 0.60 ขึ้นไปจึงจะใช้ได้ ถ้าต่ำกว่าต้องปรับปรุง

7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสำรวจตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ
8. ปรับปรุงแก้ไขแบบสำรวจบางข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำ หรือตัดทิ้ง
9. จัดทำแบบสำรวจให้อยู่ในรูปที่สมบูรณ์อีกครั้งและนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 64-65)

ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.00	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	0.50 – 1.49	หมายถึง	มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	0.00 – 0.49	หมายถึง	ไม่มีความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำผลสรุปจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้แก่ ความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยผู้วิจัยคัดเลือกจากข้อที่มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมาใช้ในการสร้างคู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

3. สร้างคู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ
4. ปรับปรุง แก้ไข คู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. นำคู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) จำนวน 3 ท่าน
6. ได้คู่มือ และหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. ดำเนินการจัดทำโครงการฝึกอบรม ตามหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ให้กับผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน
2. ก่อนจะฝึกอบรมผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการดำเนินการฝึกอบรมให้ครูและนักเรียนโรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี ทราบ
3. ดำเนินการตามแผนในโครงการโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเองใช้เวลา 12 ชั่วโมง
4. นำแบบประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มาให้ผู้เข้าอบรมทำก่อนได้รับการอบรม และบันทึกผลการประเมินทักษะไว้เป็นคะแนนก่อนอบรม (Pre-test) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เวลา 30 นาที
5. ดำเนินการอบรมตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้
6. เมื่ออบรมเสร็จแล้ว นำแบบประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มาให้ผู้เข้าอบรมทำหลังอบรม (Post-test) ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ก่อนอบรม
7. ตรวจสอบผลการแบบประเมินทักษะ แล้วนำคะแนนที่ได้ ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 3

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานีจำนวน 30 คนจากการเลือกแบบมีจุดหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในขั้นตอนที่ 3

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบประเมิน
2. ร่างและเขียนข้อความตามขอบเขตเนื้อหาของแบบประเมินทักษะ
3. จัดทำแบบประเมินทักษะให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์
4. นำแบบประเมินทักษะไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ
5. ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
6. จัดทำแบบประเมินทักษะให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์อีกครั้งและนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 3

ในการวิจัยค้างนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนค้างนี้

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี
2. ก่อนดำเนินการอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินทักษะก่อนอบรมเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ดำเนินการอบรมตามแผนการฝึกอบรม
4. เมื่อทำการอบรมเสร็จครบทุกขั้นตอน ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบประเมินทักษะหลังอบรม (Post-test) โดยใช้แบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ชุด ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบประเมินก่อนอบรม

5. หลังจากฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบแบบประเมินแล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมินทักษะ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังฝึกอบรมใช้ t-test แบบ One sample t-test

ขั้นตอนที่ 4 สอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

หลังจากดำเนินการจัดอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติตามโครงการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยให้ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอุดมวิทยา ที่เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 30 คน แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 4

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scales) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ให้ 5 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ให้ 4 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ให้ 3 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ให้ 2 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ให้ 1 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในขั้นตอนที่ 4

- ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม
- ร่างและเขียนข้อความตามขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม
- จัดทำแบบสอบถามให้อยู่ในรูปที่สมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) จำนวน 3 ท่าน
6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ หาค่า IOC ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำนวณจากสูตรค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ดังนี้ (ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2553: 69)

$$\text{ใช้สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นการวิจัย
 $\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่า IOC ที่ได้จะต้อง ≥ 0.60 ขึ้นไปจึงจะใช้ได้ ถ้าต่ำกว่าต้องปรับปรุง

7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ
8. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามบางข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำ หรือตัดทิ้ง
9. จัดทำแบบสอบถามให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์อีกครั้งและนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 4

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. หลังจากดำเนินการจัดอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติตามโครงการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยให้ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. เมื่อผู้รับการอบรมทำแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามมาจัดหมวดหมู่ ลงรหัส ข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
3. จัดเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 4

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 64-65)

ค่าเฉลี่ย	4.51–5.00 หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51–4.50 หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51–3.50 หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51–2.50 หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00–1.50 หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด



บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ผู้วิจัย
ขอนำเสนอวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ
ธรรมชาติ

4.1 ตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง

จากแบบสำรวจความต้องการฝึกอบรม เรื่อง งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัย
ได้สำรวจความต้องการผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวิทยา ประกอบด้วยผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม. 1
จำนวน 10 คน ชั้น ม. 2 จำนวน 10 คน ชั้น ม. 3 จำนวน 10 คน รวม 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบ
มีจุดหมาย ผลจากการสำรวจปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการสำรวจความต้องการของชุมชน

หลักสูตรที่มีความต้องการ ในการอบรม	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
1.งานดอกไม้สด	5	16.67
2.งานประดิษฐ์ของชำร่วย	3	10.00
3.งานจักสานไม้ไผ่	2	6.67
4.งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ ธรรมชาติ	16	53.33
5.งานผ้าบาติก	4	13.33
รวม	30	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า บุคคลผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการการฝึกอบรม มีความต้องการฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงเลือกจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมตามกระบวนการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในลักษณะการฝึกทักษะการปฏิบัติ เพื่อสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยเน้นให้ผู้ปกครองที่สนใจและมีพื้นฐานของงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะดังกล่าวและให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่างๆ หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสู่อาชีพเสริมให้กับตนเองและชุมชนต่อไป

4.2 ตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติสำหรับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ปัญหาและความสำคัญ			
1.1 มีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตร	4.47	0.68	มาก
1.2 มีความสมเหตุสมผลในการพัฒนาหลักสูตร	4.43	0.56	มาก
1.3 มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน	4.33	0.75	มาก
1.4 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	4.73	0.58	มากที่สุด
รวม	4.57	0.46	มากที่สุด
2. หลักการ			
2.1 มีความเหมาะสมในการกำหนดหลักการ	4.67	0.60	มากที่สุด
2.2 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	4.47	0.62	มาก
2.3 มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน	4.57	0.56	มากที่สุด
รวม	4.57	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติสำหรับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. จุดหมาย			
3.1 มีความชัดเจน	4.60	0.56	มากที่สุด
3.2 มีประโยชน์	4.43	0.56	มาก
3.3 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	4.70	0.46	มากที่สุด
3.4 ครอบคลุมทุกประเด็น	4.57	0.62	มากที่สุด
3.5 เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรม	4.40	0.62	มาก
รวม	4.54	0.37	มากที่สุด
4. เนื้อหาสาระ			
4.1 เนื้อหาสาระครอบคลุมทุกด้าน	4.57	0.50	มากที่สุด
4.2 กระชับเนื้อหาสาระที่จำเป็นและได้ใจความ	4.33	0.66	มาก
4.3 เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรม	4.57	0.56	มากที่สุด
รวม	4.49	0.39	มาก
5. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม			
5.1 มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา	4.30	0.59	มาก
5.2 เรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา	4.53	0.68	มากที่สุด
5.3 ระยะเวลาเหมาะสมกับการจัดเนื้อหาประสบการณ์ฝึกอบรม	4.27	0.58	มาก
รวม	4.37	0.42	มาก
6. การจัดประสบการณ์			
6.1 มีความเป็นไปได้	4.53	0.50	มากที่สุด
6.2 เรียงลำดับขั้นตอนตามความสำคัญของโครงสร้างหลักสูตร	4.60	0.49	มากที่สุด
6.3 มีความเหมาะสมสอดคล้องอันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.43	0.50	มาก
6.4 เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม	4.37	0.66	มาก
รวม	4.48	0.34	มาก

ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติสำหรับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
7. สื่อ/วัสดุการฝึกอบรม			
7.1 มีความเหมาะสมสอดคล้องอันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.23	0.67	มาก
7.2 เหมาะสำหรับการนำไปใช้	4.33	0.75	มาก
7.3 เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรม	4.43	0.67	มาก
รวม	4.33	0.61	มาก
8. การวัดผลประเมิน			
8.1 ตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ได้	4.67	0.54	มากที่สุด
8.2 ครอบคลุมพฤติกรรมและสิ่งที่ต้องการประเมิน	4.47	0.62	มาก
8.3 มีความเป็นไปได้อ	4.57	0.56	มากที่สุด
8.4 เหมาะสมกับการนำไปใช้	4.60	0.56	มากที่สุด
รวม	4.58	0.43	มากที่สุด
รวมทั้งสิ้น	4.48	0.26	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D.=0.43) รองลงมาได้แก่ ปัญหาและความสำคัญหลักการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.=0.46) และจุดหมาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D.=0.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์
บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. ปัญหาและความสำคัญกับ ใช้ได้หลักการของ หลักสูตร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2. ปัญหาและความสำคัญกับจุดหมายของ หลักสูตร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3. หลักการกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4. หลักการกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร	1	1	1	0	1	0.80	ใช้ได้
5. จุดหมายของหลักสูตรกับใช้ได้เนื้อหาสาระ ของหลักสูตร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6. จุดหมายของหลักสูตรกับใช้ได้การจัด ประสบการณ์	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
7. จุดหมายของหลักสูตรกับใช้ได้สื่อ/วัสดุ การฝึกอบรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8. จุดหมายของหลักสูตรกับการวัดผลประเมินผล	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
9. เนื้อหาสาระกับโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10. เนื้อหาสาระกับการจัดประสบการณ์	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
11. เนื้อหาสาระกับสื่อ/วัสดุการฝึกอบรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
12. เนื้อหาสาระกับการวัดผลประเมินผล	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
13. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมกับการจัด ประสบการณ์	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
14. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมกับสื่อ/วัสดุ การฝึกอบรม	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
15. การจัดประสบการณ์กับสื่อ/วัสดุการ ฝึกอบรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
16. การจัดประสบการณ์กับการวัดผลประเมินผล	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความสอดคล้องกันในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 โดยส่วนมาก (จำนวน 9 ข้อ) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ที่เหลือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 4.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มมือหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความสำคัญ			
1.1 มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.57	0.62	มากที่สุด
1.2 ครอบคลุมสาระสำคัญทุกประเด็น	4.43	0.77	มาก
รวม	4.50	0.32	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้			
2.1 มีความชัดเจน	4.70	0.46	มากที่สุด
2.2 มีประโยชน์	4.40	0.62	มาก
2.3 ครอบคลุมทุกประเด็น	4.57	0.50	มากที่สุด
2.4 เหมาะสมกับวัยผู้เข้ารับการอบรม	4.33	0.66	มาก
รวม	4.50	0.32	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระ			
3.1 เนื้อหาสาระครอบคลุมทุกด้าน	4.57	0.56	มากที่สุด
3.2 เนื้อหาสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.30	0.59	มาก
3.3 เวลาเรียนสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	4.60	0.49	มากที่สุด
3.4 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.27	0.58	มาก
รวม	4.43	0.34	มาก

ตารางที่ 4.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. การจัดประสบการณ์ฝึกอบรม			
4.1 เรียงลำดับการจัดประสบการณ์ฝึกอบรมได้เหมาะสม	4.53	0.50	มากที่สุด
4.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	4.60	0.49	มากที่สุด
4.3 เหมาะสมกับเวลาการจัดประสบการณ์	4.43	0.50	มาก
4.4 ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม	4.27	0.82	มาก
รวม	4.46	0.38	มากที่สุด
5. สื่อ วัสดุ และแหล่งการเรียนรู้			
5.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	4.23	0.67	มาก
5.2 มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.33	0.75	มาก
5.3 มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้	4.70	0.59	มากที่สุด
5.4 เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรม	4.47	0.77	มาก
รวม	4.43	0.58	มาก
6. การวัดผลประเมินผล			
6.1 ตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์ได้	4.53	0.62	มากที่สุด
6.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	4.47	0.73	มาก
6.3 ใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม	4.60	0.56	มากที่สุด
6.4 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	4.43	0.56	มาก
รวม	4.51	0.45	มากที่สุด
รวมทั้งสิ้น	4.44	0.28	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D.=0.45) รองลงมาได้แก่ ความสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.32) และการจัดประสบการณ์ฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D.=0.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี จากวัสดุธรรมชาติ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	1	2	3	4	5		
1. สำคัญกับจุดประสงค์ใช้ได้การเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2. สำคัญกับเนื้อหาสาระใช้ได้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3. สำคัญกับการจัดใช้ได้ประสบการณ์ ฝึกอบรม	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ใช้กับเนื้อหาสาระ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. จุดประสงค์การเรียนรู้กับ ใช้จัดการ ประสบการณ์ฝึกอบรม	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
6. จุดประสงค์การเรียนรู้กับสื่อใช้ได้วัสดุ และแหล่งเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7. จุดประสงค์การเรียนรู้กับการใช้ได้วัดผล การประเมินผล	0	1	0	1	1	0.60	ใช้ได้
8. เนื้อหาสาระกับการจัดใช้ได้ประสบการณ์	0	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9. เนื้อหาสาระกับการสื่อ ใช้ได้วัสดุและแหล่ง เรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10. เนื้อหาสาระกับการวัดใช้ได้ประเมินผล	1	1	1	0	1	0.80	ใช้ได้
11. การจัดประสบการณ์ฝึกอบรมใช้กับสื่อ วัสดุและแหล่งเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
12. การจัดประสบการณ์ฝึกอบรมใช้ได้ การวัดผลประเมินผล	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าแผนการจัดการอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความสอดคล้องกัน ในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 โดยส่วนมาก (จำนวน 6 ข้อ) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนที่เหลือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ยกเว้นข้อจุดประสงค์การเรียนรู้ กับ การวัดผลประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60 ซึ่งทุกข้อถือว่าสูงกว่าเกณฑ์

4.3 ตอนที่ 3 ผลการประเมินทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
ดังตารางที่ 4.6 - 4.7

ตารางที่ 4.6 คะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่	คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ (คะแนนเต็ม 20)
1	19
2	18
3	17
4	16
5	19
6	19
7	20
8	19
9	18
10	16
11	16
12	18
13	18
14	15
15	18
16	18
17	20
18	18
19	16

ตารางที่ 4.6 คะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ
ธรรมชาติ (ต่อ)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่	คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ (คะแนนเต็ม 20)
20	19
21	19
22	15
23	19
24	18
25	15
26	15
27	18
28	19
29	16
30	16
รวม	527
— X	17.57
S.D.	1.57
ร้อยละ	87.83

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้รับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีคะแนนรวมของการทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติเฉลี่ยเท่ากับ 17.57 คะแนน และมีคะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.83 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4.7 คะแนนความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการอบรม

คะแนนคนที่	คะแนนจากการฝึกทักษะ					รวม
	กระบวนการ (10)	การปฏิบัติ งาน (20)	เวลาปฏิบัติ งาน (10)	ชิ้นงาน (50)	จิตพิสัย (10)	
1	9	14	10	46	8	87
2	8	16	8	49	8	89
3	8	18	8	50	10	94
4	8	16	8	50	8	90
5	9	15	9	49	8	90
6	8	16	9	47	8	88
7	8	16	8	49	8	89
8	10	16	8	45	10	89
9	9	16	9	41	9	84
10	8	16	9	40	9	82
11	8	16	8	48	8	88
12	8	18	8	50	9	93
13	8	18	8	50	9	93
14	9	15	9	42	8	83
15	9	18	7	50	8	92
16	8	18	7	48	8	89
17	10	20	10	44	8	92
18	10	18	10	45	8	91
19	8	16	10	43	10	87
20	10	19	10	47	10	96
21	9	19	9	46	8	91
22	7	15	7	46	9	84
23	10	19	10	46	9	94
24	10	18	9	46	10	93

ตารางที่ 4.7 คะแนนความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการอบรม (ต่อ)

คะแนนคนที่	คะแนนจากการฝึกทักษะ					รวม
	กระบวนการ	การ	เวลา	ชิ้นงาน	จิตพิสัย	
		ปฏิบัติงาน	ปฏิบัติงาน			
(10)	(20)	(10)	(50)	(10)	(100)	
25	8	15	9	49	9	90
26	8	15	8	49	8	88
27	10	16	9	45	8	88
28	9	19	7	47	7	89
29	8	19	8	45	9	89
30	9	17	9	44	8	87
รวม	252	490	249	1352	249	2592
เฉลี่ย	8.40	16.33	8.30	45.07	8.30	86.40
ร้อยละ	84.00	81.67	83.00	90.13	83.00	86.40

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติมีคะแนนการประเมินความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติเฉลี่ยเท่ากับ 86.40 คิดเป็นร้อยละ 86.40 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.4 ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ ธรรมชาติ

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการ
ประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านหลักสูตร / เนื้อหาวิชา				
1	ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หัวข้อและเนื้อหาการ ฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด <u>ก่อน</u> การอบรม	4.47	0.50	มากที่สุด
2	ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หัวข้อและเนื้อหาการ ฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด <u>หลัง</u> การอบรม	4.53	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.50	0.45	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้				
3	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.37	0.55	มากที่สุด
4	มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้	4.23	0.56	มากที่สุด
	รวม	4.30	0.36	มากที่สุด
ด้านวิทยากร				
5	มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาการศึกษาการฝึกอบรม	4.57	0.72	มากที่สุด
6	ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้ฟังเข้าใจ	4.63	0.66	มากที่สุด
7	การถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้เป็นที่น่าสนใจ	4.80	0.61	มากที่สุด
8	ความสามารถในการตอบคำถาม	4.50	0.50	มากที่สุด
9	เทคนิค/วิธีการฝึกอบรมที่ใช้ถ่ายทอด	4.57	0.62	มากที่สุด
10	ความเหมาะสมของวิทยากร โดยรวม	4.87	0.34	มากที่สุด
	รวม	4.66	0.23	มากที่สุด
ด้านสถานที่ / ระยะเวลา				
11	สถานที่ที่มีความเหมาะสม	4.37	0.85	มากที่สุด
12	ความพร้อมของอุปกรณ์ในการฝึกอบรม	4.90	0.30	มากที่สุด
13	ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	4.57	0.56	มากที่สุด
	รวม	4.61	0.43	มากที่สุด
	รวมทั้งสิ้น	4.52	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D.=0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านวิทยากร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D.=0.23) รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่ / ระยะเวลา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D.=0.43) และ ด้านหลักสูตร / เนื้อหาวิชา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.45) ตามลำดับ



บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
เนื้อหาที่ใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ได้แก่
 - 2.1 ความสำคัญและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
 - 2.2 ทักษะการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม
ดำเนินการฝึกอบรม จำนวน 12 ชั่วโมง
4. ขอบเขตด้านสถานที่
การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการที่ โรงเรียนอุดมวิทยา ตำบลประชาธิปไตย อำเภอนัญนรี จังหวัดปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มี 3 ชนิด คือ

1. แบบสำรวจความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
2. แบบประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

- 1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 สร้างแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
- 1.3 เสนอแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ
- 1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.5 นำแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ
- 1.6 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน จากการเลือกแบบมีจุดหมาย
ได้ความต้องการเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

- 1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 นำผลสรุปจากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้แก่ ความต้องการงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยผู้วิจัยคัดเลือกจากข้อที่มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดมาใช้ในการสร้างคู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.3 สร้างคู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติที่สร้างขึ้น ไปให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

1.4 ปรับปรุง แก้ไข คู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ตาม คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำคู่มือ และร่างหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) จำนวน 3 ท่าน

1.6 ได้คู่มือ และหลักสูตรการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินทักษะการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี

2. ก่อนดำเนินการอบรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินทักษะก่อนอบรมเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ดำเนินการอบรมตามแผนการฝึกอบรม

4. เมื่อทำการอบรมเสร็จครบทุกขั้นตอน ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบประเมินทักษะหลังอบรม (Post-test) โดยใช้แบบประเมินทักษะงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ชุด ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบประเมินก่อนอบรม

5. หลังจากฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบผลแบบประเมินแล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 สอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. หลังจากดำเนินการจัดอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติตามโครงการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจาก วัสดุธรรมชาติ โดยให้ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัด ปทุมธานี จำนวน 30 คน แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. เมื่อผู้รับการอบรมทำแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามมาจัดหมวดหมู่ ลงรหัส ข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3. จัดเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง พบว่า บุคคลผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการการฝึกอบรม มีความต้องการฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงเลือกจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมตามกระบวนการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในลักษณะการฝึกทักษะการปฏิบัติ เพื่อสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยเน้นให้ผู้ปกครองที่สนใจและมีพื้นฐานของงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะดังกล่าวและให้ผู้เข้ารับการอบรม นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่างๆ หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสู่อาชีพเสริมให้กับตนเองและชุมชนต่อไป

2. ผลการสร้างหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

2.1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D.=0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D.=0.43) รองลงมาได้แก่ ปัญหาและความสำคัญ หลักการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.=0.46) และจุดหมาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D.=0.37) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมี ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความสอดคล้องกัน ในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 โดยส่วนมาก (จำนวน 9 ข้อ) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ที่เหลือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D.=0.45) รองลงมาได้แก่ ความสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.32) และการจัดประสบการณ์ฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D.=0.38) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีผลการตรวจสอบความสอดคล้องของกลุ่มหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า แผนการจัดการอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความสอดคล้องกันในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 โดยส่วนมาก (จำนวน 6 ข้อ) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนที่เหลือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ยกเว้นข้อจุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดผลประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60 ซึ่งทุกข้อถือว่าสูงกว่าเกณฑ์

3. ผลการประเมินทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

3.1 คะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผู้รับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีคะแนนรวมของการทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 17.57 คะแนน และมีคะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.83 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 คะแนนความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีคะแนนการประเมินความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เฉลี่ยเท่ากับ 86.40 คิดเป็นร้อยละ 86.40 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D.=0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านวิทยากร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D.=0.23) รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่ / ระยะเวลา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D.=0.43) และ ด้านหลักสูตร / เนื้อหาวิชา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.45) ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง พบว่า บุคคลผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการการฝึกอบรม มีความต้องการฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงเลือกจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมตามกระบวนการและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในลักษณะการฝึกทักษะการปฏิบัติ เพื่อสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ โดยเน้นให้ผู้ปกครองที่สนใจและมีพื้นฐานของงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะดังกล่าวและให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่างๆ หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสู่อาชีพเสริมให้กับตนเอง และชุมชนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Perez (1994: Abstract) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบูรณาการความรู้สู่การสร้างอาชีพขึ้น ศึกษาในประเทศสเปน ผลการวิจัยพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ต้องการมีประสิทธิภาพในการสร้างอาชีพอิสระได้น้อยลง จึงต้องการให้จัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพให้มากขึ้น โดยต้องการให้มีหลากหลายหลักสูตรและตรงกับความต้องการของพวกเขา หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยการศึกษาความต้องการการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตร และการติดตามประมวลผลหลักสูตรฝึกอบรมโดยเนื้อหาที่แรงงานต้องการ พบว่า มี 7 หลักสูตร เน้นในด้านการพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานทั้งสิ้น และ Wright (1996: Abstract) ได้ศึกษาความต้องการการฝึกอบรมทักษะการประกอบการด้านอุตสาหกรรม ให้แก่หมู่บ้านในชุมชนตำบลโฮมเมส มลรัฐมิสซิสซิปปี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้องการให้จัดทำกรฝึกอบรมมากที่สุดในทันที และตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุดได้แก่ การพัฒนาทักษะในการทำงาน เทคนิคการตัดสินใจ การควบคุมคุณภาพสินค้า กระบวนการผลิต สินค้า ภาวะผู้นำ การสร้างทีมในการทำงาน และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ควรจัดอบรมหลักสูตรละ 1 สัปดาห์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปัทมา คุ่มแถว (2551: 78-79) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อที่จะสนับสนุนการฝึกอบรมตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

ผลการสร้างหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ จากผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล ปัญหาและความสำคัญ หลักการ และจุดหมาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความสอดคล้องกัน ในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 โดยส่วนมาก (จำนวน 9 ข้อ) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ที่เหลือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มมือหลักสูตรฝึกอบรมการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์ฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีผลการตรวจสอบความสอดคล้องของกลุ่มมือหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าแผนการจัดการอบรมเรื่อง การประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีความสอดคล้องกัน ในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 โดยส่วนมาก (จำนวน 6 ข้อ) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนที่เหลือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ยกเว้นข้อจุดประสงค์การเรียนรู้ กับการวัดผลประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60 ซึ่งทุกข้อถือว่าสูงกว่าเกณฑ์สอดคล้องกับงานวิจัยของฟุ้งศรี ภักดีสุวรรณ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพจักสานเชิงธุรกิจโดยยึดชุมชนเป็นฐาน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกรายการ และมีความเหมาะสมในระดับมาก เสถียร เป็นเหลือ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้ประกอบการกิจกรรมนักศึกษา พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง และหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ปัทมา คุ่มแถว (2551: 78-79) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านที่ 1 หลักการของหลักสูตร ด้านที่ 4 กิจกรรมการฝึกอบรม ด้านที่ 6 คือประกอบกรอบรม และด้านที่ 7 การประเมินผลหลักสูตร และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากอีก 3 ด้าน ประชาชนที่เข้าอบรมมีสมรรถภาพหลังการอบรม เมธินันท์ รัตนกุล (2553: 80-81) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ ชั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร ผลการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า มีระดับความเหมาะสมโดยรวมของหลักสูตรทั้งฉบับ ค่าเฉลี่ย 4.40 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนผล

การตรวจสอบคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตร ผลการประเมินคะแนนรวมของการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ มีคะแนนเท่ากับ 15.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.75 คะแนน ผลการประเมินความสามารถในการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ เรื่อง การจัดดอกไม้ การจัดพวงหรีด และการจัดช่อดอกไม้แบบมือถือ ตามลำดับ

ผลการประเมินทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า ผู้รับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการจัดบายศรีจากวัสดุธรรมชาติ มีคะแนนรวมของการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดบายศรีจากวัสดุธรรมชาติเฉลี่ยเท่ากับ 17.57 คะแนน และมีคะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.57 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.83 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนนซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คะแนนความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการจัดบายศรีจากวัสดุธรรมชาติมีคะแนนการประเมินความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติเฉลี่ยเท่ากับ 86.40 คิดเป็นร้อยละ 86.40 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร เทศวีรัช (2548: 54) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ขั้นแรก คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานขั้นที่สอง คือ การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ขั้นที่สาม คือ การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นสุดท้าย คือการประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 คะแนนผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมากทุกรายการ กำปนาท บริบูรณ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีคิดตามแนวคิดเป็นกระบวนการกลุ่มของนักเรียน โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง การหาประสิทธิผลของหลักสูตรสรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการเปรียบเทียบการคิดเป็นของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมจากนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมธีณัฐ รัตนกุล (2553: 80-81) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ ชั้นที่ 1 การสร้างหลักสูตร ผลการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า มีระดับความเหมาะสมโดยรวมของหลักสูตรทั้งฉบับ ค่าเฉลี่ย 4.40 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการตรวจสอบคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด การใช้หลักสูตร ผลการประเมินคะแนนรวมของการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ มีคะแนนเท่ากับ 15.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.75 คะแนน ผลการประเมินความสามารถในการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ เรื่องการจัดดอกไม้ การจัดพวงหรีด และการจัดช่อดอกไม้แบบมือถือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 89.25, 91.17 และ 90.50 คะแนน ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า มีความคิดเห็นต่อหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม และด้านระยะเวลา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านวิทยากร ด้านสถานที่ / ระยะเวลา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านหลักสูตร / เนื้อหาวิชา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยขอ สุภาพร เทศวิริช (2548: 54) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมากทุกรายการ กัมปนาท บริบูรณ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีคิดตามแนวคิดเป็นกระบวนการกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมจากนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ปัทมา คุ่มแถว (2551: 78-79) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอบรมระยะสั้น อยู่ในระดับมาก ชัยชัช จันท์สมุด

(2553: 142-143) ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เมธีณัฐ รัตนกุล (2553: 80-81) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม และด้านระยะเวลา อยู่ในระดับมากตามลำดับ

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ในการดำเนินการจัดฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ควรคัดสรรวิทยากร ที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุต่างๆ โดยการนำรายละเอียดโครงการหลักสูตร ไปทำการปรึกษากับวิทยากรผู้บรรยายล่วงหน้า เพื่อให้วิทยากรสามารถกำหนดรายละเอียดเนื้อหาการฝึกอบรมให้ทันต่อสถานการณ์แต่อยู่ภายใต้กรอบหลักสูตรในมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามมาตรฐานการฝึกอบรมด้วย

2. นำหลักสูตร ไปประยุกต์ใช้ทั้งด้านเนื้อหา วิทยากร ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ในการจัดฝึกอบรมควรจะดำเนินการจัดให้ครบทุกประเภทโครงการ เพื่อทำการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ด้วยเทคนิคต่างๆ การกำหนดคาบเวลาฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ตามหลักการและรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Styles)

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบและวิธีการของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการวิจัยหรือศึกษาค้นคว้าอิสระและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอื่นๆ ตามสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

2. ควรมีการติดตามผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ เพื่อติดตามผลการนำความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติไปใช้ปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้ฝึกอบรมมีอาชีพเสริมรายได้ให้กับตนเอง และชุมชนอย่างมั่นคง

3. ควรมีการวัดผลและประเมินผลทางด้านทักษะการเรียนรู้ด้วยว่า หลังจากฝึกอบรมเสร็จแล้วสามารถนำทักษะในการปฏิบัติไปใช้ได้ในการประกอบอาชีพ และผลงานมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. 2541. การสอนตามสภาพที่แท้จริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ. 2551. หลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระจ่างจิต แก้วชล. 2549. การพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่อง การอนุรักษ์น้ำ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัมปนาท บริบูรณ์. 2550. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิถีคิดตามแนวคิดเป็นกระบวนการกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาอุ สวัสดิ์สาลี. 2544. คู่มือการประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม/สัมมนา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : นำกัังการพิมพ์.
- ชารี มณีศรี. 2542. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศิลป์บรรณาการ.
- ชูชัย สมितिไกร. 2544. กลยุทธ์ในการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยรัช จันท์สมุด. 2553. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ช่อเพชร เบ้าเงิน. 2545. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์. ด้านการตระหนักรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฒิเทพ พิทักษานูรัตน์. 2542. เทคนิคการฝึกอบรมและพัฒนา. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการการจัดการ สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- เต็มดวง รัตนทัศนีย. (ม.ป.ป.). ทศนคติของประชาชนกรุงเทพมหานครในการใช้คลองเป็นที่บำบัดน้ำเสีย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทองฟู ชินะโชติ. 2531. การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นริตา ชัยธิดา. 2553. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจักสานบ้านป่าบง ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2553. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
พิมพ์ครั้งที่ 7. ศรีอนันต์การพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
- ประภาพรธรรม เส็งวงศ์. 2553. การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3.
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
- ปัทมา คุ่มแถว. 2551. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรื่องการ
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรปวีณ์ ศิริรักษ์. 2551. ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านฉัตรสุยาคลินิกแพทย์
แผนไทยและสปา อำเภอหัวหิน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณี ลีกิจวัฒน์. 2553. การวิจัยทางการศึกษา. ครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. 2541. กลยุทธ์ในการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- พูนศรี ภักดีสุวรรณ. 2550. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพจักสานเชิงธุรกิจโดยยึดชุมชนเป็นฐาน.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมธีณัฐ รัตนกุล. 2553. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน เรื่องการจัดดอกไม้เพื่อการ
ประกอบอาชีพ. สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิจิตร อวาศกุล. 2540. การฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. 2542. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ดิศักดิ์เวอร์รี่.
- วิเชียร ชิวพิมาย. 2528. การฝึกอบรม และคู่มือวิทยากร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิน เชื้อโพธิ์หัก. 2537. การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิบูลย์ บุญยธโรกุล. 2545. คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์ด้านสุทธา
การพิมพ์.
- เวธกา หนูเพชร. 2550. การพัฒนาชุดกิจกรรมเรื่องน้ำเสียในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนมัธยมนาควาอุปถัมภ์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรดา เล่าเรียนดี. 2541. การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สมาภรณ์ สีเนา. 2548. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เรื่อง มรรค 8 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรีสุดา ญาติปลื้ม. 2547. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบ TAI วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและ ร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมคิด บางโม. 2545. การประกอบธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สิทธิกร อ้อยจินดา. 2543. ผลของการใช้ชุดฝึกอบรมที่มีต่อสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน ของข้าราชการ และลูกจ้างคณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพร เทศวิริช. 2548. หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ สาขา หลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เสถียร เป้นเหลือ. 2550. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้บังคับการ กิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปริญญาบัตรการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิชาติ เลนะนันท์. 2543. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Barnard T. 1996. "Teaching Teacher UV : The LeaUning Cycle", Science and ChildUen. 7 (ASUil 1996), 30-32.
- Duinker Greig. 2007. Greig. "Scenario Analysis in Environmental Impact Assessment: Improving Explorations of the Future," Environmental Impact Assessment Review.
- Good. 1973. **Dictionary of Education**. New York : Mc Graw – Hill Book Company, Inc.
- Killman, Letita. 2001. Kirkpatrick Model. [online]. Available. [http://www.businessballs.com/kirkpatrick Leaningevaluationmodel.htm](http://www.businessballs.com/kirkpatrick%20Leaningevaluationmodel.htm), August 20.
- Maslow, A.H. 1970. **Motivation and Personality**. 2nd ed. New York : Harper & Row Inc.
- Nadler. 1982. **Designing Training Programs: The Critical Events Model**. Reading Massachusetts: Addison Wesley.
- Pereziz. 1994. **Will the new competitive landscape cause your firm's decline?** It depends on your mindset. Business Horizons, 51, 311-20.

Rogoff. 1987. **“Perspectives on OECD Capital Ma Integration: Implications for U.S. Current Account Adjustment”** in Federal Reserve Bank of Kansas City, Global Economic Integration: Opportunities and Challenges, Kansas: Federal Reserve Bank of Kansas City.

Tracey. 1984. **Designing Training and Development System.** Oxford: Blackwell.

Wright. 1996. **Highway Engineering.** 6th ed. John Wiley and Sons, Inc.





ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ





ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรม

งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

THE DEVELOPMENT OF TRAINING COURSE HAND-CRAFTED

BAISREE FROM NATURAL MATERIALS



จัดทำโดย

นายบัณฑิต ลีอ่อน

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

คำนำ

เอกสารหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประกอบด้วยสาระสำคัญซึ่งปรากฏในเอกสารเล่มนี้ โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ 3 หน่วย ได้แก่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรี 2 บายศรีปากชาม 3 บายศรีคู่ขวัญ

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ จะเกิดประโยชน์สำหรับท่านผู้สนใจหรือต้องการใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี หากเนื้อหาในหลักสูตรนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ทางผู้จัดทำกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

บัณฑิต ลีอ่อน

ผู้จัดทำ



การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

The Development Of Training Course Hand-Crafted Baisree From Natural

Materials

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาการส่งเสริมความเข้มแข็งในฐานรากของสังคมให้มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนในระยะที่ผ่านมายังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร คุณภาพของประชากรในประเทศเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระบบการศึกษาจึงเป็นการเตรียมคนสำหรับสังคมในอนาคต จะต้องเป็นการเตรียมคนให้มีความรู้ความสามารถให้สามารถรู้จักวิเคราะห์ให้เหตุผลและแก้ปัญหาได้ กรมวิชาการ (2541: 2) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ .2551 – 2554) ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้กับการพัฒนาคน สร้างคนไทย สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเน้นให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

การพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพในการทำงาน การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น รัฐเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคนสร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้ยั่งยืน เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้คู่กับการทำงาน มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ กรมวิชาการ (2551: 3) อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากภาวะเศรษฐกิจ ก็คือปัญหาการว่างงานซึ่งเกิดจากการลดอัตรากำลังคนใน

ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่แรงงานอาจจะตกงานเพิ่มขึ้นได้ในระยะถัดไป เนื่องจากเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการส่งออกสินค้าและบริการเป็นหลัก การที่ธุรกิจส่วนหนึ่งมีการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ ทำให้ภาคเศรษฐกิจจริงโดยเฉพาะเศรษฐกิจชุมชนและการงานในประเทศคงจะต้องได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งมาจากความไม่เข้มแข็งของชุมชนที่ไม่สามารถแก้ปัญหาของตนเอง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดอาชีพติดตัวในการที่จะสร้างอาชีพอิสระให้กับตนเองหากต้องประสบกับภาวะตกงานดังกล่าว ถ้าหากประชาชนมีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพก็จะสร้างงานให้เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้นหลักการสำคัญของการฝึกอบรมวิชาชีพจะคำนึงถึงพื้นฐานความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำงานในอาชีพ การอบรมจะเป็นการต่อยอดความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาความชำนาญเฉพาะทางในอาชีพ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีมาตรฐานและเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

(สำนักนายกรัฐมนตรี, 2552: 2) การฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมในระยะสั้นๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไม่ยาวนาน เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถฝึกปฏิบัติในเรื่องที่เข้ารับการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการอบรมที่จัดตั้งขึ้น (กรีซ อัม โภชน์, 2545: 2) การฝึกอบรมของโครงการต้นกล้าอาชีพ ก็ถือได้ว่าเป็นการอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อฝึกทักษะและพัฒนาฝีมือแรงงาน ในหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นต่างๆ ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้ในระยะเวลาอันสั้น เพื่อที่จะได้พัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพของตนเอง โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ตลอดจนทักษะด้านวิชาชีพที่เข้ารับการอบรม มาประกอบเป็นอาชีพอิสระในรูปแบบธุรกิจขนาดเล็กหรือเป็นอาชีพเสริมได้ งานนายศรีเป็นงานที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่มีการจดบันทึกว่าผู้ใดคิดค้นหรือคิดทำขึ้นเป็นคนแรก และวัสดุที่ใช้เป็นวัสดุท้องถิ่นหาได้ง่ายคือ ใบตองสด สามารถหาได้ทั่วไป สามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคของประเทศ และงานนายศรีมีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนกลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีหลากหลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีเอกลักษณ์หรือชื่อเรียกตามงานนายศรีที่ใช้ประกอบในงานพิธีกรรมต่างๆ ตามชั้นของนายศรี หรือตามลักษณะงานที่นำไปใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริงในท้องถิ่นของเมืองปทุมธานี ซึ่งใช้นายศรีในงานสำคัญต่างๆ เช่น พิธีทำขวัญนาค และพิธีแต่งงาน พิธีการบวงสรวง กิจกรรมรับขวัญของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันต่างๆ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นความสำคัญในการทำวิจัย
หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติเพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
ให้อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
2. เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นคุณค่าของงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

เนื้อหาของหลักสูตร

ประกอบด้วยเนื้อหา เรื่อง ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรี
2. บายศรีปากชาม
3. บายศรีสู่ขวัญ

โครงสร้างหลักสูตร

การจัดโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติประกอบด้วย
เนื้อหาการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 3 หน่วย ได้แก่

- หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรี
- หน่วยที่ 2 บายศรีปากชาม
- หน่วยที่ 3 บายศรีสู่ขวัญ

แผนการฝึกอบรม
หลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

เวลา 12 ชั่วโมง		
หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เวลาในการอบรม (ชั่วโมง)
1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรี	2
2	บายศรีปากชาม	4
3	บายศรีสู่ขวัญ	5
ทดสอบความรู้ก่อน-หลังการฝึกอบรม		1
รวม		12

กิจกรรมในการฝึกอบรม

ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย การสาธิต และการปฏิบัติจริงตามขั้นตอน

1. เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
2. ฝึกปฏิบัติงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

สื่อประกอบการฝึกอบรม

ใบความรู้เรื่องงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
ภาพขั้นตอนการประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

การวัดผลประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการทำงาน
2. สังเกตจากการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามขั้นตอน
3. พิจารณาจากผลงานที่สำเร็จ

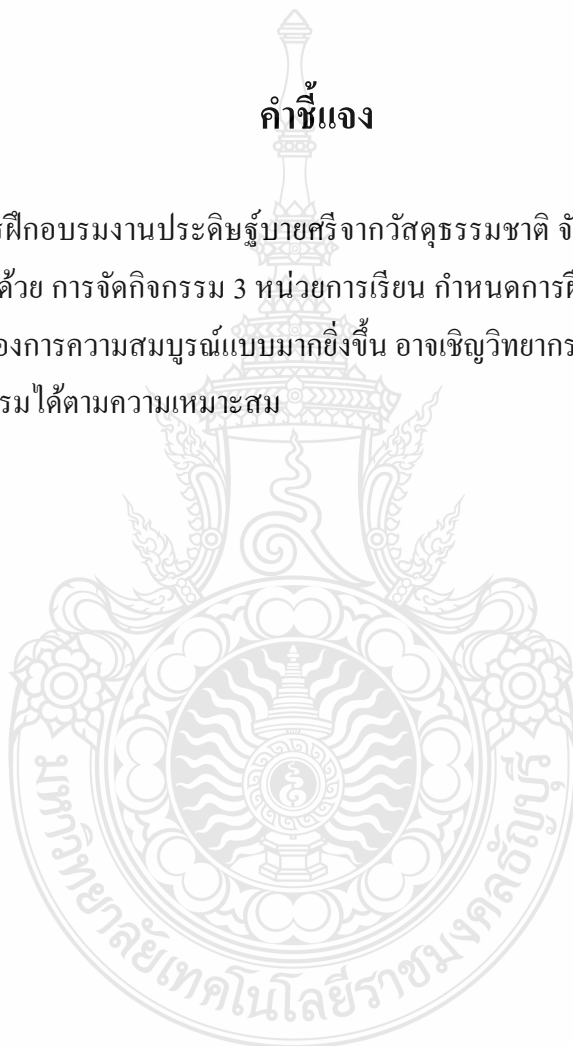
คู่มือ
หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

**The Development of Training Courses Hand-Crafted Baisree
from Natural Materials**

คำชี้แจง

คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมประกอบด้วย การจัดกิจกรรม 3 หน่วยการเรียนรู้ กำหนดการฝึกอบรม 12 ชั่วโมง ในการจัดการฝึกอบรมหากต้องการความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น อาจเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการมาร่วมในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

บัณฑิต สีอ่อน



1. โครงการฝึกอบรมฝึกรอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.1 หลักการและเหตุผล

การอบรมวิชาชีพพระยะสันเพื่อฝึกทักษะและพัฒนาฝีมือแรงงานในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันต่างๆ ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้ในระยะเวลาอันสั้น เพื่อที่จะได้พัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพของตนเอง โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ตลอดจนทักษะด้านวิชาชีพที่เข้ารับการอบรม มาประกอบเป็นอาชีพอิสระในรูปแบบธุรกิจขนาดเล็กหรือเป็นอาชีพเสริมได้ งานบายศรีเป็นงานที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่มีการจดบันทึกว่าผู้ใดคิดค้นหรือคิดทำขึ้นเป็นคนแรก และวัสดุที่ใช้เป็นวัสดุท้องถิ่นหาได้ง่ายคือ ใบตองสด สามารถหาได้ทั่วไป สามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคของประเทศ และงานบายศรีมีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนกลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีหลากหลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีเอกลักษณ์หรือชื่อเรียกตามงานบายศรีที่ใช้ประกอบในงานพิธีกรรมต่างๆ ตามชั้นของบายศรี หรือตามลักษณะงานที่นำไปใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริงในท้องถิ่นของเมืองปทุมธานี ซึ่งใช้บายศรีในงานสำคัญต่างๆ เช่น พิธีทำขวัญนาค พิธีแต่งงาน พิธีการบวงสรวง และกิจกรรมรับขวัญของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันต่างๆ

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
2. เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
4. เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
5. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นคุณค่าของงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

1.3 ระยะเวลาในการฝึกอบรม

การฝึกอบรมใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

1.4 วิธีการดำเนินการ

ใช้วิธีการบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติงาน

1.5 งบประมาณ

ค่าวัสดุฝึกและค่าตอบแทนผู้ช่วยงานวิทยากร 10,000 บาท

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวหรือเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นไทยให้คงอยู่สืบไป

2. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เป็นผู้มีความสนใจในงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ สามารถเข้ารับการฝึกได้ครบกำหนดการฝึกอบรม ให้ความเคารพในวิชาชีพการประดิษฐ์บายศรี

3. รายละเอียดการฝึกอบรม

วันที่ 1 ในการฝึกอบรม

ลงทะเบียน

พิธีเปิดการฝึกอบรม

การบรรยายเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

การฝึกปฏิบัติบายศรีปากชาม

วันที่ 2 ในการฝึกอบรม

การฝึกปฏิบัติบายศรีสู่ขวัญ

ทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรม

ประเมินความพึงพอใจการฝึกอบรมหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ

ธรรมชาติ

4. สถานที่ในการจัดอบรม

ห้องประชุมสมสมร โรงเรียนอุดมวิทยา อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรี

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรี
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นคุณค่าของงานประดิษฐ์บายศรี

สาระสำคัญ

งานประดิษฐ์บายศรี เป็นงานประดิษฐ์ที่ตกทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตแบบไทยเป็นงานที่มีความประณีต มีความงามและมีคุณค่าทางศิลปะ ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นมรดกที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เป็นการนำวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่าที่สุด ผู้ที่มีความสามารถในการประดิษฐ์บายศรีได้ถือว่าเป็นปราชญ์ของท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย

วิธีดำเนินการ:กิจกรรม

- ชี้แจงการจัดการเรียนรู้
- การบรรยาย

สื่อ/อุปกรณ์

- ใบความรู้
- ใบงาน

การวัดประเมินผล

- การสังเกตการความสนใจ



ใบความรู้เรื่อง ความเป็นมาของบายศรี

ประวัติความเป็นมาของพิธีบายศรีสู่ขวัญ กล่าวกันว่าพิธีบายศรีสู่ขวัญมาพร้อมกับพราหมณ์ ทมิฬชาวอินเดียที่อพยพมาสู่สุวรรณภูมิ หนังสือเก่าที่พบซึ่งออกในสมัยพระเจ้าอู่ทองกล่าวไว้ว่า บายศรีเป็นภาษาเขมรแปลว่า ข้าว ข้าวอันเป็นสิริมงคล ข้าวขวัญ กล่าวคือข้าวที่หุงปรุงรสโอชาอย่างดี เหมาะสมที่จะเป็นเครื่องสังเวยให้เทวดาโปรด พิธีใดเป็นพิธีเทวดาโดยตรง หรือต้องการที่จะอัญเชิญ เทวดามาเป็นประธาน ต้องหาของสังเวยที่ดีและมีสีสะอาดตา ชาวทมิฬจึงมีเคล็ดลับความเชื่อในข้าวที่ ย้อมสีตามสีประจำองค์เทวดา รวมถึงใช้สีล่อเทวดาฝ่ายร้ายให้ไปรวมต่างหากไม่ให้มาทำอุปมงคลให้ โทษแก่มณฑล พิธีและบุคคล ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยกับทมิฬได้มีความเป็นมาอย่าง เดียวกัน เนื่องจากได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆแก่กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีบวงสรวงเทวดา มี ขนบตัมขาว มะพร้าวอ่อน กล้วย ข้าวย้อมสี เช่น ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวแดง ก็นำมาใช้ในพิธีไทย อย่างชัดเจน นอกจากนี้ภานะบายศรีต้องเป็นกระถางที่สำหรับบรรจุอาหาร ภายหลังเอาพานซ้อนกัน ขึ้นไปแล้วเอาของตั้งบนปากพาน เมื่อมีการถ่ายทอดมาที่ประเทศไทย ซึ่งมีศิลปศาสตร์ที่เจริญขึ้น กระถางใบตองก็ถูกประดิษฐ์ประดอยให้สวยงามเป็นกระถางจิม ซึ่งประดับประดาตกแต่งที่ปากกระถาง ให้มีความงดงามมีกระจิง มียอดแหลมตามศิลปะแบบไทย ๆ

พิธีบายศรีสู่ขวัญหรือหลายท้องถิ่นในภาคอีสานจะเรียกว่า สู่ขวัญหรือสูดขวัญ ตามความเชื่อ ของคนไทยเชื่อกันว่าคนที่เกิดมามีขวัญประจำกายมีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษา ขวัญเป็นเหมือนพี่เลี้ยง ที่คอยดูแลประคับประคองชีวิต คอยเลี้ยงดู และติดตามไปทุกหนทุกแห่ง เป็นสิ่งไม่มีตัวตนคล้ายจิต หรือวิญญาณแฝงอยู่ในตัวคนและสัตว์ ซึ่งขวัญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่า ในร่างกายเรา มี 2 สิ่งรวมกัน คือ ร่างกายและจิตใจหรือขวัญ

ขวัญ คือความรู้สึก ถ้าขวัญของผู้ใดอยู่กับตัว ผู้นั้นจะมีความสุขกายสบายใจเป็นปกติ แต่ถ้า ขวัญของผู้ใดหลบลี้หนีหาย ผู้นั้นจะมีลักษณะอาการตรงกันข้ามคนไทย จึงเชื่อว่าพิธีสู่ขวัญเป็นพิธี หนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมเพิ่มพลังใจให้ เข้มแข็ง เมื่อมีขวัญที่มั่นคง พลังใจที่เข้มแข็งดีแล้ว ย่อมส่งผลให้ การประกอบภารกิจหน้าที่นั้นๆ บรรลุผลสำเร็จได้ตามความมุ่งหมาย ซึ่งให้กำลังใจกันเมื่อมีความ ทุกข์ใจ หรือเสริมให้มีความสุขยิ่งขึ้นไป เมื่อมีความสุขความพอใจอยู่แล้วก็สามารถทำได้ การทำพิธี สู่ขวัญอาจทำได้ทั้งพิธีทางพระพุทธศาสนาและพิธีทางศาสนาพราหมณ์ ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงยึดถือ ปฏิบัติสืบต่อกันมา

พาวัวหรือพานบายศรี

คำว่า บายศรี นี้ น่าจะมาจากภาษาเขมร คือคำว่า บาย + ศรีข้าว (สุก) ที่เป็นมงคลข้าวนี้จะเป็น ส่วนประกอบของการจัดพานบายศรีจะขาดไม่ได้ การจัดพาวัวนี้ ปกติต้องจัดด้วยพาน ทองเหลือง และมีสัมฤทธิ์ (ขันลงหิน) หลาย ๆ ใบซ้อนกัน มีใบตอง ดอกไม้สด ด้ายสำหรับผูกข้อมือ (ผูกแขน) ปัจจุบันเริ่มมีการนำเอากระดาษสีต่างๆ แต่ก็ผิดธรรมเนียมของท้องถิ่นไปพาวัวอาจจัดเป็น ชั้นๆ จะเป็น ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น แล้วแต่ความสามารถ แต่คนเก่าคนแก่ของเมืองอุบล ฯ กล่าวว่าพาวัว ๓ ชั้น ๕ ชั้น เป็นของบุคคลธรรมดา ส่วน ๗ ชั้น และ ๙ ชั้น นิยมจัดเฉพาะสำหรับเชื้อพระวงศ์ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชั้นล่างของพาวัวจะเป็นพานมีบายศรี (ทำด้วยใบตอง) ดอกไม้ ข้าวต้ม ไข่ต้ม ขนม กล้วย อ้อย บั้นข้าว เงินฮาง มีด้ามแก้ว ชั้น ๒ , ๓ , ๔ จะได้รับการตกแต่งด้วยใบศรี และ ดอกไม้ซึ่ง มักจะเป็นดอกฝาง ดอกดาวเรือง ดอกกรัก ใบเงิน ใบคำ ใบคูณ ใบยอป่า อย่างสวยงาม ส่วนชั้นที่ ๕ จะมีใบศรี และด้ายผูกข้อมือ เทียนเวียนหัว (ทำด้วยขี้ผึ้ง) ของเจ้าของพาวัว นอกจากพาวัวแล้วจะมีเครื่องบูชาและอื่นๆ เช่น ขันบูชา มีพานขนาดกลางสำหรับวางผ้า ๑ ผืน แพร ๑ วา หวี กระจกเงา น้ำอบ น้ำหอม สร้อย แหวน ของผู้เป็นเจ้าของพาวัว

บายศรีชนิดต่างๆ

พานบายศรีที่พบเห็นในปัจจุบัน

บายศรีสู่ขวัญภาคเหนือ บายศรีชั้นเดียวขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ในขันน้ำพานรอง ใช้ในพิธีสู่ขวัญของชาวภาคเหนือประกอบด้วย ตัวบายศรี 6 ตัว และดอกไม้ใบไม้มงคลสี่ต้นสดใส่

บายศรีสู่ขวัญภาคอีสาน บายศรีขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ใส่ในภาชนะขนาดใหญ่เช่น โถก โดยซ้อนเรียงกัน 3 ชั้น ใช้ในพิธีสู่ขวัญของชาวอีสานประกอบด้วย ตัวบายศรีชั้นละ 6 ตัว แต่ละชั้นจะลดหลั่นกันพองาม ชั้นบนมีพุ่มยอดบายศรี

บายศรีตอ บายศรี ชั้นเดียว ใช้ในงานพิธีบวงสรวง สักเวญบูชาครูช่างแขนงต่างๆ ประกอบด้วย หยกกล้วยสำหรับทำบายศรี ตัวบายศรี เมงดา เข็มขัด กรวยข้าว ไข่ต้ม และกล้วยน้ำว้า

บายศรีปากชาม บายศรีขนาดเล็ก ใช้ในงานพิธีบวงสรวง สักเวญ และอาจใช้ตั้งเป็นส่วนประกอบบนชั้นยอดของบายศรีใหญ่ ประกอบด้วยตัวเมงดา กรวยใส่ข้าว กล้วยน้ำว้าผ่าสามซีกและ ไข่ต้มบนยอดกรวยบวงสรวง

บายศรี ต้น 3 ชั้นใช้เป็นเครื่องสมโภช สังเวทในพิธีมงคลต่างๆ หรือคู่ขวัญในพิธีสมรสของชั้นหลานเจ้านายฝ่ายเหนือ ใช้ใบทองพับเป็นกลีบหน้า นาคตัดกับต้นกล้วยเป็น 3 ชั้น คาดเข็มขัดมัลลย์แบน ตกแต่งด้วยดอกไม้สด

บายศรีคู่ขวัญบางกอกบายศรีขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ในภาชนะรูปพานซ้อนกัน 5 ชั้นใช้ในพิธีคู่ขวัญ สมโภชของชาวภาคกลาง ประกอบด้วยตัวบายศรีชั้นละ 5 ตัว แต่ละชั้นลดหลั่นกันมีพุ่มกรวยยอดบายศรี ตกแต่งด้วยดอกดาวเรือง บางที่เรียกว่าบายศรีดาวเรือง

บายศรีพรหมบายศรีชั้นเดียวขนาดใหญ่ ใช้ในพระราชพิธีต่างและพิธีของราษฎร สำหรับเป็นเครื่องสังเวทบูชาครูบาอาจารย์ชั้นพรหม ประกอบด้วยตัวบายศรีชั้นขึ้น 4 ตัว ลง 4 ตัว มีกรวยใต้วัวและดอกไม้มงคล

บายศรีเทพบายศรีชั้นเดียวขนาดใหญ่ทรงพุ่ม ใช้ในพระราชพิธีต่างๆและพิธีของราษฎร สำหรับเป็นเครื่องบวงสรวง สังเวทบูชาเทวาอารักษ์ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวบายศรีเป็นทรงพุ่มและดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล

บายศรีคู่ขวัญกำแพงเพชรบายศรีขนาดใหญ่ จัดประดิษฐ์ในภาชนะเครื่องปั้นดินเผาใช้ในพิธีคู่ขวัญ สมโภช และบูชาพระบรมธาตุ ประกอบด้วยตัวบายศรี และกำแพงแก้วทุกชั้น ดอกไม้ใบไม้มงคล

บายศรี ต้น 7 ชั้นใช้สำหรับเจ้านายชั้นเจ้าฟ้า และพระราชอาคันตุกะชั้นประธานาธิบดี เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า บายศรีต้นกลีบหน้า นาคแต่ละชั้นจะประดับด้วยดอกบัวใช้ในพิธีสมโภชพระพุทธรูป

บายศรี ต้น 9 ชั้นใช้สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในพิธีหรือพระราชพิธีที่เป็นมงคลต่างๆ ในภาพเป็นบายศรีกลีบบัวหลวง ตกแต่งด้วยอุบะ ดอกจำปาฐานเป็นพีกทองแกะสลัก

บายศรีต้น 5 ชั้นใช้ในพิธีต่างๆ สำหรับเจ้านายที่ทรงกรมหรือเสนาบดีบายศรีต้นนี้เป็นบายศรีที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บายศรีตอง-รองทองขาว ซึ่งแต่ละชั้นของบายศรีจะบรรจุด้วยขนมหวานหรือดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล

ด้ายสำหรับผูกข้อมือ (ด้ายผูกแขน)

ต้องเป็นด้ายคืบนำมาจับเป็นวงยาวพอที่จะพันรอบข้อมือได้ โบราณถือว่า คนธรรมดา วงละ ๓ เส้น ผู้ดีมีศักดิ์ตระกูล ๕ เส้น (อาชญา ๕ จี๊จ๋า ๓) เมื่อวงแล้วให้เด็ดหรือดึงให้ขาด เป็นเส้นๆห้ามใช้มีดตัดจะให้มีดตัดได้เฉพาะด้ายที่มัดศพเท่านั้น ถ้าเป็นพาวัวงานแต่งงาน คนจะเริ่มจัดพาวัวต้อง เป็น

คนบริสุทธ์ (ปลอด) คือเป็นคนดีผิวเดียวเมื่อยเดียว ถ้าจัดไม่เป็นเพียงมาจับพอเป็นพิธีแล้วให้คนอื่น ๆ จัดต่อไปจนเสร็จ ต้องจัดทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง พาวัวฝ่ายชายจะให้หญิงบริสุทธ์ (เด็กหญิงยังไม่มีประจำเดือน) ทาบด้วยไม้มีวุ้นฝ้ายทอหูกเพราะถือเคล็ดเอาความสามัคคีรักใคร่ของฝ้ายและไม้ และการสูตรขวัญต้องสูตรเวลา ค่าประมาณ ๓ - ๔ ทุ่มหลังรับประทานอาหารค่ำเสร็จถือว่าเป็นเวลาหนูเข่า (ยามหนูเข่า) พาวัวงานแต่ง จะต้องมียาอาหารคาวหวานเป็นส่วน ประกอบอีกด้วย พาวัวแต่งเสร็จแล้วจะตั้งวางไว้ในที่อันเหมาะสมก่อนพอได้เวลาสูตรขวัญ ก็จะทำพิธีจึงให้ยกไปตั้งท่ามกลางญาติมิตรบนผ้าห่มหรือผ้าเช็ดตัวของเจ้าของขวัญ ข้างๆ พาวัวนอกจากจะมีอุปกรณ์ต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีแก้วน้ำเย็น แก้วใส่น้ำส้มป่อย (กระถินป่า) และแก้วเหล้าสำหรับหมอสสูตรขวัญจะได้ดื่ม หรือพ่นหรือจุ่มด้วยดอกไม้สดใส่พาวัวซึ่งเรียกว่า สดพาย

การสวดหรือการสูตรขวัญ

เจ้าภาพผู้จัดพิธีขวัญจะต้องจัดหาหมอนวดหรือสูตรขวัญซึ่งมักเรียกว่า พราหมณ์ หรือพ่อพราหมณ์ ไว้ล่วงหน้า ปกตินี้พ่อพราหมณ์มักจะเป็นผู้ที่ทราบประเพณีขวัญเป็นที่นับถือของชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น หมอสสูตรขวัญสมัยก่อนๆ นุ่งห่มธรรมดาเพียงให้มีผ้าขาวหรือให้มีผ้าขาวม้าพาดบ่า ก็พอปัจจุบันนิยมนุ่งขาวห่มขาว นับว่าเป็นการพัฒนาให้เหมาะสม กับสังคมสมัยใหม่ก่อนลงมือสวด เจ้าภาพต้องเตรียม ค่ายผูกแขนพราหมณ์ ไว้เป็นค่ายผูกข้อมือธรรมดาเป็นแต่เพียง มัดธนบัตรเป็นคำบูชาพราหมณ์จำนวนมากหรือน้อยแล้วแต่เจ้าภาพจะเห็นสมควร และเจ้าภาพจะเป็นคนผูกข้อมือพราหมณ์ด้วยค่ายผูกแขนพิเศษนี้ พราหมณ์จะจัดให้เจ้าของขวัญนั่งให้หันหน้าไปในทิศทางต่างๆ ตามตำรา เจ้าของขวัญนั่งลงแล้วยกมือไหว้ พราหมณ์เสร็จแล้วใช้มือขวาจับพาวัวตั้งจิตอธิฐานขอให้เทวดาบันดาลให้เป็น ไปดังหมอขวัญหรือพราหมณ์สูตร ญาติพี่น้องจะนั่งล้อมเป็นวงด้านหลังตั้งจิตอธิฐานให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญ จึงเกิดแก่เจ้าของขวัญแล้วอ่อนนอนเทวคาเป็นภาษาบาลีว่า สัก เค กา เม จ รูป ... จบแล้วว่าน โม ๓ จบแล้วกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ครั้นจบแล้วจะขวัญอะไรก็เลือกเอาตามต้องการให้เหมาะกับงาน การสวดต้องให้เสียงชัดเจน สละสลวยไพเราะฟังแล้วเกิดความคิดใจ ศรัทธาอุทิศสาธุ ในการทำความดียิ่งขึ้นจึงจะเป็นสิริมงคลแก่เจ้าตัวถ้าป่วยไข้ ไข้จะหาย ถ้าได้สติได้เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งก็จะรักษาความดีไว้ให้คงทนไม่ฟุ้งเพื่อเห่อหิมจนลืมตัวเมื่อสวดเสร็จ จะว่า สัพพพุทธานุภาเวน สัพพชัมมานุภาเวน สัพพสังฆานุภาเวน สัพพโสทธิ ภวันตุ เต ขตา สัพพี ภวตุ สัพ พ ฯลฯ การเข้านั่งล้อมพาวัวถ้าเป็นการแต่งงานคู่บ่าวสาวพร้อมด้วยเพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะเข้าร่วมพิธีด้วย จะจัดให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่งชิดกันเวลาจับพาวัวให้แขนเจ้าบ่าวทับแขนเจ้าสาวเพื่อนๆ เจ้าบ่าวจะพยายามเบียดให้เจ้าสาวนั่งชิดกับเจ้าบ่าวให้มากๆ จะมีการแก้มเจ้าบ่าว

ต่างๆ นานาเป็นที่สนุกสนานการมาร่วมพิธีสู่ขวัญนี้คนโบราณได้เล่าว่าเมื่อครั้ง ๙๐ ปีก่อนบ้านเมือง
 อุบลฯ อุคตสมบูรณไปด้วยการเลี้ยงใหม่ของขวัญผู้มาร่วมพิธีขวัญจึงเป็นใหม่เส้นเป็นใจๆ นับว่าเป็น
 ของขวัญที่พอเหมาะพอควรและไม่เคยมีการนำเอาเงินมาเป็นของขวัญใหม่ที่เจ้าของขวัญรับไว้ก็จะ
 นำไปทอเป็นผ้าได้ภายหลัง การเชิญขวัญ ก่อนสูตรขวัญถ้ามีเวลาพอก็ให้ว่าคำเชิญขวัญเสียก่อนทุก
 ครั้งการเชิญขวัญเป็นพิธีที่ดีอย่างหนึ่งคือเราขอความสำเร็จความศักดิ์สิทธิ์จากพระพุทธรูป พระธรรม
 พระสงฆ์ เทวดา อินทร์ พรหม ผู้มีอิทธิฤทธิ์มาประสิทธิ์ประสาทพรให้จะได้มีวาจาศักดิ์สิทธิ์เพราะ
 ผู้สวดและผู้ฟัง ไม่ใช่คนมีอิทธิฤทธิ์เมื่อเราขอท่านท่านก็คงเมตตาประทานให้ตามคำขอ คำเชิญขวัญ
 คำเชิญขวัญนั้นมีหลายสำนวนไม่มีแบบตายตัว ต่างหม้อต่างสรรหาสำนวนที่เห็นว่า เหมาะกับ
 เหตุการณ์ เช่น คำเชิญขวัญสำหรับบุคคลธรรมดาอีกสำนวนหนึ่ง สำหรับเชื้อพระวงศ์อีกสำนวน
 หนึ่ง เป็นต้น

การผูกแขนหรือข้อมือ

เมื่อพราหมณ์สูตรขวัญจบแล้วญาติพี่น้องจะเอาข้าว ไข่ กล้วย ใต้มือเจ้าของขวัญมือซ้าย
 หรือมือขวา ก็ได้ให้พราหมณ์ผูกข้อมือให้ก่อนปกติจะผูกข้อมือซ้ายเพราะแขนซ้ายถือเป็นแขนขวัญ
 เป็นแขนที่อ่อนแอใช้งานหนักไม่ได้ เป็นแขนที่น่ารักทะนุถนอม ในเวลาผูกข้อมือนั้นทุกคนยื่นมือ
 ขวาวออกไปพุง (โถม) แขนของเจ้าของ ขวัญที่พราหมณ์กำลังทำพิธีผูกข้อมือให้ถ้าอยู่ห่างก็ยื่นมือจับ
 แขนหรือแตะตัวกันต่อๆ มาเป็นเส้นสายเหมือน เชือกสอดแสดงถึงความสัมพันธ์ทางกายและใจเป็น
 อย่างยิ่ง แล้วตั้งจิตอธิฐานขอให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญเมื่อผูกข้อมือเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของ
 ขวัญมีความสุข สุขความเจริญเมื่อผูกข้อมือเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของขวัญประนมมือไหว้ผู้ให้พร เป็น
 การรับเอาพร เมื่อพราหมณ์ผูกเสร็จแล้ว ต่อ ไปก็เป็น โอกาสของญาติมิตรต่างๆ ไปจะเข้ามาผูกข้อมือ
 ให้กับเจ้าของขวัญ ด้ายผูกแขน (ด้ายผูกข้อมือ) ถือเป็นของดี ของศักดิ์สิทธิ์ควรรักษา ไว้อย่าพึงดึงทิ้ง
 ให้ล่วง ๓ วันเสียก่อนจึงดึงออกเวลาทิ้งอย่าทิ้งลงที่สกปรก เพราะด้ายผูกแขนเป็นของขาวของบริสุทธิ์
 เป็นจตุรรมแห่งจิตใจบริสุทธิ์หลาย ดวงจึงควรรักษาไว้ให้ดี ผู้เฒ่าผู้แก่เคยเล่าให้ฟังว่าด้ายผูกแขนที่เก็บ
 รักษา ไว้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันอันตรายได้ เช่น มีโจรมาปล้น อธิฐานขอให้จิตทุกดวงช่วย
 ก็ปลอดภัยจากอันตรายได้และเป็นเสน่ห์ดึงดูดจิตใจให้คนรัก-ใคร่ชอบ พอได้

การผูกแขน (ผูกข้อมือ)

การผูกแขนที่จะอำนวยประโยชน์สุขให้แก่เจ้าของ ขวัญควรประกอบด้วยองค์ ๔ คือ :-

- ผู้ผูก หรือพราหมณ์
- ผู้รับผูก หรือเจ้าของขวัญ
- ผู้เกี่ยวข้อง คือญาติมิตร
- คำกล่าวขณะที่ผูก

คำกล่าวขณะที่ผูกเป็นคำเรียกร่องเชิญขวัญซึ่งเป็นคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพ เรียบร้อย มีความหมาย ไปในทางที่ดีงาม โอกาสจัดพิธีสู่ขวัญ มีหลายโอกาส เช่น การวะพระพุทธรูป บายศรี พระสงฆ์ สู่ขวัญเมื่อออกกรรม (คลอดบุตรออกไฟ) สู่ขวัญเด็กน้อย สู่ขวัญเสียน สู่ขวัญคนธรรมดา สู่ขวัญแต่งงาน สู่ขวัญหลวง สู่ขวัญเกวียน สู่ขวัญขึ้นเล่า (ยุง) สู่ขวัญน้อยก่อนแต่งงาน สู่ขวัญคนป่วย สู่ขวัญขึ้นบ้านใหม่ สู่ขวัญวัวขวัญควาย

จะเห็นได้ว่าพิธีสู่ขวัญนี้เป็นประเพณี ขนบประเพณี คือประเพณีชาวอีสานได้เคยตั้งหรือร่าง เป็นระเบียบแบบแผนขึ้นไว้เป็นธรรมดาของประเพณีที่อาจมีส่วนปลีกย่อย แปรลก แตกต่างกันไปบ้างในลักษณะของการพัฒนาเป็นลักษณะของความเจริญที่เหมาะสมกับกาลสมัย แต่ส่วนสำคัญ อันเป็นมูลฐานของประเพณีนี้ก็ยังคงอยู่และเป็นหน้าที่ของพวกเรารุ่นต่อไปจะเป็นผู้รับช่วงระวังรักษาไว้ให้ มรดก อันสำคัญนี้ยังยืนสืบไป เพื่อแสดงความเก่าแก่ของชาติบ้านเมืองเรา

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบายศรี

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม เป็นการเตรียมการที่ดี สามารถดำเนินงานได้ด้วยความ เรียบร้อย รวดเร็ว ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ควรจะต้องเตรียมไว้ดังต่อไปนี้

1. ใบตอง (ควรวีให้ใบตองกล้วยตานี)
2. พานแว่นฟ้า ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ผูกติดกันไว้ด้วยลวด และรองพื้นพานด้วยโพน
3. ภาชนะปากกว้างสำหรับใส่น้ำแช่ใบตอง 2 ใบ
4. สารส้ม
5. น้ำมันมะกอก ชนิดสีเหลือง หรือขาว
6. ไม้ปลายแหลม (ขนาดไม้เสียบลูกชิ้น) ประมาณ 20-30 อัน
7. ดอกไม้ (ดอกพุท ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ฯลฯ)
8. กรรไกร สำหรับตัดใบตอง
9. ลวดเย็บกระดาษ

หน่วยที่ 2 บายศรีปากชาม

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเลือกอุปกรณ์ในการทำบายศรีปากชามได้ถูกต้อง
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมประดิษฐ์บายศรีปากชามได้ถูกต้อง
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

สาระสำคัญ

บายศรีปากชาม ใช้ในการไหว้ครูของนักเรียนนักศึกษา ใช้ในงานบวงสรวง สังเวช บูชาเทวาอารักษ์ ใช้ในพิธีไหว้ครูของศิลปินและช่างทุกสาขา พิธีการรับขวัญ พิธีฉลองต่างๆ พิธีไหว้ครูดนตรี โขน ละคร ขบร้อง ฟ้อนรำ ในการทำพิธีบูชาครูประจำปี หรือการบูชาก่อนจะมีการแสดงครั้งสำคัญนั้น ต้องมีการตั้งเครื่องสังเวช บายศรี อัญเชิญบรรดาครูทั้งหลายมาอวยชัยให้พร

วิธีดำเนินการ: กิจกรรม

ชี้แจงการจัดกิจกรรม

บรรยายและสาธิตการทำบายศรีปากชาม

แบ่งกลุ่มปฏิบัติงาน

นำเสนอผลงาน

สื่อ/อุปกรณ์

อุปกรณ์และวัสดุทำบายศรีปากชาม

ใบความรู้เรื่องบายศรีปากชาม

ใบงาน

การวัดประเมินผล

การสังเกตการความสนใจ

ผลงานสำเร็จ

ใบความรู้เรื่อง บายศรีปากชาม

บายศรีปากชาม หมายถึง บายศรีใบตองที่จัดวางลงปากชามบายศรีปากชามเป็นบายศรีขนาดเล็ก มีตั้งแต่ 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น แล 9 ชั้น ตามแต่ขนาดของภาชนะและขนาดของพิธีตามฐานะครอบครัว หรือขนาดของพิธีที่จัด บายศรีปากชามใช้ในงานพิธีของสามัญชนเพื่อการสักการบูชาเทพยดา ในทุก ๆ พิธีกรรมจะขาดบายศรีปากชามไม่ได้งานพิธีกรรมต่าง ๆ เช่นทำขวัญเด็กเกิดใหม่ โคนผมไฟ โคนจุก ทำขวัญนาคน ตั้งศาลพระภูมิประจำบ้าน เป็นต้นการประดิษฐ์บายศรีปากชาม ตัวบายศรีทำจากใบตองตานี การพับกลีบจะมีลักษณะเรียวและแหลม นำมาเย็บประกอบกันในรูปแบบต่าง ๆ ประดับยอดและส่วนต่าง ๆ ด้วยดอกไม้สดเช่น ดอกกรัก ดอกพุด ดอกเข็ม ดอกดาวเรือง ดอกกุหลาบ ดอกบานไม่รู้โรย เป็นต้น ส่วนกลางมีลักษณะเป็นกรวยแหลม ยอดกรวยบางแบบร้อยมาลัยตุ้ม แต่บางแบบใช้ดอกไม้ปักการปักประดิษฐ์ บายศรีปากชาม จะทำให้นักเรียนมีทักษะการประดิษฐ์ เพื่อเป็นพื้นฐานการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในโอกาสต่อไปการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม เป็นการเตรียมการที่ดี สามารถดำเนินงานได้ด้วย ความเรียบร้อย รวดเร็ว ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ควรจะต้องเตรียมไว้ดังต่อไปนี้

1. ใบตอง (ควรให้ใบตองกล้วยตานี)
2. พานแว่นฟ้า ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ผูกติดกันไว้ด้วยลวด และรองพื้นพานด้วยโฟม
3. ภาชนะปากกว้างสำหรับใส่น้ำแช่ใบตอง 2 ใบ
4. สารส้ม
5. น้ำมันมะกอก ชนิดสีเหลือง หรือขาว
6. ไม้ปลายแหลม (ขนาดไม้เสียบลูกชิ้น) ประมาณ 20-30 อัน
7. ดอกไม้ (ดอกพุด ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ฯลฯ)
8. กรรไกร สำหรับตัดใบตอง
9. ลวดเย็บกระดาษ

เครื่องบูชาที่ต้องจัดใส่ในพานบายศรี

1. กล้วยน้ำไท หรือกล้วยน้ำว้า 1 ผลผ่าเป็น 3 ซีก
2. แดงกวา 1 ลูกผ่าเป็น 3 ซีก นำกล้วยและแดงกวาประกบกัน เป็น 3 คู่
3. ไข่ไก่ ต้องเป็นไข่ที่กลางแก่กลางใหม่
4. ดอกไม้ ใบไม้ ต้องเป็นดอกไม้ ใบไม้ ที่มีชื่อ หรือสีของดอก เป็นมงคล เช่น

ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ดอกกรั๊กสีขาว ดอกคูณ ดอกเฟื่องฟ้า ใบเงิน ใบทอง เป็นต้นเมื่อเข้บตัวบายศรีและตัดแมงดาเสร็จแล้ว นำไปจัดลงภาชนะหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเข้าพาน

หน่วยที่ 3 บายศรีสู่ขวัญ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเลือกอุปกรณ์ในการทำบายศรีสู่ขวัญได้ถูกต้อง
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญได้ถูกต้อง
3. นำเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

สาระสำคัญ

พิธีสู่ขวัญ บางที่เรียกว่า พิธีบายศรี หรือ บายศรีสู่ขวัญ เป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวอีสาน ประเพณีสู่ขวัญทำกันแทบทุกโอกาส ทั้งในมูลเหตุแห่งความดีและไม่ดี ชาวอีสานถือว่าเป็นประเพณีเรียกขวัญ ให้มาอยู่กับตัว พิธีสู่ขวัญนี้ไม่ได้ทั้งการแสดงความชื่นชมยินดี และเป็นการปลอบใจให้เจ้าของขวัญจากคณะ ญาติมิตรและบุคคลทั่วไป ผู้ได้ศรัทธาหรือผู้หลักผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือมาเยี่ยมเราก็อินดีจัดพิธีสู่ขวัญให้ ประเพณีสู่ขวัญจึงเป็น ประเพณีทำกันอย่างกว้างขวาง คำว่าขวัญนั้นเชื่อว่าเป็นสิ่งไม่มีตัวตนคล้ายกับจิตหรือวิญญาณแฝง อยู่ในตัวตนและสัตว์ ตั้งแต่เกิดมาทุกคนมีขวัญกันทั้งนั้นและในบางแห่งเรามักแปลว่า คำลังใจ ก็มีคำว่า ขวัญ ยังมีความหมายอีกว่าเป็นที่รักที่บูชา เช่นเรียกเมียที่รักว่า เมียขวัญ หรือ จอมขวัญ เรียกลูกกรักหรือลูกแก้วว่า ลูกขวัญ สิ่งของที่ผู้เคารพรักใคร่นับถือกันนำมาฝาก นำมาให้เพื่อเป็นการทะนุ ถนอมน้ำใจกันเราก็เรียกว่า ของขวัญ

ขวัญ อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง ขน หรือผม ที่ขึ้นเวียนเป็นก้อนหอย พิธีสู่ขวัญเป็นพิธีเก่าแก่ของชาวไทยเราแทบทุกภาค การทำพิธีก็ผิดเพี้ยนกันไปบ้างแต่ก็ยังยึดหลักใหญ่อยู่เหมือนกัน พิธีสู่ขวัญในบทความนี้ จะกล่าวถึงพิธีของชาวอีสานเป็นส่วนใหญ่ การทำพิธีสู่ขวัญเราอาจทำได้ถึง ๒ วิธีพร้อมๆ กัน คือวิธีทางพุทธศาสนาและวิธีทางพราหมณ์ศาสนา วิธีทางพุทธศาสนา โดยการนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ ตั้งบาตรน้ำมนต์ เสร็จแล้วประพรมน้ำมนต์พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาถ้ามีศรัทธาพอจะถวายภัตตาหารเช้า หรือเพลพระสงฆ์ด้วยก็ได้ ส่วนพิธีทางพราหมณ์ ก็คือการสู่ขวัญ

วิธีดำเนินการ: กิจกรรม

ชี้แจงการจัดกิจกรรม

บรรยายและสาธิตการทำบายศรีสู่ขวัญ

แบ่งกลุ่มปฏิบัติงาน

นำเสนอผลงาน

สื่อ/อุปกรณ์

อุปกรณ์และวัสดุทำบายศรีสู่ขวัญ

ใบความรู้เรื่องบายศรีสู่ขวัญ

ใบงาน

การวัดประเมินผล

การสังเกตการความสนใจ

ผลงานสำเร็จ

ใบความรู้เรื่อง การบายศรีสู่ขวัญ

บายศรี คำว่า “บาย” มาจากภาษาเขมร แปลว่า ข้าว ส่วน “ศรี” แปลว่า สิริมงคล เมื่อรวมกันแล้ว “บายศรี” จึงแปลว่า ข้าวอันเป็นสิริมงคล

ขวัญ ความเชื่อของมนุษย์ซึ่งมีน่านแล้ว เชื่อว่ามีสิ่งมีชีวิตไม่ว่าคนหรือสัตว์จะมีขวัญประจำตนอยู่ ถ้าขวัญดีก็จะทำให้ผู้นั้นมีความสุข จึงจำเป็นต้องบำรุงขวัญอยู่เสมอ

บายศรีสู่ขวัญ จึงมีความหมายว่า การนำเอาอาหารที่ดีให้ขวัญกิน

บายศรีสู่ขวัญ ในแต่ละภาคจะมีความแตกต่างกันบ้างในความเชื่อและ พิธีกรรม บายศรีจะแบ่งตามชั้นของบายศรีเป็นเลขคี่ คือ 1, 3, 5, 7, 9 ชั้น

บายศรี 1 ชั้น สำหรับสามัญชนทั่วไป

บายศรี 3 ชั้น สำหรับพิธีบวชนเณร หรือบวชนาค หมายถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

บายศรี 5 ชั้น สำหรับพระสงฆ์ หมายถึง สีล 5 ในพระพุทธศาสนา

บายศรี 7 ชั้น สำหรับเชื้อพระวงศ์

บายศรี 9 ชั้น สำหรับพระมหากษัตริย์

บายศรีสู่ขวัญสำหรับบุคคลทั่วไป

บายศรีสู่ขวัญสำหรับบุคคลทั่วไป จะใช้ในพิธีกรรมดังต่อไปนี้

- การสู่ขวัญสำหรับผู้มาเยือน
- การสู่ขวัญสำหรับผู้ที่จะไปไกล
- การสู่ขวัญสำหรับผู้เจ็บป่วย
- การสู่ขวัญสำหรับผู้หายจากการเจ็บป่วย
- การสู่ขวัญสำหรับผู้ได้เลื่อนยศศักดิ์หรือเลื่อนตำแหน่ง
- การสู่ขวัญสำหรับผู้เอาโฉมมักจะกระทำในวันสงกรานต์
- การสู่ขวัญสำหรับงานพิธีบวชนาคและบวชนาค
- การสู่ขวัญสำหรับพระสงฆ์(จะไม่ใช้ไก่ต้มและไข่ต้ม)
- การสู่ขวัญสำหรับงานแต่งงาน (ผูกข้อมือ)
- การสู่ขวัญเมื่อทำพิธีขึ้นบ้านใหม่
- การสู่ขวัญ ช้าง, ม้า, วัว, ควาย ที่ทำคุณประโยชน์ให้
- การสู่ขวัญข้าว

การสู่ขวัญทำเพื่ออะไร

1. เพื่อความสุขของบุคคล
2. เพื่อให้กำลังใจกับบุคคล
3. เพื่อฉลองความสำเร็จในชีวิต
4. เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ
5. เพื่อสร้างมิตรภาพกับผู้มาเยือนและผู้จากไป
6. เป็นการรักษาประเพณีความเชื่อ ความศรัทธาของบรรพบุรุษ

เรื่องบวงสรวงที่ใช้ในการสู่ขวัญ

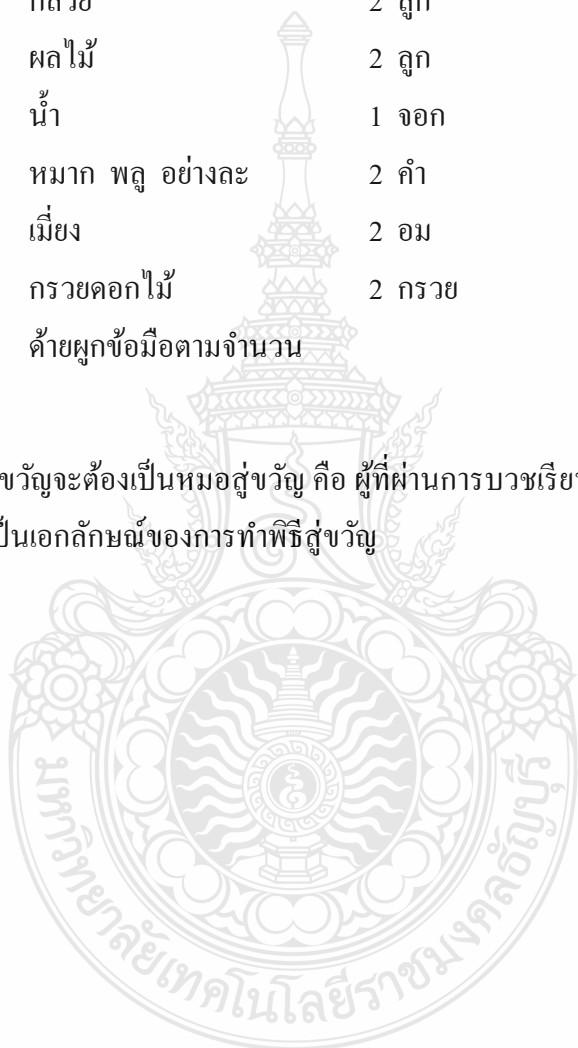
การสู่ขวัญตามประเพณีที่ผ่านมานักคนที่กระทำพิธีนี้ จะใช้ส่วนประกอบต่างกันตรงที่ไข่ต้มและไก่ต้ม บางคนจะไม่ใช้แต่จะใช้แก้วนมหานแทนตามอัฐภาพของผู้ทำ หรือผู้ที่เป็พระสงฆ์ หรือผู้ที่จะเป็นบวชนาค บวชนาค จะไม่ใช้ไก่และไข่ต้ม

ส่วนประกอบอย่างอื่น คือ

ขนมหวาน	
ข้าวเหนียวสุก	2 ปั้น
ไก่อต้ม	2 ตัวฟอง (ไข่เป็ดหรือไก่อ๊ก็ได้)
ไข่ต้ม	2 ฟอง (ไข่เป็ดหรือไก่อ๊ก็ได้)
กล้วย	2 ลูก
ผลไม้	2 ลูก
น้ำ	1 จอก
หมาก พลู อย่างละ	2 คำ
เมี่ยง	2 อม
กรวยดอกไม้	2 กรวย
ค้ายผูกข้อมือตามจำนวน	

ผู้ที่จะทำพิธีสู่ขวัญ

ผู้ที่จะทำพิธีสู่ขวัญจะต้องเป็นหมอสู่ขวัญ คือ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนเป็นพระมาก่อนแล้วจะมีบทสวดบทท่อง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการทำพิธีสู่ขวัญ



แบบสำรวจความต้องการฝึกอบรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

เพศ

ชาย

หญิง

อายุ

21 – 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

อาชีพ

แม่บ้าน

ข้าราชการ

บริษัท/เอกชน

ค้าขาย

ตอนที่ 2 ความต้องการในการฝึกอบรม

โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และใส่เครื่องหมายถูก ✓ ให้ตรงกับสิ่งที่ท่านต้องการ

หลักสูตรที่มีความต้องการในการฝึกอบรม

- งานดอกไม้สด
- งานประดิษฐ์ของชำร่วย
- งานจักสานไม้ไผ่
- งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ
- งานผ้าบาติก

หมายเหตุ.....

แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม

แบบประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ สำหรับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาหาความเหมาะสม และความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรอบรม ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องเพียงใด

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. จุดมุ่งหมาย
3. วัตถุประสงค์
4. เนื้อหาของหลักสูตร
5. เวลา
6. สื่อประกอบการฝึกอบรม
7. กิจกรรมในการฝึกอบรม
 - 7.1 จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม
 - 7.2 เนื้อหาสาระสำคัญ
 - 7.3 วิธีดำเนินการ:กิจกรรม
 - 7.4 สื่อ/อุปกรณ์
 - 7.5 การวัดและประเมินผล
 - 7.6 ใบบทความรู้
- 8.การวัดผลประเมินผล
- 9.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดตามความหมาย
ดังนี้

- 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
4 หมายถึง เหมาะสมมาก
3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. หลักการและเหตุผล ประเมินจาก - ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม - ความเป็นเหตุเป็นผลที่ต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม - แนวทางในการพัฒนาโดยการฝึกอบรม
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม ประเมินจาก - มีความชัดเจน - มีประโยชน์ - ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง - ครอบคลุมทุกประเด็น - เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรม
3. เนื้อหาสาระ ประเมินจาก - เนื้อหาสาระครอบคลุมทุกประเด็น - กระชับเนื้อหาสาระที่จำเป็นและได้ใจความ - เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรม
4. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ประเมินจาก - มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ - เรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระ - ระยะเวลาเหมาะสมกับการจัดประสบการณ์ฝึกอบรม

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
5. กิจกรรมการฝึกอบรม ประเมินจาก - ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุเป้าหมาย - ความเหมาะสมของกิจกรรม - การนำไปใช้จัดกิจกรรมได้จริง - ความน่าสนใจของกิจกรรม
6. สื่อที่ใช้ในการอบรม ประเมินจาก - ความเหมาะสมของสื่อกิจกรรม - ช่วยให้กิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายได้
7. การวัดผลประเมินผล ประเมินจาก - การตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมาย - ความเป็นไปได้ในการประเมินผล
8. แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม - ความชัดเจน เหมาะสมของจุดมุ่งหมาย - ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ช่วยทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย - ความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรม - กิจกรรมการฝึกอบรมช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย - ความเหมาะสมของสื่อการฝึกอบรม - ความสามารถในการตรวจสอบจุดมุ่งหมาย - การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้ - เวลาที่ใช้ - ใ้บความรู้ครอบคลุมเนื้อหาการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....

**แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการฝึกอบรบหลักสูตรงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุ
ธรรมชาติ**

แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตร งานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติสำหรับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาหาความเหมาะสมและความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรอบรม ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องเพียงใด

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรบในประเด็นต่อไปนี้ ว่ามีความสอดคล้องมากน้อยเพียงใด และโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์คะแนนดังนี้

มีความคิดเห็นว่าสอดคล้อง ให้ + 1

มีความคิดเห็นว่าสอดคล้อง ให้ 0

มีความคิดเห็นว่าสอดคล้อง ให้ - 1

แผนการจัดการฝึกอบรบ	องค์ประกอบของ แผนการจัดการ ฝึกอบรบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับงานประดิษฐ์ บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ	1. จุดประสงค์
	2. สาระสำคัญ
	3. กิจกรรมการ ฝึกอบรบ
	4. สื่อ/อุปกรณ์
	5. การวัดและ ประเมินผล
	6. ใบความรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
หน่วยที่ 2 บายศรีปาก ชาม	1. จุดประสงค์
	2. สาระสำคัญ
	3. กิจกรรมการฝึกอบรม
	4. สื่อ/อุปกรณ์
	5. การวัดและประเมินผล
	6. ใบความรู้
หน่วยที่ 3 บายศรีตู้ข้าว	1. จุดประสงค์
	2. สาระสำคัญ
	3. กิจกรรมการฝึกอบรม
	4. สื่อ/อุปกรณ์
	5. การวัดและประเมินผล
	6. ใบความรู้

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

คำชี้แจง: ให้ผู้สอนประเมินจากการสังเกตทักษะกระบวนการกลุ่มในระหว่างฝึกอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยให้ระดับคะแนนลงในตารางที่ตรงกับพฤติกรรมของผู้รับการฝึกอบรม

เกณฑ์การให้คะแนน 3 = ดีมาก 2 = พอใช้ 1 = ต้องปรับปรุง

ชื่อ.....ผู้เข้ารับการอบรม

ข้อที่	พฤติกรรมที่สังเกต	คุณภาพการปฏิบัติ		
		3	2	1
1	ปฏิบัติงานตามขั้นตอน			
2	ใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง			
3	สร้างสรรค์ผลงานด้วยความประณีต			
4	รักษาความสะอาดในขณะที่ปฏิบัติงาน			
5	ผลงานเสร็จทันเวลากำหนด			
รวมคะแนน				

สรุปผลการประเมิน.....

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

ข้อสังเกตอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับคุณภาพ

3 คะแนน = ปฏิบัติสม่ำเสมอ

9-12

คะแนน = ดี

2 คะแนน = ปฏิบัติบางครั้ง

5-8

คะแนน = พอใช้

1 คะแนน = ปฏิบัติน้อยครั้ง

1-4

คะแนน = ปรับปรุง



แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจผู้เข้ารับการอบรม

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

แบบประเมินความพึงพอใจ

หลักสูตรฝึกอบรมงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาหาความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความสอดคล้องเพียงใด โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน คะแนนของแบบประเมินในแต่ละข้อและกรุณาเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

หัวข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนนประเมิน		
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
		+ 1	0	- 1
1. ด้านหลักสูตร / เนื้อหาวิชา	1.1 ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หัวข้อและเนื้อหาการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด ก่อน การอบรม			
	1.2 ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หัวข้อและเนื้อหาการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด หลัง การอบรม			
2. ด้านการนำไปใช้	2.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้			

หัวข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนนประเมิน		
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
		+ 1	0	- 1
	2.2 มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้			
3. ด้านวิทยากร	3.1 มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชา การฝึกอบรม			
	3.2 ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้ฟังเข้าใจ			
	3.3 การถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้เป็นที่น่าสนใจ			
	3.4 ความสามารถในการตอบคำถาม			
	3.5 เทคนิค/วิธีการฝึกอบรมที่ใช้ถ่ายทอด			
	3.6 ความเหมาะสมของวิทยากรโดยรวม			
4. ด้านสถานที่ / ระยะเวลา	4.1 สถานที่มีความเหมาะสม			
	4.2 ความพร้อมของอุปกรณ์ในการฝึกอบรม			
	4.3 ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านหลักสูตร / เนื้อหาวิชา

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการนำไปใช้

.....

.....

.....

.....

3. ด้านวิทยากร

.....

.....

.....

.....

4. ด้านสถานที่ / ระยะเวลา

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนฝึกอบรม-หลังฝึกอบรม
แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับสมรรถนะที่พึงประสงค์

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าข้อสอบต่อไปนี้วัดตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วเขียนผลการประเมินของท่าน โดยกาเครื่องหมาย ลงในช่อง “คะแนนการพิจารณา” ตามความคิดเห็นของท่านดังนี้

- กา ลงในช่อง + 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องสมรรถนะที่พึงประสงค์ที่ระบุไว้
 กา ลงในช่อง 0 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องสมรรถนะที่พึงประสงค์ที่ระบุไว้
 กา ลงในช่อง - 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องสมรรถนะที่พึงประสงค์ที่ระบุไว้

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประดิษฐ์บายศรีจากวัสดุธรรมชาติ	1. การตัดใบตองสำหรับงานประดิษฐ์ควรตัดเวลาใด ก. ตอนบ่าย ข. ตอนเย็น ค. ตอนเช้า ง. ตอนกลางวัน 2. งานประดิษฐ์ใบตองบางส่วนต้องใช้ใบตอง 2 ใบ สลับทางกันเพื่ออะไร ก. เพื่อความคงทน ข. เพื่อมิให้ใบตองแตกง่าย ค. เพื่อความสวยงาม ง. เพื่อความแข็งแรง				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
	<p>3. คำว่า “บายศรี” หมายความว่าอย่างไร</p> <p>ก. ข้าวที่เป็นสิริมงคล</p> <p>ข. เครื่องเซ่นไหว้</p> <p>ค. ข้าวเหนียว</p> <p>ง. ใบตอง</p> <p>4. บายศรีที่จะใช้กับบุคคลทั่วไปใช้กี่ชั้น</p> <p>ก. 7 ชั้น</p> <p>ข. 5 ชั้น</p> <p>ค. 3 ชั้น</p> <p>ง. 1 ชั้น</p> <p>5. บายศรี 9 ชั้น ใช้กับบุคคลประเภทใด</p> <p>ก. สำหรับพระสงฆ์</p> <p>ข. สำหรับเชื้อพระวงศ์</p> <p>ค. สำหรับกษัตริย์</p> <p>ง. สำหรับผู้บวชนาค – บวชเณร</p> <p>6. ผู้ที่จะทำพิธีสู่ขวัญคือใคร</p> <p>ก. หมอรักษาโรคทั่วไป</p> <p>ข. หมอขวัญ</p> <p>ค. พระ</p> <p>ง. หมอรักษาโรคจิต</p>				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
	<p>7. เพราะเหตุใดจึงนิยมใช้ใบตองในงานประเพณีต่าง ๆ แทนการใช้พีชอื่น</p> <p>ก. ใบตองเป็นพืชที่นำโชคดีมาสู่ผู้ใช้</p> <p>ข. ใบตองหาง่าย มีทุกภาคของประเทศไทย</p> <p>ค. ใบตองเป็นวัสดุท้องถิ่นที่นำมาใช้ประโยชน์ได้มากมาย</p> <p>ง. ข้อ ก และ ค ถูก</p> <p>8. ทำไมใบตองจึงไม่สูญหายไปจากวิถีชีวิตคนไทย</p> <p>ก. เป็นความภูมิใจเมื่อได้ประเพณีใบตอง</p> <p>ข. คนยังอนุรักษ์วัฒนธรรมประเภทนี้อยู่</p> <p>ค. ใบตองหาง่าย</p> <p>ง. ใบตองหาง่ายและคนยังอนุรักษ์วัฒนธรรมประเภทนี้</p> <p>9. บายศรีปากชามจะใช้ในพิธีใด</p> <p>ก. บวงสรวงพระพุทธรูป</p> <p>ข. บวงสรวงเจ้าที่</p> <p>ค. คู่ขวัญแต่งงาน</p> <p>ง. คู่ขวัญบุคคล</p>				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
	<p>10. เราจะนำความรู้จากงานประดิษฐ์ไปต่องไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร</p> <p>ก. ถ่ายทอดให้รุ่นต่อไป</p> <p>ข. ทำมั่วเพื่อเป็นอาชีพรองได้</p> <p>ค. หารายได้เพื่อเป็นอาชีพหลัก</p> <p>ง. หารายได้เป็นอาชีพหลักและเสริมรายได้เป็นอาชีพรองได้</p> <p>11. ใบตองที่ใช้ประดิษฐ์บายศรีปากชามนิยมใช้ใบตองจากกล้วยชนิดใด</p> <p>ก. กล้วยหอม</p> <p>ข. กล้วยน้ำว้า</p> <p>ค. กล้วยตานี</p> <p>ง. กล้วยไข่</p> <p>12. เพราะเหตุใดจึงมักจะใช้ด้ายสีเขียวในการเย็บใบตองในการทำงานประดิษฐ์</p> <p>ก. เพราะสีเขียวดูสวยงามชวนมอง</p> <p>ข. เพราะสีเขียวจะกลมกลืนกับสีใบตอง</p> <p>ค. เพราะทำให้คนเย็บใบตองมองเห็นแล้วสบายตา</p> <p>ง. เพราะเป็นความเชื่อในเรื่องสีที่เป็นมงคลทำให้เจริญก้าวหน้า</p>				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
	<p>13. เพราะเหตุใดจึงใช้น้ำมันพืชหรือน้ำมันมะกอกทาใบตองในงานประดิษฐ์</p> <p>ก. เช็ดเพื่อไม่ให้ฝุ่นเกาะ</p> <p>ข. เช็ดเพื่อให้ใบตองเป็นมันเงางาม</p> <p>ค. เช็ดเพื่อให้ใบตองนิ่มนำมาพับกลับได้ง่าย</p> <p>ง. เช็ดเพื่อให้ใบตองกรอบเหมาะสำหรับพับกลับ</p> <p>14. ดอกไม้ที่ใช้ประดับตกแต่งงานใบตองนิยมใช้ดอกไม้ชนิดใด</p> <p>ก. ดอกกุหลาบ ดอกกรัก</p> <p>ข. ดอกพวงแสด ดอกเข็ม</p> <p>ค. ดอกกรัก ดอกดาวเรือง</p> <p>ง. กล้วยไม้ ดอกมะละกอ</p> <p>15. เครื่องบวงสรวงที่ใส่ในบายศรีปากชามมีอะไรบ้าง</p> <p>ก. กล้วยน้ำว่า เตงกวา ไข่ต้ม ข้าวสุก</p> <p>ข. กล้วยน้ำว่า ไข่ต้ม หมูต้ม ข้าว</p> <p>ค. หัวหมูต้ม ข้าว อาหารหวาน ไข่ต้ม</p> <p>ง. ไข่ต้ม ข้าว อาหารหวาน ผลไม้</p>				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
	<p>16. ดอกไม้ที่ใช้ตกแต่งบายศรีนิยมใช้ดอกไม้ชนิดใด</p> <p>ก. ดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล</p> <p>ข. ดอกไม้มีสีสดใสกลั่นหอมและชื่อเป็นมงคล</p> <p>ค. ดอกไม้สีสดใส</p> <p>ง. ดอกไม้มีกลิ่นหอม</p> <p>17. การใช้น้ำมันทาใบตองจะกระทำในขั้นตอนใด</p> <p>ก. เมื่อประดิษฐ์เสร็จแล้ว</p> <p>ข. ขณะที่ประดิษฐ์บายศรี</p> <p>ค. ก่อนประดิษฐ์บายศรี</p> <p>ง. ตลอดเวลาของการทำงาน</p> <p>18. ใบตองจากกล้วยชนิดใดที่เหมาะสมสำหรับการประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญ</p> <p>ก. กล้วยหักมุก</p> <p>ข. กล้วยน้ำว้า</p> <p>ค. กล้วยตานี</p> <p>ง. กล้วยไข่</p> <p>19. ใบตองที่ใช้ประดิษฐ์บายศรีควรเป็นใบตองที่มีลักษณะอย่างไร</p> <p>ก. ใบตองแก่จนใกล้จะเป็นสีเหลือง</p> <p>ข. ใบตองที่มีความแก่ – อ่อนพอประมาณ</p> <p>ค. ใบตองอ่อน</p> <p>ง. ใบตองแก่จัด</p>				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+ 1	0	- 1	
	<p>20. การพับใบตองในการทำบายศรีปากชามควรพับกลับตามหัวข้อใด</p> <p>ก. กลับผีเสื้อ</p> <p>ข. กลับค่อม</p> <p>ค. กลับนิ้วมีอนาง</p> <p>ง. กลับเล็บมีอนาง</p> <p>21. การประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญควรใช้ใบตองจากกล้วยชนิดใด</p> <p>ก. กล้วยหักมุก</p> <p>ข. กล้วยตานี</p> <p>ค. กล้วยไข่</p> <p>ง. กล้วยน้ำว้า</p> <p>22. การพับกลับบายศรีสู่ขวัญนิยมพับกลับลักษณะใด</p> <p>ก. กลับหน้านาค</p> <p>ข. กลับผีเสื้อ</p> <p>ค. กลับนิ้วมีอนาง</p> <p>ง. กลับเล็บมีอนาง</p> <p>23. ดอกไม้ที่ใช้ตกแต่งตัวบายศรีควรใช้ดอกอะไรบ้าง</p> <p>ก. ดาวเรือง – ดอกชบา</p> <p>ข. ดอกกล้วยไม้ – ดอกชบา</p> <p>ค. ดอกกุหลาบ – ดาวเรือง</p> <p>ง. ดอกกรัก – ดอกพุด</p>				

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	24. บายศรี 1 ตัวประกอบด้วยตัวแม่ และตัวลูกกี่ตัว ก. แม่ 1 ตัว ลูก 9 ตัว ข. แม่ 1 ตัว ลูก 7 ตัว ค. แม่ 1 ตัว ลูก 6 ตัว ง. แม่ 1 ตัว ลูก 8 ตัว				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล	นายบัณฑิต สีอ่อน
วัน เดือน ปีเกิด	15 พฤศจิกายน 2524
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 94/2 ตำบลวังมหากร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
การศึกษา	พ.ศ. 2541 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ คหกรรมทั่วไป วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ พ.ศ. 2544 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คหกรรมทั่วไป วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ พ.ศ. 2546 ปริญญาตรี คหกรรมศาสตรบัณฑิต วิชาเอก คหกรรมศาสตร์ศึกษา-คหกรรมศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ. 2547 – ปัจจุบัน ตำแหน่ง ครูผู้สอน/หัวหน้ากลุ่มสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนอุดมวิทยา ตำบลประจักษ์ ตำบลอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี